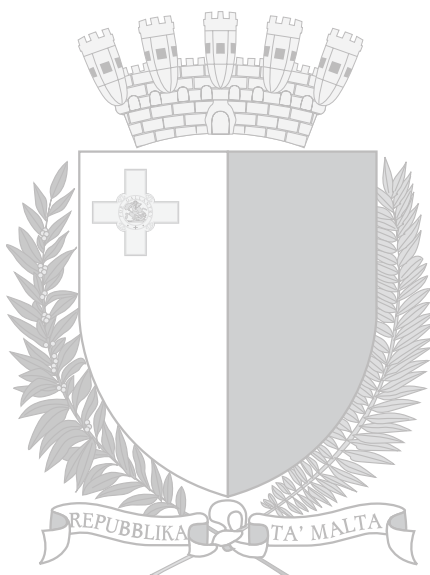

Konstytucja Malty

Kostituzzjoni ta' Malta • Constitution of Malta

Konstytucja Malty z dnia 21 września 1964 r.

Tłumaczenie: Jan Winczorek

Akt niepodległości Malty z 1964 r. zmieniony przez ustawy: XLI z 1965 r., XXXVII z 1966 r., IX z 1967 r., XXVI z 1970 r., XLVII z 1972 r., LVII, LVIII z 1974 r., XXXVIII z 1976 r., X z 1977 r., XXIX z 1979 r., IV z 1987 r., XXIII z 1989 r.; deklaracje nr II i VI z 1990 r., ustawy: XIX z 1991 r., IX z 1994 r., deklaracje nr IV z 1995 r. i nr III z 1996 r.; ustawy: XI z 1996 r., XVI z 1997 r., III z 2000 r., XIII z 2001 r., V z 2003 r. oraz XIV i XXI z 2007 r. Podstawą przekładu był tekst konstytucji opublikowany na witrynie internetowej prezydenta Malty <www.president.gov.mt>. Teksty aktów zmieniających konstytucję dostępne są na stronie <www.justiceservices.gov.mt>.

Ostatnia zmiana z dnia 28 września 2007 r.

Spis treści

Rozdział I. Republika Malty	473
Rozdział II. Deklaracja zasad.	474
Rozdział III. Obywatelstwo	475
Rozdział IV. Podstawowe prawa i wolności jednostki	476
Rozdział V. Prezydent.	487
Rozdział VI. Parlament	488
Część 1. Skład Parlamentu	488
Część 2. Uprawnienia i procedury Parlamentu.	496
Część 3. Zwoływanie, odraczanie i rozwiązywanie Parlamentu	498
Rozdział VII. Władza wykonawcza	499
Rozdział VIII. Sądownictwo	503
Rozdział IX. Finanse	507
Rozdział X. Służba publiczna.	510
Rozdział XA. Rady lokalne	513
Rozdział XI. Postanowienia różne	513

Akt niepodległości Malty z 1964 r., znowelizowany przez następujące Ustawy: XLI z 1965 r., XXXVII z 1966 r., IX z 1967 r., XXVI z 1970 r., XLVII z 1972 r., LVII, LVIII z 1974 r., XXXVIII z 1976 r., X z 1977 r., XXIX z 1979 r., IV z 1987 r., XXIII z 1989 r.; Deklaracje Nr II i VI z 1990 r.; Ustawy: XIX z 1991 r., IX z 1994 r.; Deklaracje IV z 1995 r. i III z 1996 r.; Ustawy: XI z 1996 r., XVI z 1997 r., III z 2000 r., XIII z 2001 r., V z 2003 r., XIV z 2007 r. oraz XXI z 2007 r.

21 września 1964 r.¹

Rozdział I **Republika Malty²**

Artykuł 1³

1. Malta jest demokratyczną republiką, opierającą się na pracy i poszanowaniu podstawowych praw i wolności jednostki.

2. Terytorium Malty składa się z terytoriów należących do Malty bezpośrednio przed dniem określonym w niniejszej Konstytucji⁴, w tym wód terytorialnych, a także terytoriów i wód, które w przyszłości parlament może określić za pomocą prawa.

3. Malta jest państwem neutralnym, aktywnie wspierającym pokój, bezpieczeństwo i postęp społeczny wśród wszystkich narodów poprzez realizowanie polityki nieangażowania się i odmowę udziału we wszelkich sojuszach wojskowych. Status ten oznacza w szczególności, że:

- (a) nie dopuszcza się istnienia na terytorium Malty żadnych obcych baz wojskowych;
- (b) nie zezwala się na wykorzystywanie przez żadne obce siły zbrojne żadnych urządzeń wojskowych na Malcie, chyba że na żądanie Rządu Malty i wyłącznie w następujących przypadkach:
 - (i) w razie jakiegokolwiek zbrojnego naruszenia obszaru, nad którym Republika Malty sprawuje suwerenną władzę – w celu wykonania niezwykłego prawa do samoobrony albo w celu realizowania środków lub dzia-

- łań nakazanych przez Radę Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych, albo
- (ii) w przypadku zagrożenia suwerenności, niepodległości, neutralności, jedności lub integralności terytorialnej Republiki Malty;
- (c) z wyjątkiem wyżej wymienionych okoliczności, nie zezwala się na wykorzystanie żadnych innych urządzeń w sposób lub w rozmiarze, jaki prowadziłby do obecności na Malcie skoncentrowanych obcych sił zbrojnych;
- (d) z wyjątkiem wyżej wymienionych okoliczności, nie zezwala się na obecność na terytorium Malty obcego personelu wojskowego, chyba że chodzi o personel wykonujący prace lub działania cywilne lub wspomagający wykonanie takich prac lub działań, lub o rozsądną liczbę personelu technicznego wspomagającego obronę Republiki Malty;
- (e) stocznie Republiki Malty są wykorzystywane do cywilnych celów gospodarczych, ale mogą one, w rozsądnych granicach czasowych i ilościowych, zostać również wykorzystane do naprawy okrętów wojennych, które uczyniono niezdolnymi do walki lub do budowy okrętów; jednak zgodnie z zasadami nieangażowania się, wyżej wskazane stocznie są zamknięte dla okrętów wojennych obydwu supermocarstw.

Artykuł 2⁵

1. Religią Malty jest religia Rzymskokatolickiego Kościoła Apostolskiego.

2. Na organach władzy Rzymskokatolickiego Kościoła Apostolskiego spoczywa obowiązek i prawo nauczania, jakie zasady są dobre, a jakie złe.

3. Nauczanie religii Rzymskokatolickiego Kościoła Apostolskiego stanowi składnik obowiązkowego nauczania we wszystkich szkołach państwowych.

Artykuł 3⁶

1. Flaga narodowa Malty składa się z dwóch pionowych pasów równej szerokości, białego przy drzewcu i czerwonego przy końcu.

2. 15 kwietnia 1942 r. jego wysokość Król Jerzy VI nadał Malcie godło w postaci Krzyża Jerzego w czerwonej obwódce na tle białego pasa.

¹ Patrz Akt niepodległości Malty z 2 września 1964 r.

² Zastąpiony przez LVIII. 1974.2.

³ Zastąpiony przez LVIII. 1974.3. Znowelizowany przez IV. 1987.2.

⁴ 21 września 1964 r. (przyp. tłum.).

⁵ Zastąpiony przez LVIII. 1974.4.

⁶ Zastąpiony przez LVIII. 1974.5.

Artykuł 4

Hymnem narodowym Malty jest „L-Innu Malti”, rozpoczynający się od słów: „Lil din l-Art helwa, l-Omm li tatna isimha”.

Artykuł 5

1. Językiem narodowym Malty jest język maltański.
2. Języki maltański i angielski oraz inne języki, jakie może określić Parlament (za pomocą prawa uchwalonego większością co najmniej dwóch trzecich głosów wszystkich członków Izby Reprezentantów) stanowią na Malcie języki urzędowe, a administracja może dla celów urzędowych posługiwać się dowolnym z nich.

Niezależnie od powyższych postanowień, każdy może zwracać się do administracji w dowolnym języku urzędowym, a administracja sporządza odpowiedź w tym samym języku.

3. Sądy posługują się językiem maltańskim.

Niezależnie od powyższego postanowienia, Parlament może uchwalić przepis nakazujący posługiwanie się językiem angielskim w warunkach i przypadkach w nim określonych.

4. Izba Reprezentantów może, uchwalając własny regulamin, określić język lub języki, którymi posługuje się w pracach i dokumentach parlamentarnych.

Artykuł 6⁷

Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach art. 47 ust. 7 i 9 oraz art. 66 niniejszej Konstytucji, jeśli jakiegokolwiek prawo jest niezgodne z niniejszą Konstytucją, niniejsza Konstytucja ma pierwszeństwo, a prawo to, w zakresie swojej niezgodności, zostaje uchylone.

Rozdział II Deklaracja zasad

Artykuł 7

Państwo uznaje prawo wszystkich obywateli do pracy i wspiera warunki, które przyczyniają się do urzeczywistnienia tego prawa.

Artykuł 8

Państwo wspiera rozwój kultury oraz badań naukowych i technicznych.

⁷ Zastąpiony przez LVII. 1974.2; LVIII. 1974.69.

Artykuł 9

Państwo stoi na straży krajobrazu oraz historycznego i artystycznego dziedzictwa Narodu.

Artykuł 10

Nauka na szczeblu podstawowym jest obowiązkowa, a w szkołach państwowych – bezpłatna.

Artykuł 11

1. Zdolni i zasługujący na to uczniowie, nawet pozbawieni środków finansowych, są uprawnieni do osiągnięcia najwyższych szczebli edukacji.

2. Państwo urzeczywistnia niniejszą zasadę za pomocą stypendiów, pomocy dla rodzin uczniów i innych świadczeń przyznawanych na podstawie konkurencyjnych egzaminów.

Artykuł 12

1. Państwo chroni pracę.

2. Państwo łoży na szkolenie zawodowe lub przygotowanie do zawodu oraz rozwój pracowników.

Artykuł 13

1. Maksymalną liczbę godzin pracy w ciągu dnia określa prawo.

2. Pracownik ma prawo do jednego dnia odpoczynku w tygodniu i do corocznego płatnego urlopu; pracownik nie może zrzec się tego prawa.

Artykuł 14⁸

Państwo wspiera równe prawo mężczyzn i kobiet do korzystania ze wszystkich praw ekonomicznych, społecznych, kulturalnych, obywatelskich i politycznych oraz podejmuje odpowiednie kroki zmierzające do wyeliminowania wszelkich form dyskryminacji ze względu na płeć ze strony jakiejkolwiek osoby, organizacji lub przedsiębiorstwa; państwo dąży w szczególności do zapewnienia pracującym kobietom równych z mężczyznami praw i płac za wykonywanie takiej samej pracy.

Artykuł 15

Minimalny wiek świadczenia pracy za wynagrodzeniem określa prawo.

Artykuł 16

Państwo stoi na straży pracy nieletnich i zapewnia im prawo do równej płacy za tę samą pracę.

⁸ Zastąpiony przez XIX. 1991.2.

Artykuł 17

1. Każdy obywatel niezdolny do pracy i nieposiadający środków niezbędnych do utrzymania się ma prawo do pomocy i opieki społecznej.

2. Pracownicy mają prawo do rozsądnego ubezpieczenia, na zasadach składkowych, od wypadku, choroby, niepełnosprawności, starości i niechcianego bezrobocia.

3. Osoby niepełnosprawne lub niezdolne do pracy mają prawo do nauki i przyuczenia do zawodu.

Artykuł 18

Państwo popiera prywatną przedsiębiorczość.

Artykuł 19

Państwo łoży na ochronę i rozwój cechów rzemieślniczych.

Artykuł 20

Państwo uznaje społeczną funkcję spółdzielni i popiera ich rozwój.

Artykuł 21

Przepisy niniejszego rozdziału nie podlegają stosowaniu przez żaden sąd, jednak zawarte w nich zasady stanowią podstawę rządzenia krajem, a celem państwa jest stosowanie tych zasad w toku tworzenia prawa.

Rozdział III Obywatelstwo

Artykuł 22⁹

1. Nabycie, posiadanie, zrzeczenie się i utratę obywatelstwa Malty reguluje prawo.

2. Podwójne lub wielokrotne obywatelstwo jest dopuszczalne na zasadach określanych przez prawo obowiązujące w danym czasie na Malcie.

Artykuł 23¹⁰

1. Każdemu, kto zgodnie z niniejszą Konstytucją lub jakąkolwiek ustawą Parlamentu jest obywatelem Malty albo kto zgodnie z obowiązującym w danym czasie aktem prawnym każdego innego kraju, którego dotyczy niniejszy artykuł, jest obywatelem tego kraju, przysługujące, na mocy obywatelstwa, status obywatela Wspólnoty.

⁹ Zastąpiony przez III. 2000.2.

¹⁰ Znowelizowany przez XLI. 1965.3; IX. 1967; XIII. 1989.6. Zmiana numeracji III. 2000.4.

2. Każdemu, kto zgodnie z Brytyjską ustawą o obywatelstwie z 1948 r. jest poddanym brytyjskim nieposiadającym obywatelstwa albo kto pozostaje poddanym brytyjskim zgodnie z art. 2 tej ustawy, przysługuje, z mocy tego statusu, status obywatela Wspólnoty.

3. Niniejszy artykuł dotyczy krajów wymienionych w Czwartym Aneksie do niniejszej Konstytucji:

4. Prezydent może w drodze dekretu zmieniać, uzupełniać, ograniczać lub zastępować listę krajów wymienionych w Czwartym Aneksie do niniejszej Konstytucji.

Artykuł 24¹¹

1. Obywatel Wspólnoty, który nie jest obywatelem Malty, lub obywatel Republiki Irlandii, który nie jest obywatelem Malty, nie jest winny naruszenia jakiegokolwiek prawa obowiązującego na Malcie z powodu jakichkolwiek czynów lub zaniechań dokonanych w jakiegokolwiek części Wspólnoty innej niż Malta lub Republika Irlandii ani też dokonanych w żadnym innym obcym kraju, chyba że:

(a) działanie lub zaniechanie stanowiłoby naruszenie prawa, gdyby był on cudzoziemcem i

(b) w przypadku działania lub zaniechania dokonanego w dowolnej części Wspólnoty lub w Republice Irlandii stanowiłoby ono naruszenie, jeśli kraj, w którym miało miejsce działanie lub zaniechanie, był krajem obcym.

2. Dla potrzeb niniejszego artykułu:

„cudzoziemiec” oznacza osobę, która nie jest obywatelem Wspólnoty, osobą chronioną przez prawo brytyjskie lub obywatelem Republiki Irlandii;

„osoba chroniona przez prawo brytyjskie” oznacza osobę chronioną w rozumieniu Brytyjskiej ustawy o obywatelstwie z 1948 r. lub innego prawa Wielkiej Brytanii zastępującego tę ustawę;

„kraj obcy” oznacza kraj (inny niż Republika Irlandii), który nie wchodzi w skład Wspólnoty.

Artykuł 25

Uchylony przez Ustawę III z 2000¹².

Artykuł 26

Uchylony przez Ustawę III z 2000¹³.

¹¹ Zmiana numeracji i nowelizacja III. 2000.5.

¹² Zastąpiony przez XXIII. 1989.3.

¹³ Znowelizowany przez LVIII. 1974.8. Zastąpiony przez XXIII. 1989.4.

Artykuł 27

Uchylony przez Ustawę III z 2000¹⁴.

Artykuł 28 i 29

Zmiana numeracji przez Ustawę III z 2000.

Artykuł 30

Uchylony przez Ustawę III z 2000.

Artykuł 31

Uchylony przez Ustawę III z 2000¹⁵.

Rozdział IV
Podstawowe prawa
i wolności jednostki

Artykuł 32

Każdemu, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z poszanowania praw i wolności innych oraz interesu publicznego, przysługują na Malcie podstawowe prawa i wolności jednostki, to znaczy prawo do poszanowania bez względu na rasę, pochodzenie, poglądy polityczne, kolor skóry, wyznanie lub płeć każdego i wszystkich niżej wymienionych dóbr:

- (a) życia, wolności, bezpieczeństwa osobistego, korzystania z własności i ochrony prawnej;
 - (b) wolności sumienia, wyrażania poglądów oraz pokojowego gromadzenia się i zrzeszania, oraz
 - (c) poszanowania życia prywatnego i rodzinnego,
- a dalsze przepisy niniejszego rozdziału służą ochronie wymienionych wyżej praw i wolności z takimi ograniczeniami, jakie zawarte są w tych przepisach i jakie służą zagwarantowaniu, że korzystanie z wymienionych praw i wolności przez każdą jednostkę nie przynosi uszczerbku dla praw i wolności innych osób ani dla interesu publicznego.

Artykuł 33

1. Nikt nie może być celowo pozbawiony życia, chyba że wskutek wykonania skazującego wyroku sądowego za przestępstwo popełnione pod rządami prawa maltańskiego.

2. Bez uszczerbku dla jakiegokolwiek odpowiedzialności za czyn sprzeczny z jakimkolwiek innym pra-

wem dotyczącym użycia siły w takich przypadkach jak niżej wymienione, nikt nie może zostać uznany za pozbawionego życia w sposób sprzeczny z niniejszym artykułem, jeśli utraci życie wskutek użycia siły w stopniu, jaki daje się rozsądnie usprawiedliwić w następujących okolicznościach:

- (a) w celu obrony jakiegokolwiek osoby przed przemocą lub w celu obrony własności;
- (b) w celu dokonania zgodnego z prawem aresztowania lub w celu zapobieżenia ucieczce osoby, która została pozbawiona wolności w sposób zgodny z prawem;
- (c) w celu stłumienia zamieszek, powstania lub buntu, lub
- (d) w celu zapobieżenia popełnieniu przez tę osobę przestępstwa

lub jeśli utraci ona życie wskutek zgodnych z prawem działań wojennych.

Artykuł 34

1. Nikt nie może być pozbawiony wolności osobistej, chyba że w następujących przypadkach dozwolonych prawem:

- (a) w efekcie nieprzyznania się do zarzutu popełnienia przestępstwa;
- (b) w przypadku wykonania wyroku lub postanowienia sądu maltańskiego lub innego dotyczącego przestępstwa, za które został skazany;
- (c) w przypadku wykonania postanowienia sądu nakładającego nań karę za obrazę tego lub innego sądu, lub trybunału lub w przypadku wykonania postanowienia Izby Reprezentantów nakładającego nań karę za obrazę tejże lub jej członków, lub za naruszenie immunitetu;
- (d) w przypadku wykonania postanowienia sądu wydanego w celu zabezpieczenia wykonania jakiegokolwiek zobowiązania, ciężącego na nim z mocy prawa;
- (e) w celu doprowadzenia go przed sąd w związku z wykonywaniem postanowienia sądu lub przed Izbę Reprezentantów w związku z wykonywaniem postanowienia tej izby;
- (f) w przypadku rozsądnego podejrzenia, że popełnił on przestępstwo albo podjął działania zmierzające do jego popełnienia;
- (g) w przypadku osoby, która nie ukończyła lat osiemnastu, w celu jej kształcenia lub zapewnienia jej środków do życia;

¹⁴ Znowelizowany przez XXXVII. 1966.2; LVIII. 1974.9; XXIII. 1989.5.

¹⁵ Znowelizowany przez LVIII. 1974.10; X. 1977.2; XXIII. 1989.7.

- (h) w celu zapobieżenia rozprzestrzenianiu się choroby zaraźliwej lub zakaźnej;
- (i) w przypadku osoby, która jest chora umysłowo, uzależniona od narkotyków lub alkoholu lub jest włóczęgą albo którą rozsądnie się o to podejrzewa, w celu zapewnienia jej opieki lub leczenia, lub w celu ochrony społeczności, lub
- (j) w celu zapobieżenia nielegalnemu wtargnięciu tej osoby na terytorium Malty, lub w celu jej wydalenia, ekstradycji, lub innego zgodnego z prawem usunięcia z tego terytorium, lub w celu podjęcia działań z tym związanych, lub w celu zabezpieczenia tej osoby w czasie przewożenia jej przez terytorium Malty w toku ekstradycji lub usuwania jej, jako więźnia skazanego za przestępstwo, z jednego kraju do drugiego.

2. Każdego, kto został aresztowany lub pozbawiony wolności, informuje się, w chwili aresztowania lub pozbawienia wolności, w języku dla niego zrozumiałym, o powodach aresztowania lub pozbawienia wolności.

Niezależnie od powyższych postanowień, jeśli tłumacz jest niezbędny, i nie jest on natychmiast dostępny, lub jeśli zastosowanie się do przepisów niniejszego ustępu nie jest, w chwili aresztowania lub pozbawienia wolności, możliwe z innych względów, przepisy te stosuje się tak szybko, jak to tylko możliwe.

3. Każdego, kto został aresztowany lub pozbawiony wolności:

- (a) w celu doprowadzenia go przed sąd w związku z wykonywaniem postanowienia sądu lub
- (b) w przypadku zaistnienia rozsądnego podejrzenia, że popełnił on przestępstwo albo podjął działania zmierzające do jego popełnienia, i kto nie został zwolniony, doprowadza się przed sąd w ciągu czterdziestu ośmiu godzin; jeśli, w przypadku osoby aresztowanej lub pozbawionej wolności, o której mowa w pkt (b) niniejszego ustępu, postępowanie przed sądem nie rozpocznie się w rozsądnym terminie, to, bez uszczerbku dla dalszych postępowań, jakie mogą być wszczęte przeciwko niej,

osobę taką zwalnia się bezwarunkowo lub na rozsądnych warunkach, obejmujących zwłaszcza warunki rozsądnie niezbędne dla zapewnienia jej późniejszej obecności w toku procesu lub w toku postępowań przygotowawczych.

4. Każdemu, kto został niezgodnie z prawem aresztowany lub pozbawiony wolności przez jakąkolwiek osobę, przysługuje prawo do odszkodowania od tej osoby.

5. Treść żadnego prawa ani żaden czyn dozwolony przez to prawo nie mogą zostać uznane za niezgodne lub sprzeczne z niniejszym artykułem, jeśli prawo, o które chodzi, dopuszcza takie działania w okresie stanu nadzwyczajnego, o którym mowa w art. 47 ust. 2 pkt (a) i (c) niniejszej Konstytucji, jeśli zastosowanie tych środków daje się rozsądnie uzasadnić potrzebą opanowania sytuacji istniejącej w okresie stanu nadzwyczajnego.

6. Na wniosek osoby, która została pozbawiona wolności w sposób zgodny z prawem, i wyłącznie na podstawie prawa, o którym mowa w poprzednim ustępie, złożony w okresie pozbawienia wolności, ale nie wcześniej niż po upływie sześciu miesięcy od złożenia poprzedniego takiego wniosku, jej sprawę rozpatruje niezależny i bezstronny trybunał utworzony na mocy prawa i składający się z osoby lub osób, z których każda sprawuje lub sprawowała urząd sędziego albo ma kwalifikacje wymagane na Malcie do bycia powołanym na taki urząd.

7. Po rozpatrzeniu, w sposób określony w powyższym ustępie, sprawy osoby pozbawionej wolności, trybunał może skierować do organu władzy, który zdecydował o pozbawieniu wolności, zalecenia dotyczące konieczności lub czasu trwania pozbawienia wolności, jednak ten organ władzy nie jest, chyba że prawo stanowi inaczej, zobowiązany do działania w sposób zgodny z takimi zaleceniami.

Artykuł 35

1. Na nikogo nie można nakładać obowiązku wykonywania pracy przymusowej.

2. Dla celów niniejszego artykułu wyrażenie „praca przymusowa” nie obejmuje:

- (a) obowiązku wykonywania jakiegokolwiek pracy, nałożonego w wyniku wyroku lub postanowienia sądu;
- (b) obowiązku wykonywania pracy, nałożonego na osobę, która jest pozbawiona wolności w wyniku prawomocnego wyroku lub postanowienia sądu, której wykonywanie, choć nie wynika z takiego wyroku lub postanowienia, jest rozsądnie niezbędne dla zapewnienia higieny lub w celu utrzymania miejsca, w którym ta osoba się znajduje lub, jeśli osoba ta została pozbawiona wolności w celu sprawowania nad nią opieki, leczenia, kształcenia lub zapewnienia jej środków do życia, jej wykonywanie jest rozsądnie wymagane dla osiągnięcia tego celu;

- (c) obowiązku wykonywania jakiejkolwiek pracy, nałożonego na członka służb mundurowych w związku z pełnionymi przezeń obowiązkami albo, w przypadku osoby, która wyraża światopoglądowy sprzeciw wobec służby w morskich, wojskowych lub lotniczych siłach zbrojnych, obowiązku wykonywania jakiejkolwiek pracy, nałożonego na taką osobę na mocy prawa, a która ma być wykonywana zamiast takiej służby;
- (d) obowiązku wykonywania jakiejkolwiek pracy w okresie stanu nadzwyczajnego lub w razie innej sytuacji nadzwyczajnej, lub klęski żywiołowej zagrażających istnieniu lub dobrobytowi wspólnoty.

Artykuł 36

1. Nikt nie może być poddawany nieludzkiemu lub poniżającemu karaniu lub traktowaniu.

2. Treść żadnego prawa ani żaden czyn dozwolony przez prawo nie mogą zostać uznane za niezgodne lub sprzeczne z niniejszym artykułem w zakresie, w jakim prawo, o które chodzi, zezwala na wykonanie kary dowolnego rodzaju, która, bezpośrednio przed dniem określonym w niniejszej Konstytucji, była na Malcie zgodna z prawem.

3. (a) Żadne prawo nie może zezwalać na wymierzanie kar zbiorowych.

(b) Treść niniejszego ustępu nie wyklucza nakładania kar zbiorowych na członków służb mundurowych, w sposób zgodny z prawem regulującym w takiej służbie kwestie dyscyplinarne.

Artykuł 37¹⁶

1. Nie można przymusowo odebrać posiadania żadnego przedmiotu ani przymusowo nabyć żadnego udziału albo prawa własności jakiejkolwiek rodzaju, chyba że przepis prawa przewiduje takie odebranie posiadania lub przeniesienie prawa, które zapewnia:

- (a) zapłatę stosownego odszkodowania;
- (b) osobie, która żąda takiego odszkodowania, prawo dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu lub trybunału, utworzonego na mocy prawa, w celu ustalenia jej udziału w przedmiocie własności lub prawa do niego oraz wysokości odszkodowania, do którego może być uprawniona, a także w celu uzyskania wypłaty tego odszkodowania, oraz

- (c) każdej ze stron postępowania przed takim sądem lub trybunałem, dotyczącego takiego roszczenia, prawo apelacji od jego postanowienia do Sądu Apelacyjnego na Malcie.

Niezależnie od powyższych postanowień, w szczególnych wypadkach, Parlament może, jeśli uzna takie działanie za właściwe z punktu widzenia interesu narodowego, określić za pomocą prawa kryteria, włączając w to czynniki i inne okoliczności, które bierze się pod uwagę przy ustalaniu odszkodowania należnego w związku z przymusowym odebraniem posiadania lub przymusowym nabyciem prawa własności; w takich przypadkach odszkodowanie określa się i wypłaca w odpowiedni sposób.

2. Treść niniejszego artykułu nie może być rozumiana jako mająca wpływ na tworzenie lub stosowanie jakiejkolwiek prawa w zakresie, w jakim pozwala ono na odebranie posiadania lub nabycie prawa własności:

- (a) w celu uiszczenia jakiejkolwiek podatku, podatku lokalnego albo opłaty;
- (b) w charakterze kary za naruszenie prawa albo wskutek jego naruszenia zarówno w procesie cywilnym, jak i wskutek skazania za przestępstwo;
- (c) w konsekwencji sprzecznego z prawem usiłowania wyprowadzenia przedmiotu własności poza terytorium Malty lub wprowadzenia go na to terytorium;
- (d) polegającego na pobraniu próbki dla celów określonych przez prawo;
- (e) w przypadku, gdy przedmiot prawa własności stanowi zwierzę w szkodzi lub niebezpieczne;
- (f) w przypadku pożyczki, wynajmu, licencji, służebności, hipoteki, zastawu hipotecznego, obciążenia na nieruchomości, umowy sprzedaży, zastawu albo innej umowy;
- (g) polegającego, w odniesieniu do przedmiotów własności należących do spółek, wrogów lub należących do osób uznanych sądowo lub w inny sposób za upadłe lub niewypłacalne, osób chorych umysłowo, osób zmarłych, osób prawnych lub osób prawnych w rozformowaniu lub w likwidacji, na powierzeniu przedmiotu prawa własności lub przekazaniu go celem zarządzania w imieniu i dla dobra osoby uprawnionej do czerpania korzyści z tego przedmiotu własności;
- (h) w związku z wykonaniem wyroków lub postanowień sądowych;

¹⁶ Znowelizowany przez LVIII. 1974.11.

- (i) z powodu niebezpiecznego charakteru przedmiotu własności lub zagrożenia dla zdrowia ludzi, zwierząt i roślin;
- (j) w myśl prawa dotyczącego ograniczenia działalności, nabycia przymusowego, ziemi niczyjej, znalezienia skarbu, dóbr martwej ręki lub praw do spadku przysługujących Rządowi Malty, lub
- (k) w zakresie, w jakim jest to niezbędne w celach dowodowych, dla potrzeb śledztwa, sprawy sądowej lub dochodzenia, lub, w przypadku ziemi, wykonania:
 - (i) prac polegających na konserwacji gleby lub konserwacji wszelkich innych zasobów naturalnych, lub odbudowy zniszczeń spowodowanych wojną, lub
 - (ii) prac związanych z rozwojem lub poprawą rolnictwa, obowiązek wykonania których spoczywał na właścicielu lub posiadaczu ziemi, a który, bez rozsądnego i zgodnego z prawem powodu, odmówił ich wykonania albo ich nie wykonał.

3. Treść niniejszego artykułu nie może być rozumiana jako mająca wpływ na tworzenie lub stosowanie jakiegokolwiek prawa, w zakresie, w jakim dotyczy ona przekazywania Rządowi Malty praw własności do wszelkich podziemnych złóż minerałów, wód lub starożytności.

4. Treść niniejszego artykułu nie może być rozumiana jako mająca wpływ na tworzenie lub stosowanie jakiegokolwiek prawa dotyczącego przymusowego odbierania w interesie publicznym posiadania dowolnego przedmiotu własności lub przymusowego nabycia w interesie publicznym udziału we własności lub prawa własności, jeśli przedmiot własności, udział lub prawo przysługują osobie prawnej, utworzonej przez prawo dla realizacji celów publicznych i w którą nie zainwestowano środków pieniężnych innych niż środki pieniężne przekazane przez jakiegokolwiek ciało ustawodawcze na Malcie.

Artykuł 38

1. Nikogo nie można poddać przeszukaniu – osoby lub majątku – ani wkroczyć do jego pomieszczeń, chyba że za własną zgodą lub w związku ze sprawowaniem władzy rodzicielskiej.

2. Treść żadnego prawa ani żaden czyn dozwolony przez prawo nie mogą być uznane za niezgodne lub sprzeczne z niniejszym artykułem w zakresie, w jakim prawo, o które chodzi, zawiera przepis, który:

- (a) jest rozsądnie wymagany w interesie obrony, bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego, moralności publicznej lub przyzwyczajenia, zdrowia publicznego, planowania miast i wsi, rozwoju i wykorzystania zasobów mineralnych lub rozwoju i wykorzystania wszelkich przedmiotów własności dla wspierania dobra publicznego;
- (b) jest rozsądnie wymagany w celu wspierania praw lub wolności innych osób;
- (c) zezwala działowi administracji Rządu Malty, organowi władzy lokalnej lub osobie prawnej, utworzonej na mocy prawa dla realizacji celów publicznych, na wkroczenie do pomieszczeń dowolnej osoby w celu zbadania tych pomieszczeń lub wszystkiego, co się w nich znajduje, w celach podatkowych, podatku lokalnego albo opłaty, lub w celu przeprowadzenia prac związanych z przedmiotem własności lub instalacją, które legalnie znajdują się w tych pomieszczeniach i które należą odpowiednio do Rządu, organu władzy lokalnej lub takiej osoby prawnej, lub
- (d) zezwala na przeszukanie osoby lub majątku na podstawie postanowienia sądu i w celu wykonania wyroku lub postanowienia sądu lub, na podstawie takiego postanowienia, na wkroczenie do pomieszczeń lub jeśli jest to niezbędne dla zapobieżenia popełnieniu przestępstwa lub w celu jego wykrycia,

chyba że wykaże się, iż odpowiednio przepis lub czyn przezeń dozwolony nie dają się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym.

Artykuł 39

1. Każdemu, kto zostanie oskarżony o popełnienie przestępstwa, przysługuje prawo do rzetelnej rozprawy w rozsądnym terminie przed niezawisłym i bezstronnym sądem, utworzonym na mocy prawa, chyba że zarzut zostanie wycofany.

2. Każdy sąd lub inny organ orzekający, wyznaczony na mocy prawa do ustalenia istnienia lub zakresu cywilnych praw lub obowiązków, powinien być niezawisły i bezstronny; jeśli postępowanie przed sądem lub innym organem orzekającym zmierzające do takiego ustalenia jest wszczynane przez osobę fizyczną, sprawa zostaje rozpoznana na rzetelnej rozprawie w rozsądnym terminie.

3. Postępowania przed każdym sądem i postępowania dotyczące ustalenia istnienia lub zakresu

cywilnych praw lub obowiązków, prowadzone przed innym organem orzekającym, w tym także ogłoszenie wyroku sądu lub innego organu, są jawne, chyba że wszystkie strony postępowania uzgodnią co innego.

4. Treść ust. 3 niniejszego artykułu nie stanowi przeszkody dla sądu lub innego, wspomnianego w tym ustępie organu, do wyłączenia z postępowania osób innych niż strony i ich pełnomocnicy procesowi:

- (a) w postępowaniu nieprocesowym i w innych postępowaniach, które są, zgodnie z praktyką sądów Malty, rozpatrywane w postępowaniu niejawnym lub są takiej samej natury;
- (b) w postępowaniach prowadzonych pod rządami dowolnego prawa, dotyczących podatku dochodowego, lub
- (c) w zakresie, w jakim sąd lub inny organ:
 - (i) może uznać to za niezbędne lub właściwe w okolicznościach, w których obecność publiczności szkodziłaby interesowi wymiaru sprawiedliwości, lub
 - (ii) jest upoważniony lub zobowiązany na mocy prawa do takiego działania w interesie obrony, bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego, moralności lub przyzwoitości publicznej, dobra osób, które nie ukończyły lat osiemnastu, lub ochrony życia prywatnego osób, których dotyczy postępowanie.

5. Każdego, komu przedstawiony zostanie zarzut popełnienia przestępstwa, uznaje się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie udowodniona lub się nie przyzna. Treść żadnego prawa ani żaden czyn dozwolony przez prawo nie mogą zostać uznane za niezgodne lub sprzeczne z niniejszym ustępem w zakresie, w jakim prawo takie nakłada na osobę, której przedstawiono taki zarzut, ciężar dowiedzenia konkretnych faktów.

6. Każdy, komu przedstawiony został zarzut popełnienia przestępstwa:

- (a) powinien zostać szczegółowo poinformowany na piśmie, w języku, który rozumie, o istocie zarzucanego mu przestępstwa;
- (b) powinien dysponować odpowiednim czasem i środkami potrzebnymi do przygotowania obrony;
- (c) powinien mieć możliwość obrony samodzielnie lub przy pomocy pełnomocnika procesowego, a każdy, kto nie jest w stanie opłacić takiego pełnomocnika zgodnie z tym, czego, zgodnie z rozsądną oceną, wymagają okoliczności spra-

wy, jest uprawniony do pomocy takiego pełnomocnika na koszt publiczny;

- (d) powinien otrzymać środki pozwalające na osobiste lub przez pełnomocnika przesłuchanie świadków wezwanych przed sąd przez oskarżenie oraz na doprowadzenie do obecności świadków wraz z pokryciem ich rozsądnych kosztów, oraz na przeprowadzenie przed sądem przesłuchania świadków zeznających na jego korzyść, na takich samych warunkach jak w przypadku świadków oskarżenia, oraz

- (e) jeśli nie rozumie języka, w którym prowadzony jest proces dotyczący stawianych mu zarzutów, powinien mieć możliwość nieodpłatnego korzystania z pomocy tłumacza;

oraz, chyba że taka osoba wyrazi na to zgodę, proces nie może toczyć się pod jej nieobecność, z wyjątkiem sytuacji, w której jej zachowanie uniemożliwia dalsze prowadzenie postępowania w jej obecności, a sąd nakaze jej usunięcie i kontynuowanie procesu pod jej nieobecność.

7. W przypadku procesu dotyczącego przestępstwa osoba oskarżona lub inna osoba przez nią upoważniona może na swój wniosek, na własny użytek i za rozsądną opłatą określoną przez prawo, uzyskać w rozsądnym terminie od wydania wyroku kopię akt postępowania, wykonaną przez sąd lub w jego imieniu.

8. Nikt nie może być uznany za winnego popełnienia przestępstwa, jeśli jego czyn lub zaniechanie nie stanowiły takiego przestępstwa w chwili popełnienia; za żadne przestępstwo nie można wymierzyć kary surowszej w stopniu lub rodzaju niż najwyższa kara, jaką można było wymierzyć za to przestępstwo w chwili jego popełnienia.

9. Nikt, kto wykaże, że został już osądzony w procesie o przestępstwo przez jakikolwiek właściwie umocowany sąd i został skazany lub uniewinniony, nie może być ponownie sądzony za popełnienie tego samego przestępstwa ani żadnego innego przestępstwa, za które mógłby zostać skazany w toku tego samego procesu, gdyby sąd wyższego rzędu nakazał w postępowaniu apelacyjnym ponowne rozpatrzenie sprawy w zakresie skazania lub uniewinnienia; nikt nie może być sądzony za popełnienie przestępstwa, jeśli wykaże, że w odniesieniu do tego przestępstwa zastosowano wobec niego prawo łaski.

Treść żadnego prawa nie może być uznana za niezgodną lub sprzeczną z niniejszym ustępem wyłącz-

nie na tej podstawie, że upoważnia jakikolwiek sąd do osądzenia członka służb mundurowych za przestępstwo bez względu na osądzenie i skazanie lub uniewinnienie tego członka zgodnie z prawem regulującym w tej służbie kwestie dyscyplinarne; jednakże jakikolwiek sąd osądzający członka takich służb i skazujący go na jakąkolwiek karę uwzględnia karę wymierzoną w myśl takiego prawa regulującego kwestie dyscyplinarne.

10. Nikt, kto jest sądzony za przestępstwo, nie może być zmuszany do przedstawiania dowodów we własnej sprawie.

11. Dla potrzeb niniejszego artykułu „pełnomocnik procesowy” oznacza osobę upoważnioną do prowadzenia na Malcie praktyki jako adwokat albo prokurent, z wyjątkiem postępowań przed sądem, w którym prokurent nie może występować.

Artykuł 40¹⁷

1. Każdemu przysługuje na Malcie pełna wolność sumienia i każdy ma prawo do swobodnego uczestniczenia w wybranych przez siebie praktykach religijnych.

2. Na nikogo nie można nakładać obowiązku uczestnictwa w nauczaniu religii lub wykazywania się wiedzą lub umiejętnościami związanymi z religią, jeśli, w przypadku osoby, która nie ukończyła lat szesnastu, sprzeciw wobec takiego obowiązku zgłosi osoba, która zgodnie z prawem sprawuje nad nią władzę rodzicielską, a w pozostałych przypadkach, jeśli sprzeciwi się temu osoba, na której spoczywa taki obowiązek. Niezależnie od powyższych postanowień, żaden taki obowiązek nie może być uznany za niezgodny lub sprzeczny z niniejszym artykułem, jeśli wiedza lub umiejętności związane z religią są wymagane dla nauczania takiej religii lub dla dopuszczenia do kapłaństwa lub posługi religijnej, lub dla innych celów religijnych, chyba że wykaże się, iż takiego wymogu nie da się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym.

3. Treść żadnego prawa ani żaden czyn dozwolony przez prawo nie mogą być uznane za niezgodne lub sprzeczne z ust. 1 w zakresie, w jakim prawo takie zawiera przepis rozsądnie wymagany w interesie bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego, moralności publicznej lub przyzwoitości, zdrowia publicznego lub dla ochrony praw i wolności innych osób, chyba że wykaże się, iż przepis lub działanie

przezeń dozwolone nie dają się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym.

Artykuł 41

1. Nikomu nie można przeszkodzić w korzystaniu z wolności wyrażania poglądów, w tym wolności swobodnego kształtowania własnych poglądów, wolności swobodnego dostępu do idei i informacji, wolności swobodnego przekazywania idei i informacji (bez względu na to, czy będą one komunikowane publicznie, czy konkretnej osobie lub grupie osób) oraz wolności swobodnej korespondencji, chyba że za zgodą tej osoby lub w związku ze sprawowaniem władzy rodzicielskiej.

2. Treść żadnego prawa ani żaden czyn dozwolony przez prawo nie mogą być uznane za niezgodne lub sprzeczne z ust. 1 niniejszego artykułu w zakresie, w jakim prawo to zawiera przepisy:

(a) które są rozsądnie wymagane:

(i) w interesie obrony, bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego, moralności publicznej lub przyzwoitości, lub zdrowia publicznego, lub

(ii) w celu ochrony dobrego imienia, praw i wolności innych osób lub życia prywatnego osób, których dotyczy postępowanie prawne, jeśli służą ochronie przed ujawnieniem informacji otrzymanych w tajemnicy, podtrzymaniu powagi i niezawisłości sądów, ochronie immunitetów Parlamentu, regulowaniu telefonii, telegrafii, poczty, przekazów bezprzewodowych, telewizji lub innych środków komunikacji, wystaw publicznych lub rozrywki publicznej, lub

(b) które nakładają ograniczenia na urzędników publicznych,

chyba że przepisów tych lub czynów przezeń dozwolonych nie da się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym.

3. Każdy, kto zamieszkuje na Malcie, może redagować lub wydawać gazetę lub czasopismo publikowane codziennie lub okresowo. Niezależnie od powyższego postanowienia, prawo może ustanowić przepis:

(a) zakazujący lub ograniczający możliwość redagowania lub wydawania takiej gazety lub czasopisma przez osoby, które nie ukończyły dwudziestu jeden lat, oraz

(b) nakładający na osobę, która jest redaktorem lub wydawcą takiej gazety lub czasopisma, obo-

¹⁷ Znowelizowany przez LVIII. 1974.12.

wiązek poinformowania określonego organu o tym fakcie i o swoim wieku oraz przekazywania określonemu organowi informacji na temat swojego miejsca zamieszkania.

4. W przypadku zajęcia przez policję nakładu gazety jako narzędzia przestępstwa policja jest zobowiązana do powiadomienia właściwego sądu o tym fakcie w ciągu dwudziestu czterech godzin od zajęcia, a jeśli sąd uzna, że brak jest przekonujących dowodów popełnienia takiego przestępstwa, nakład zwraca się osobie, której został zajęty.

5. Nikt nie może być pozbawiony obywatelstwa na podstawie przepisów wydanych na podstawie art. 30 ust. 1 pkt (b) niniejszej Konstytucji ani pozbawiony zdolności sądowej wyłącznie ze względu na swoje poglądy polityczne.

Artykuł 42¹⁸

1. Nikomu nie można przeszkodzić w korzystaniu z prawa do pokojowego gromadzenia się i zrzeszania, to jest prawa do swobodnego gromadzenia się w celach pokojowych i zrzeszania się z innymi osobami, a w szczególności do tworzenia lub przynależności do związków zawodowych lub innych, lub do stowarzyszeń chroniących jego interesy, chyba że za jego zgodą lub w związku ze sprawowaniem władzy rozdzielczej.

2. Treść żadnego prawa ani żaden czyn dozwolony przez prawo nie mogą być uznane za niezgodne lub sprzeczne z niniejszym artykułem w zakresie, w jakim prawo takie zawiera przepis:

(a) który jest rozsądnie niezbędny:

(i) w interesie obrony, bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego, moralności publicznej lub przyzwoitości, lub zdrowia publicznego, lub

(ii) w celu ochrony praw lub wolności innych osób, lub

(b) który nakłada ograniczenia na urzędników publicznych,

chyba że przepis ten lub działania przezeń dozwolone nie dają się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym.

3. Dla potrzeb niniejszego artykułu, każdy przepis jakiegokolwiek prawa, zabraniający odbywania publicznych zebrań lub demonstracji w jednym lub więcej miast, przedmieść lub wsi stanowi przepis, któ-

¹⁸ Znowelizowany przez LVIII. 1974.13.

ry nie daje się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym.

Artykuł 43¹⁹

1. Ekstradycja jest dozwolona wyłącznie w celu wykonania postanowień umowy międzynarodowej i w sposób określony prawem.

2. Nikt nie może być poddany ekstradycji za czyn o charakterze politycznym.

3. Żaden obywatel Malty nie może zostać wydany z Malty, chyba że w efekcie postępowania ekstradycyjnego lub zgodnie z prawem, o którym mowa w art. 44 ust. 3 pkt (b) niniejszej Konstytucji.

4. Przepisy zawarte w Ustawie o ekstradycji²⁰ lub wydane na jej podstawie, w zależności, jakie będą obowiązywać w danej chwili, dotyczące wydalenia kogokolwiek z Malty do innego kraju Wspólnoty w celu osądzenia lub ukarania go w tym kraju za czyn w nim dokonany, jak również wszelkie ogólne postanowienia, do których Malta może w przyszłości przystąpić, a dotyczące ekstradycji osób między krajami Wspólnoty, stanowią, dla potrzeb ust. 1 niniejszego artykułu, postanowienia określone w drodze umowy międzynarodowej, a do wydalenia lub ekstradycji osoby zgodnie z takimi przepisami lub ustaleniami ust. 2 nie ma zastosowania.

Artykuł 44²¹

1. Żaden obywatel Malty nie może zostać pozbawiony wolności przemieszczania się; dla potrzeb niniejszego artykułu wolność ta oznacza prawo swobodnego przemieszczania się po terytorium Malty, prawo pobytu w dowolnej części terytorium Malty, prawo opuszczania i wkraczania na terytorium Malty.

2. Wszelkie ograniczenia przysługującej obywatelowi wolności przemieszczania się, wynikające ze zgodnego z prawem pozbawienia wolności, nie są niezgodne lub sprzeczne z niniejszym artykułem.

3. Treść żadnego prawa ani żaden czyn dozwolony przez prawo nie mogą być uznane za niezgodne lub sprzeczne z niniejszym artykułem w zakresie, w jakim prawo takie zawiera przepisy:

(a) nakładające ograniczenia, które są rozsądnie wymagane w interesie obrony, bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego, moralno-

¹⁹ Znowelizowany przez LVIII. 1974.14.

²⁰ Ustawa ta zastąpiła Ustawę o ekstradycji (między krajami Wspólnoty) z 1970 r.

²¹ Znowelizowany przez XIII. 2001.2.

- ści publicznej lub przyzwoitości, lub zdrowia publicznego, chyba że wykaże się, iż przepis lub czyn przezeń dozwolony nie dają się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym;
- (b) nakładające ograniczenia wolności przemieszczania się na jakiegokolwiek obywatela Malty, który nie jest obywatelem na mocy art. 3 ust. 1 lub art. 5 ust. 1 Ustawy o obywatelstwie maltańskim, w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie Ustawy nowelizującej ustawę o obywatelstwie maltańskim z 2000 r.;
- (c) nakładające ograniczenia przemieszczania się lub zamieszkania na terytorium Malty urzędników publicznych, lub
- (d) ograniczające prawo każdego do opuszczenia Malty, jeśli ograniczenia te są rozsądnie niezbędne dla zapewnienia wykonania jakiegokolwiek zobowiązania nałożonego na tę osobę przez prawo, chyba że wykaże się, iż taki przepis lub czyn przezeń dozwolony nie daje się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym.
4. Dla potrzeb niniejszego artykułu każdy, kto:
- (a) wyemigrował z Malty (zarówno przed, jak i po dacie określonej w niniejszej Konstytucji) i, będąc wcześniej obywatelem Malty na mocy art. 3 ust. 1 lub art. 5 ust. 1 Ustawy o obywatelstwie maltańskim, w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie Ustawy nowelizującej ustawę o obywatelstwie maltańskim z 2000 r., przestał być takim obywatelem, lub
- (b) wyemigrował z Malty przed dniem określonym w niniejszej Konstytucji, jednak ze względu na to, że przestał być obywatelem Wielkiej Brytanii z Koloniami przed tym dniem, stałby się obywatelem Malty na mocy art. 3 ust. 1 lub art. 5 ust. 1 Ustawy o obywatelstwie maltańskim, w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie Ustawy nowelizującej ustawę o obywatelstwie maltańskim z 2000 r., lub
- (c)²² jest małżonkiem osoby wymienionej w pkt (a) lub (b) niniejszego ustępu lub osoby, która jest obywatelem Malty na mocy art. 3 ust. 1 lub art. 5 ust. 1 Ustawy o obywatelstwie maltańskim, w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie Ustawy nowelizującej ustawę o obywatelstwie maltańskim z 2000 r., i kto pozostawał w związku małżeńskim z tą osobą

przez co najmniej pięć lat i mieszka wspólnie z tą osobą, lub kto jest dzieckiem takiej osoby i nie ukończył dwudziestu jeden lat, lub

- (d) kto jest wdową lub wdowcem po osobie, o której mowa w pkt (a) lub (b) niniejszego ustępu, lub po osobie, która w chwili śmierci była obywatelem Malty na mocy art. 3 ust. 1 lub art. 5 ust. 1 Ustawy o obywatelstwie maltańskim, w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie Ustawy nowelizującej ustawę o obywatelstwie maltańskim z 2000 r., i kto w chwili śmierci tej osoby zamieszkiwał wraz z nią i pozostawał z nią w związku małżeńskim przez co najmniej pięć lat lub kto pozostawałby w takim związku małżeńskim przez co najmniej pięć lat, gdyby nie śmierć tej osoby, lub kto jest dzieckiem takiej osoby i nie ukończył dwudziestu jeden lat, jest uznawany za obywatela Malty na mocy art. 3 ust. 1 lub art. 5 ust. 1 Ustawy o obywatelstwie maltańskim w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie Ustawy nowelizującej ustawę o obywatelstwie maltańskim z 2000 r.

Niezależnie od powyższych postanowień, jeśli minister odpowiedzialny za kwestie obywatelstwa maltańskiego stwierdzi kiedykolwiek w drodze zarządzenia, że sprzeczne z interesem publicznym jest, by małżonek, o którym mowa w pkt (c), lub wdowiec lub wdowa, o których mowa w pkt (d), lub dziecko, które ukończyło osiemnaście lat, o którym mowa w pkt (c) lub (d), zostali uznani za obywateli lub byli nadal uznawani za obywateli, taki małżonek, wdowa, wdowiec lub dziecko przestają z tą chwilą być uznawani za obywateli Malty.

Co więcej, niezależnie od powyższych postanowień, minister odpowiedzialny za kwestie obywatelstwa maltańskiego nie jest zobowiązany do uzasadnienia treści zarządzenia, o którym mowa w bezpośrednim poprzedzającym przepisie, a decyzja ministra w sprawie wydania takiego zarządzenia nie może być przedmiotem odwołania lub rozpoznania przez żaden sąd.

5. Na wniosek osoby, której wolność przemieszczania się została ograniczona na podstawie przepisu, o którym mowa w ust. 3 pkt (a) niniejszego artykułu, złożony w dowolnej chwili w okresie istnienia ograniczenia, ale nie wcześniej niż po upływie sześciu miesięcy od wydania zarządzenia lub sześciu miesięcy od przedstawienia ostatniego takiego wniosku, jej sprawa zostaje rozpoznana przez niezawisły i bezstronny trybunał utworzony na mocy prawa, składający się z oso-

²² Zob. Artykuł 5 Aktu XIII z 2001 r.

by lub osób, z których każda sprawuje lub sprawowała urząd sędziego, lub ma kwalifikacje wystarczające do bycia powołaną na taki urząd na Malcie.

Niezależnie od powyższych postanowień, osoba, której wolność przemieszczania się została ograniczona na mocy ograniczenia dotyczącego wszystkich osób lub kategorii osób, nie może złożyć wniosku na podstawie niniejszego ustępu, zanim nie uzyska zgody Pierwszej Izby Sądu Cywilnego.

6. Po rozpoznaniu, w celu wykonania niniejszego artykułu, sprawy osoby, której swoboda przemieszczania się została ograniczona, trybunał może przedstawić organowi władzy, który zarządził ograniczenia, zalecenia dotyczące potrzeby lub zakresu jego dalszego utrzymania, jednak, chyba że prawo stanowi inaczej, ten organ nie jest zobowiązany do działania w sposób zgodny z takimi zaleceniami.

Artykuł 45²³

1. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach ust. 4, 5 i 7 niniejszego artykułu, żadne prawo nie może ustanawiać przepisu, który ma charakter dyskryminujący zarówno pod względem treści, jak i skutków.

2. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach ust. 6, 7 i 8 niniejszego artykułu, nikt nie może być traktowany w sposób dyskryminujący przez żadną osobę, działającą na mocy jakiegokolwiek pisanego prawa albo wykonującą funkcje jakiegokolwiek urzędnika publicznego albo jakiegokolwiek organu władzy publicznej.

3. Dla potrzeb niniejszego artykułu wyrażenie „dyskryminujący” oznacza takie odmiennie traktowanie odmiennych osób, które można przypisać w całości lub w znacznej części ich rasie, pochodzeniu, poglądom politycznym, kolorowi skóry, wyznaniu lub płci, a polegające na tym, że osoby o pewnych cechach są poddawane ograniczeniom lub restrykcjom, którym nie są poddawane osoby o innych cechach, albo przyznawane są im przywileje lub korzyści, które nie są przyznawane osobom o innych cechach.

4. Ustęp 1 niniejszego artykułu nie ma zastosowania do żadnego prawa, w zakresie, w jakim zawiera ono przepisy dotyczące:

- (a) podziału dochodów publicznych lub innych funduszy publicznych, lub
- (b) osób, które nie są obywatelami Malty, lub

(c) adopcji, małżeństwa, rozwiązania małżeństwa, pochówku, dziedziczenia w wypadku śmierci ani żadnych innych zagadnień prawa osobowego, lub

(d) przypadku, w którym osoby o cechach wymienionych w ust. 3 niniejszego artykułu będą poddane takim ograniczeniom lub restrykcjom albo przyznane zostaną im takie przywileje lub korzyści, które, przez wzgląd na ich istotę i na szczególne okoliczności, w jakich znalazły się te osoby lub inne osoby o takich cechach, i przez wzgląd na jakikolwiek przepis niniejszej Konstytucji dają się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym, lub

(e) dozwolenia zastosowania, w okresie stanu nadzwyczajnego, środków, które dają się rozsądnie uzasadnić jako niezbędne dla usunięcia okoliczności istniejących w czasie jego trwania.

Niezależnie od powyższych postanowień, pkt (c) niniejszego ustępu nie ma zastosowania do żadnego prawa, które zawiera jakikolwiek przepis o charakterze dyskryminującym zarówno pod względem treści, jak i skutków, poprzez takie odmiennie traktowanie odmiennych osób, które można przypisać w całości lub w znacznej części ich płci.

5. Treść żadnego prawa nie może być uznana za niespójną lub sprzeczną z ust. 1 niniejszego artykułu w zakresie, w jakim zawiera ono przepisy:

- (a) dotyczące kwalifikacji niezbędnych dla służby lub warunków służby w jakiegokolwiek służbie mundurowej lub
- (b) dotyczące kwalifikacji (innych niż kwalifikacje bezpośrednio związane z płcią) niezbędnych dla służby w charakterze urzędnika państwowego lub służby w organach władzy lokalnej, lub w osobie prawnej utworzonej na mocy prawa dla realizacji celów publicznych.

6. Ustęp 2 niniejszego artykułu nie ma zastosowania do żadnego działania, które jest dozwolone wyrażenie lub w drodze koniecznego wnioskowania, przez jakikolwiek przepis prawa, o którym mowa w ust. 4 lub 5 niniejszego artykułu.

7. Treść żadnego prawa ani żaden czyn dozwolony przez prawo nie mogą być uznane za niezgodne lub sprzeczne z niniejszym artykułem w zakresie, w jakim prawo takie zawiera przepis (z wyjątkiem przepisów odnoszących się bezpośrednio do płci), zgodnie z którym, w stosunku do osób o cechach określonych w ust. 3 niniejszego artykułu, można

²³ Znowelizowany przez LVIII. 1974.15; XIX. 1991.3.

zastosować ograniczenia praw i wolności zagwarantowanych w art. 38, art. 40, art. 41, art. 42 i art. 44 niniejszej Konstytucji, o ile są to ograniczenia dozwolone w art. 38 ust. 2, art. 40 ust. 2, art. 41 ust. 2, art. 42 ust. 2 lub art. 44 ust. 3.

8. Treść ust. 2 niniejszego artykułu nie ma wpływu na prawo swobodnego wszczyniania, prowadzenia lub przerywania postępowań cywilnych lub karnych w jakimkolwiek sądzie, przysługujące każdemu na mocy niniejszej Konstytucji lub jakiegokolwiek innego prawa.

9. Niezależnie od formy jego wyrażenia, wymóg, by Apostolska Religia Rzymskokatolicka była nauczana przez osobę wyznającą tę religię, nie może zostać uznany za niezgodny lub sprzeczny z niniejszym artykułem.

10. W okresie dwóch lat, rozpoczynającym się 1 czerwca 1991 r., treść żadnego prawa, uchwalonego przed 1 czerwca 1991, nie może zostać uznana za niezgodną z przepisami niniejszego artykułu w zakresie, w jakim prawo to przewiduje takie odmienne traktowanie odmiennych osób, które można przypisać w całości lub w znacznej części ich płci.

11. Przepisy niniejszego artykułu nie mają zastosowania do żadnego prawa, żadnego działania dozwolonego przez prawo ani do żadnego regulaminu lub ustalenia w zakresie, w jakim takie prawo, działanie, regulamin lub ustalenie przewidują zastosowanie specjalnych środków, zmierzających do przybliżenia faktycznej równości między mężczyznami a kobietami, jeśli wykazano, że takie środki, biorąc pod uwagę tkankę społeczną Malty, dają się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym.

Artykuł 46²⁴

1. Z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 6 i 7 niniejszego artykułu każdy, kto twierdzi, że jakikolwiek przepis art. 33 do art. 45 niniejszej Konstytucji był, jest lub prawdopodobnie będzie naruszony w stosunku do niego, lub inna osoba, którą Pierwsza Izba Sądu Cywilnego Malty może wyznaczyć na wniosek tego, kto tak twierdzi, może, bez uszczerbku dla innych prawnie dopuszczalnych środków dotyczących tej kwestii, wystąpić o ochronę do Pierwszej Izby Sądu Cywilnego.

2. Pierwsza Izba Sądu Cywilnego jest właściwa w pierwszej instancji do rozpatrzenia i rozstrzygnięcia

wniosku złożonego przez każdą osobę w celu wykonania przepisu ust. 1 niniejszego artykułu i może wydawać takie postanowienia, ustanawiać takie nakazy i wydawać takie zalecenia, jakie uzna za właściwe dla wykonania lub zapewnienia wykonania któregokolwiek z przepisów art. 33 do art. 45 i w celu zapewnienia tej osobie ochrony, do jakiej jest uprawniona.

Niezależnie od powyższych postanowień, sąd może, jeśli uzna to za pożądane, odmówić zastosowania uprawnień przysługujących mu na podstawie niniejszego ustępu, jeśli uzna, że osoba, o którą chodzi, dysponuje, zgodnie z jakimkolwiek innym prawem, stosownymi środkami ochrony przeciwko zarzucanemu naruszeniu.

3. Jeśli w toku jakiegokolwiek postępowania przed sądem innym niż Pierwsza Izba Sądu Cywilnego lub Sąd Konstytucyjny, pojawia się kwestia naruszenia jakiegokolwiek przepisu art. 33 do art. 45, sąd ten przesyła Pierwszej Izbie Sądu Cywilnego pytanie prawne, chyba że jego zdaniem kwestia ta została podniesiona jedynie lekkomyślnie lub złośliwie; Pierwsza Izba Sądu Cywilnego wydaje orzeczenie w sprawie przekazanej mu na podstawie niniejszego ustępu, a sąd, przed którym pojawił się problem, z zastrzeżeniami wynikającymi z przepisów ust. 4 niniejszego artykułu, rozstrzyga problem w sposób zgodny z tym orzeczeniem.

4. Każdej ze stron postępowania przed Pierwszą Izbą Sądu Cywilnego przysługuje, w celu realizacji postanowień niniejszego artykułu, prawo odwołania się do Sądu Konstytucyjnego.

5. Od ustalenia, że wykorzystanie lub podniesienie jakichś wątpliwości było jedynie lekkomyślne lub złośliwe, dokonanego w sposób określony w niniejszym artykule, odwołanie nie przysługuje.

6. Parlament może, w drodze ustawy, uchwalić przepisy przyznające Pierwszej Izbie Sądu Cywilnego takie uprawnienia, obok przekazanych jej w niniejszym artykule, jakie są niezbędne lub pożądane dla bardziej efektywnego wykonywania przez sąd kompetencji przekazanych mu na mocy niniejszego artykułu.

7. Regulaminy sądowe zawierające przepisy dotyczące praktyki i procedur w sądach Malty, a dotyczące kwestii, o których mowa w niniejszym artykule, mogą zostać uchwalone przez osobę lub organ władzy uprawnione w danej chwili do tworzenia reguł postępowań sądowych, dotyczących praktyki i procedur w tych sądach, i powinny być tego rodzaju, by zapew-

²⁴ Znowelizowany przez LVIII. 1974.16.

niać wnioskowy charakter postępowań i by rozprawa odbyła się tak szybko, jak to tylko możliwe.

Artykuł 47²⁵

1. Dla potrzeb niniejszego rozdziału, chyba że kontekst wymaga czego innego, następujące wyrażenia mają, odpowiednio, następujące znaczenie:

„sprzeczność” w odniesieniu do jakiegokolwiek obowiązku, obejmuje niedostosowanie się do tego obowiązku, a określenia pokrewne należy rozumieć odpowiednio;

„sąd” oznacza każdy sąd prawa na Maltcie, z wyjątkiem sądu utworzonego na mocy lub zgodnie z prawem dyscyplinarnym, a w przypadku art. 33 i art. 35 niniejszej Konstytucji obejmuje, w odniesieniu do wykroczenia przeciwko prawu dyscyplinarnemu, także sąd utworzony w taki sposób;

„prawo dyscyplinarne” oznacza prawo regulujące kwestie dyscypliny:

- (a) w jakiegokolwiek służbie mundurowej, lub
- (b) w odniesieniu do osób odbywających kary więzienia;

„służba mundurowa” oznacza:

- (a) siły morskie, zbrojne lub powietrzne Rządu Malty;
- (b) Maltańskie Siły Policyjne;
- (c) wszelkie inne siły policyjne utworzone na mocy prawa na Maltcie;
- (d) maltańską służbę więzienną;

„członek”, w odniesieniu do służby mundurowej, obejmuje każdą osobę, która, zgodnie z prawem regulującym dyscyplinę w tej służbie, podlega takiej dyscyplinie.

2. Dla potrzeb niniejszego rozdziału „okres stanu nadzwyczajnego” oznacza okres, w którym:

- (a) Malta jest zaangażowana w jakąkolwiek wojnę, lub
- (b) obowiązuje dekret Prezydenta stwierdzający istnienie stanu nadzwyczajnego, lub
- (c) obowiązuje uchwała Izby Reprezentantów, przyjęta większością co najmniej dwóch trzecich głosów ogólnej liczby członków Izby, stwierdzająca, że demokratyczne instytucje na Maltcie są zagrożone przewrotem.

3. (a) W przypadku, gdy ogłoszony został stan nadzwyczajny, jego przyczyny przedstawia się niezwłocznie Izbie Reprezentantów, a jeśli Izba nie

może się zebrać wskutek przerwy lub odroczenia, które nie zakończą się w przed upływem dziesięciu dni, Prezydent, w drodze dekretu, wzywa ją do zebrania się w ciągu pięciu dni, a Izba zbiera się na posiedzeniu w terminie określonym w dekreście i kontynuuje posiedzenie i działania tak, jakby to miało miejsce, gdyby przerwa lub odroczenie trwały do tego dnia.

(b) Jeśli prezydent nie uchyli go wcześniej, dekret o ogłoszeniu stanu nadzwyczajnego traci moc obowiązującą wraz z zakończeniem okresu czternastu dni, rozpoczynającego się dnia, w którym dekret ten został wydany, lub dłuższego okresu, określonego na mocy następnego punktu; nie ma to jednak wpływu na wydanie kolejnego dekretu ogłaszającego stan nadzwyczajny w chwili zakończenia tego okresu lub przed nią.

(c) Jeśli w czasie, gdy obowiązuje dekret o ogłoszeniu stanu nadzwyczajnego (w tym także w czasie, gdy obowiązuje on na mocy niniejszego punktu), Izba Reprezentantów przyjmie uchwałę wyrażającą zgodę na przedłużenie terminu obowiązywania tego dekretu, nie dłużej jednak niż o trzy miesiące rozpoczynające się w dniu, w którym dekret ten utraciłby moc obowiązującą dekret ten utrzymuje moc obowiązującą, jeśli nie zostanie wcześniej uchylony, do chwili upływu tego terminu.

4. Jeśli Izba Reprezentantów nie uchyli jej wcześniej, uchwała, o której mowa w pkt (c) ust. 2 niniejszego artykułu, traci moc obowiązującą z chwilą zakończenia okresu dwunastu miesięcy, rozpoczynającego się w dniu, w którym uchwała ta została przyjęta, lub krótszego terminu tam określonego; nie ma to jednak wpływu na przyjęcie, w chwili zakończenia tego terminu lub wcześniej, kolejnej uchwały przez Izbę Reprezentantów, w sposób określony w niniejszym ustępie.

5. Treść żadnego prawa dyscyplinarnego ani żaden czyn dokonany zgodnie z nim nie mogą być uznane za niezgodne lub sprzeczne z jakimkolwiek przepisem niniejszego rozdziału, z wyjątkiem art. 33, art. 35 i art. 36, w odniesieniu do żadnej osoby, która, zgodnie z jakimkolwiek prawem obowiązującym na Maltcie, jest członkiem służb mundurowych.

6. Treść żadnego prawa dyscyplinarnego służb mundurowych ani żaden czyn dokonany zgodnie z nim nie mogą być uznane za niezgodne lub sprzecz-

²⁵ Znowelizowany przez LVIII. 1974.17; XIX. 1991.4.

ne z jakimkolwiek przepisem niniejszego rozdziału w odniesieniu do żadnej osoby, która jest członkiem służb mundurowych, utworzonych w sposób inny niż określony powyżej, i obecnych na Malcie w sposób zgody z prawem.

7. Do czasu upływu terminu kończącego się 30 czerwca 1993 r., treść żadnego prawa, o którym mowa w Pierwszym Aneksie do niniejszej Konstytucji, ani do czasu upływu terminu trzech lat rozpoczynającego się w dniu określonym w niniejszej Konstytucji, treść żadnego innego prawa, uchwalonego przed dniem określonym w niniejszej Konstytucji, nie może być uznana za niezgodną z przepisami art. 33 do art. 45 niniejszego rozdziału, i z wyjątkami określonymi wyżej, żaden czyn dokonany zgodnie z takim prawem nie może być uznany za sprzeczny z tymi artykułami.

8. W przypadku, gdyby jakimkolwiek przepis prawa, uchwalony przed dniem określonym w niniejszej Konstytucji, został uznany za niezgodny z jakimkolwiek przepisem art. 33 do art. 45 niniejszego rozdziału, nikt nie jest uprawniony do odszkodowania za dowolny czyn dokonany zgodnie z takim przepisem, zanim stwierdzono jego niezgodność.

9. Treść art. 37 niniejszej Konstytucji nie ma wpływu na stosowanie żadnego prawa, obowiązującego bezpośrednio przed 3 marca 1962 r., ani żadnego prawa uchwalonego tego dnia lub później, nowelizującego lub zastępującego dowolne prawo obowiązujące bezpośrednio przed tą datą (lub prawo znowelizowane lub zastąpione w sposób określony w niniejszym ustępie) i które:

- (a) nie poszerza typów przedmiotów własności, których posiadanie może zostać odebrane, lub typów praw i udziałów w przedmiotach własności, które mogą zostać przymusowo przejęte;
- (b) nie poszerza celów, dla których, lub okoliczności, w których odebrane może zostać posiadanie takiego przedmiotu własności lub może on zostać nabyty;
- (c) nie modyfikuje, w stosunku do żadnej osoby posiadającej prawo własności lub udział w prawie własności, warunków decydujących o uprawnieniu do odszkodowania lub o jego wysokości, w taki sposób, że stają się one mniej korzystne, lub
- (d) nie pozbawia nikogo żadnego uprawnienia, o którym mowa w art. 37 ust. 1 pkt (b) lub pkt (c) niniejszej Konstytucji.

Rozdział V²⁶ Prezydent

Artykuł 48²⁷

1. Tworzy się urząd Prezydenta Malty powoływanego przez Izbę Reprezentantów w drodze uchwały.
2. Na urząd Prezydenta nie może zostać powołany nikt, kto:
 - (a) nie jest obywatelem Malty lub
 - (b) sprawuje lub sprawował urząd Naczelnego Sędziego lub Sędziego Sądu Wyższego Rzędu, lub
 - (c) nie może, zgodnie z art. 109, art. 118 i art. 120 niniejszej Konstytucji, zostać powołany na żaden urząd publiczny lub nie może pełnić obowiązków tego urzędu.
3. Urząd Prezydenta staje się nieobsadzony:
 - (a) po upływie pięciu lat od dnia powołania na ten urząd lub
 - (b) jeśli osoba sprawująca ten urząd została z niego usunięta w drodze uchwały Izby Reprezentantów ze względu na niezdolność do wykonywania funkcji urzędowych (z powodu niesprawności fizycznej lub umysłowej lub z jakiegokolwiek innego powodu) lub niewłaściwe postępowanie.

Artykuł 49²⁸

W przypadku, gdy urząd Prezydenta pozostaje tymczasowo nieobsadzony, do czasu powołania nowego Prezydenta, a także, gdy osoba sprawująca ten urząd jest nieobecna na Malcie lub korzysta z urlopu, lub z innego powodu jest niezdolna do wykonywania funkcji spoczywających na niej na mocy niniejszej Konstytucji, funkcje te są wykonywane przez osobę, którą może wyznaczyć Premier po konsultacjach z Przywódcą Opozycji, a jeśli na Malcie nie ma osoby tak wyznaczonej i zdolnej wykonywać te funkcje, przez Naczelnego Sędziego.

Artykuł 50²⁹

Osoba powołana na urząd Prezydenta lub wykonująca jego funkcje składa przed objęciem tego urzędu potwierdzoną podpisem przysięgę urzędową określoną w Drugim Aneksie do niniejszej Konstytucji. Każdy, kto został powołany na urząd Prezydenta zgodnie z art. 48 ust. 1 niniejszej Konstytucji, składa przysięgę urzędową przed Izbą.

²⁶ Zastąpiony przez LVIII. 1974.18.

²⁷ Zastąpiony przez LVIII. 1974.18.

²⁸ Zastąpiony przez LVIII. 1974.18.

²⁹ Zastąpiony przez LVIII. 1974.18.

Rozdział VI Parlament

Część 1 Skład Parlamentu

Artykuł 51³⁰

Tworzy się Parlament Malty składający się z Prezydenta i Izby Reprezentantów.

Artykuł 52³¹

1. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach niniejszego rozdziału, Izba Reprezentantów składa się z nieparzystej i podzielnej przez liczbę okręgów wyborczych liczby członków, ustalonej przez Parlament za pomocą prawa. Członkowie ci są wybierani w sposób określany na mocy prawa obowiązującego w danej chwili na Malcie lub w sposób z nią zgodny, w równych proporcjach z okręgów wyborczych, o których mowa w art. 56 niniejszej Konstytucji, przy czym z każdego okręgu pochodzi taka liczba członków, nie mniejsza niż pięć i nie większa niż siedem, którą określi Parlament; członków tych określa się mianem „członków Parlamentu”.

Niezależnie od powyższych postanowień, w przypadku, gdy:

- (i) w jakichkolwiek wyborach powszechnych partia polityczna (dalej w niniejszym artykule zwana partią, która uzyskała większość bezwzględna) uzyska w sumie, zgodnie z wynikami przypisanymi jej kandydatom przez Komisję Wyborczą podczas pierwszego przeliczenia wszystkich głosów, ponad pięćdziesiąt procent wszystkich głosów ważnie oddanych w tych wyborach, a liczba jej kandydatów, wybranych w tych wyborach jest mniejsza niż ogólna liczba wybranych kandydatów lub
- (ii) w wyborach powszechnych, w których konkurują więcej niż dwie partie polityczne i w których wybrani zostali jedynie kandydaci dwóch tych partii, na jedną z partii (dalej w niniejszym artykule zwana partią, która uzyskała większość względna) oddano, zgodnie z wynikami przypisanymi jej kandydatom przez Komisję Wy-

borczą podczas pierwszego przeliczenia wszystkich głosów, odsetek wszystkich głosów ważnie oddanych w tych wyborach wyższy niż odsetek głosów uzyskany przez którąkolwiek z pozostałych partii (dalej w niniejszym artykule zwanych partiami mniejszościowymi),

a iloraz liczby wybranych kandydatów przypisanych do partii, która uzyskała większość bezwzględną i całkowitej liczby wybranych członków Izby Reprezentantów lub iloraz liczby wybranych kandydatów przypisanych do partii, która uzyskała większość względną i całkowitej liczby wybranych członków Izby Reprezentantów jest niższy od ilorazu liczby głosów, które przypadły tym kandydatom podczas pierwszego przeliczenia wszystkich głosów i całkowitej liczby głosów, które przypadły wszystkim kandydatom wszystkich partii podczas tego samego pierwszego przeliczenia, liczbę wybranych kandydatów tej partii zwiększa się, odpowiednio, o liczbę kandydatów dodatkowych określonych w przepisach Części IV – Regulacji Wybory powszechne (Obliczanie Kart do Głosowania, Wybory Uzupełniające i Członkowie Zastępcy) w trzynastej nowelizacji Ustawy o Wyborach powszechnych i w aneksie do tej nowelizacji (dalej zwanych odpowiednimi regulacjami), w brzmieniu obowiązującym 30 września 2007 lub zmienionym lub zastąpionym później w sposób wskazany w ust. 3.

Ponadto,

- (i) w przypadku, gdy będzie miał miejsce wynik wyborów określony w podpunkcie (i) pierwszego akapitu niniejszego ustępu i gdy istnieje tylko jedna partia mniejszościowa; lub
- (ii) w przypadku, gdy będzie miał miejsce wynik wyborów określony w podpunkcie (ii) pierwszego akapitu niniejszego ustępu,

a iloraz liczby wybranych kandydatów przypisanych do partii mniejszościowej do całkowitej liczby wybranych członków Izby Reprezentantów jest niższy od ilorazu liczby głosów, które przypadły wszystkim kandydatom tej partii podczas pierwszego przeliczenia wszystkich głosów do całkowitej liczby głosów, które przypadły wszystkim kandydatom wszystkich partii podczas tego samego pierwszego przeliczenia, liczbę wybranych kandydatów partii mniejszościowej zwiększa się o liczbę kandydatów dodatkowych określoną w odpowiednich przepisach w brzmieniu obowiązującym 30 września 2007 lub zmienionym lub zastąpionym później w sposób wskazany w ust. 3.

³⁰ Znowelizowany przez LVIII. 1974.19.

³¹ Znowelizowany przez XXVI. 1970.2. Zastąpiony przez LVIII. 1974.20. Znowelizowany przez IV. 1987.3; XI. 1996.2. Znowelizowany przez XXI. 2007.4.

W każdym z przypadków wskazanych w pierwszym i drugim akapicie niniejszego ustępu, Komisja Wyborcza wskazuje, jako osoby wybrane do objęcia dodatkowych mandatów powstałych na mocy tych akapitów, takie osoby, którym Komisja Wyborcza, podczas ostatniego przeliczenia głosów, przypisała, jako kandydatom partii, której mają przypaść dodatkowe mandaty, najwyższą lub kolejną liczbę głosów niezapewniającą wyboru, bez względu na okręg, w którym osoby takie uzyskały głosy.

2. Jeśli na Spikera Izby została wybrana osoba, która nie jest członkiem Izby Reprezentantów, to, przez wzgląd na sprawowanie urzędu Spikera, staje się ona członkiem Izby obok pozostałych członków. Niezależnie od powyższych postanowień, Spiker nie może być traktowany jak członek Izby dla celów obliczania liczby głosów wymaganych dla uchwalenia prawa ani dla żadnego z celów określonych w art. 66 niniejszej Konstytucji.

3. Przepisy Części IV Regulacji – Wybory powszechne (Obliczanie Kart do Głosowania, Wybory Uzupełniające i Członkowie Zastępcy), określone w trzynastej nowelizacji Ustawy o Wyborach powszechnych i w aneksie do tej nowelizacji, w brzmieniu obowiązującym w momencie wejścia w życie niniejszego ustępu, mogą zostać uchylone, zmienione lub zastąpione ustawą Parlamentu uchwaloną w sposób określony w art. 66 ust. 2 niniejszej Konstytucji.

Artykuł 53

Z wyjątkiem przypadków określonych w art. 54 niniejszej Konstytucji, na członka Izby Reprezentantów może zostać wybrana tylko taka osoba, która może zostać zarejestrowana jako wyborca w wyborach na członków Izby Reprezentantów, o których mowa w art. 57 niniejszej Konstytucji.

Artykuł 54³²

1. Nie może zostać wybrany na członka Izby Reprezentantów nikt, kto:

- (a) jest obywatelem kraju innego niż Malta, a obywatelem takim stał się dobrowolnie, lub jeśli wiąże go deklaracja lojalności wobec takiego kraju;
- (b) sprawuje urząd publiczny lub pełni jego obowiązki, lub jest członkiem sił zbrojnych Rządu Malty, a Parlament nie postanowi inaczej;

- (c) jest stroną lub współnikiem o nieograniczonej odpowiedzialności w spółce, lub dyrektorem, lub zarządzającym w przedsiębiorstwie, które jest stroną umowy o roboty lub umowy na dostawę towarów z Rządem Malty, i nie opublikował w Dzienniku Urzędowym, w ciągu miesiąca przed datą wyborów, komunikatu określającego istotę takiej umowy i jego w niej udziału lub udziału w niej takiej spółki lub przedsiębiorstwa;
- (d) jest niewypłacalnym bankrutem uznanym za takiego w orzeczeniu sądowym lub w inny sposób zgodnie z prawem obowiązującym na Malcie;
- (e) został objęty zakazem określonego działania lub ubezwłasnowolniony z powodu niesprawności umysłowej lub marnotrawstwa przez sąd na Malcie lub uznany na Malcie za chorego umysłowo;
- (f) został skazany przez jakikolwiek sąd na Malcie na karę śmierci lub odbywa karę pozbawienia wolności (pod dowolną nazwą), przekraczającą dwanaście miesięcy, nałożoną na niego przez taki sąd lub w jego zastępstwie przez uprawniony do tego organ władzy;
- (g) sprawuje urząd lub wykonuje funkcje urzędowe obejmujące jakąkolwiek odpowiedzialność za przeprowadzenie wyborów na członków Izby Reprezentantów lub związane z przeprowadzaniem takich wyborów albo tworzeniem lub zmienianiem jakiejkolwiek listy wyborców;
- (h) nie może zostać członkiem Izby Reprezentantów na mocy jakiegokolwiek prawa obowiązującego w danej chwili na Malcie lub zgodnie z jakimkolwiek prawem obowiązującym w danej chwili na Malcie z powodu skazania za przestępstwo przeciwko wyborom na członków Izby Reprezentantów.

2. Dla potrzeb ust. 1 pkt (f) niniejszego artykułu:

- (a) dwa lub więcej wyroki, które mają zostać odbyte jeden po drugim, uznaje się za odrębne wyroki, jeśli żaden z nich nie przekracza dwunastu miesięcy, jeśli jednak którykolwiek z nich przekracza ten okres, są one uznawane za jeden wyrok, oraz
- (b) nie uwzględnia się wyroku pozbawienia wolności nałożonego alternatywnie do grzywny lub w przypadku jej nieuiszczenia.

3. Za sprawującą urząd publiczny lub pełniącą jego obowiązki, w rozumieniu ust. 1 pkt (b) niniejszego artykułu, nie jest uznawana osoba, która:

- (a) korzysta z urlopu, gdy toczy się przeciwko niej postępowanie o usunięcie z urzędu publicznego;

³² Znowelizowany przez LVIII. 1974.21; XXXVIII. 1976.2; XXI. 2007.5.

- (b) jest nauczycielem akademickim na Uniwersytecie Maltańskim, którego warunki zatrudnienia nie zakazują podjęcia prywatnej praktyki jego zawodu ani nie zobowiązują do oddania całego swego czasu do dyspozycji Rządu Malty.

Artykuł 55³³

1. Mandat członka Parlamentu staje się nieobsadzony:

- (a) wskutek następującego po jego wyborze rozwiązania Parlamentu;
- (b) jeśli złoży mandat, składając własnoręcznie sporządzone pismo na ręce Spikera, lub, w przypadku wakatu na urzędzie Spikera lub nieobecności Spikera na Malcie, na ręce Zastępcy Spikera;
- (c) jeśli stanie się stroną umowy z Rządem Malty o roboty lub umowy na dostawy towarów, które mają być użyte dla celów publicznych lub jeśli stroną takiej umowy stanie się jakakolwiek spółka, w której jest współnikiem o nieograniczonej odpowiedzialności lub przedsiębiorstwo, w którym jest dyrektorem lub zarządzającym, lub jeśli stanie się współnikiem o nieograniczonej odpowiedzialności w spółce lub dyrektorem, lub zarządzającym w przedsiębiorstwie, które jest stroną takiej umowy.

Niezależnie od powyższych postanowień, mandat członka Izby nie staje się nieobsadzony zgodnie z przepisami niniejszego punktu, jeśli członek ten, zanim stał się stroną umowy lub tak szybko, jak to tylko możliwe, po tym jak w inny sposób stał się zainteresowany umową (jako współnik z nieograniczoną odpowiedzialnością w spółce lub jako dyrektor, lub zarządzający w przedsiębiorstwie) przedstawi Spikerowi istotę umowy i swojego lub spółki, lub przedsiębiorstwa udziału w niej, a Izba Reprezentantów, w drodze uchwały, zwolni go od skutków określonych w przepisach niniejszego punktu:

- (d) jeśli jest nieobecny podczas posiedzeń Izby Reprezentantów przez taki okres i w takich okolicznościach, jakie mogą zostać określone w regulaminie Izby;
- (e) jeśli przestanie być obywatelem Malty;
- (f) jeśli utraci prawo bycia zarejestrowanym jako wyborca w wyborach na członków Izby Reprezentantów;
- (g) z wyjątkiem przypadku określonego w ust. 2 niniejszego artykułu, jeśli pojawią się okoliczności

powodujące, że gdyby nie był on członkiem Izby Reprezentantów, utraciłby prawo bycia wybranym do tej Izby.

2. (a) Jeśli okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt (g) niniejszego artykułu, pojawią się, ponieważ jakikolwiek członek Izby Reprezentantów został skazany na karę śmierci lub więzienia, objęty zakazem określonego działania, ubezwłasnowolniony lub uznany sędawnie za chorego umysłowo, uznany sędawnie lub w inny sposób za bankruta, lub skazany za przestępstwo przeciwko wyborom i jeśli członek Izby dysponuje możliwością apelacji od takiego orzeczenia (zarówno za zgodą sądu lub innego organu władzy, jak i bez niej), członek taki zaprzestaje z tą chwilą wykonywania swoich funkcji jako członek Izby, ale, jeśli przepisy niniejszego artykułu nie stanowią inaczej, nie zwalnia mandatu przed upływem terminu trzydziestu dni biegnącego od tej chwili.

Niezależnie od powyższych postanowień, Spiker może przedłużać ten termin o kolejne terminy trzydziestodniowe, by umożliwić członkowi Izby wniesienie apelacji od orzeczenia, jednakże bez aprobaty Izby, udzielonej w drodze uchwały, przedłużenie terminu nie może przekraczać w sumie stu pięćdziesięciu dni.

(b) Mandat członka Izby zostaje niezwłocznie zwolniony, jeśli powyższe okoliczności istnieją nadal po rozpatrzeniu apelacji, a członek Izby nie dysponuje możliwościami dalszej apelacji, lub jeśli członek Izby utracił możliwość wniesienia apelacji z powodu utraty terminu na jej wniesienie lub utraty terminu na powiadomienie o takim zamiarze, lub z powodu odmowy przyjęcia apelacji przez sąd, lub z każdej innej przyczyny.

(c) Mandat członka Izby Reprezentantów nie zostaje zwolniony z chwilą upływu terminu, o którym mowa w pkt (a) niniejszego ustępu, a członek ten może podjąć wykonywanie swoich funkcji, jeśli okoliczności, o których mowa wyżej, ustaną zanim członek Izby zwolni swój mandat.

(d) Dla potrzeb niniejszego ustępu „apelacja” oznacza, w przypadku postępowania nieprocesowego, dotyczącego objęcia członka Izby Reprezentantów zakazem określonego działania lub ubezwłasnowolnienia go, złożenie dowolnego wniosku o zbadanie takiego postanowienia przed Pierwszą Izbą Sądu Cywilnego.

³³ Znowelizowany przez XXXVIII. 1976.3.

Artykuł 56³⁴

1. Wybory na członków Izby Reprezentantów odbywają się w sposób zgodny z zasadą proporcjonalności, przy wykorzystaniu metody pojedynczego głosu przechodniego, w takiej nieparzystej liczbie okręgów wyborczych, nie mniejszej niż dziewięć i nie większej niż piętnaście, jaką określa Parlament.

2. Wybór na członków Izby Reprezentantów powinien być wolny od praktyk nielegalnych lub korupcyjnych i od obcego oddziaływania.

3. Komisja Wyborcza ma obowiązek wstrzymywania wyborów we wszystkich okręgach wyborczych lub jednym, lub więcej okręgów, jeśli ma rozsądne podstawy, by sądzić, że dopuszczono się praktyk nielegalnych lub korupcyjnych lub innych naruszeń prawa w związku z wyborami, lub że miało miejsce obce oddziaływanie, a takie praktyki, naruszenia lub oddziaływania miały tak rozległe skutki lub były tego rodzaju, że można rozsądnie spodziewać się, że wpłyną na wynik wyborów we wszystkich okręgach wyborczych lub w jednym, lub więcej okręgów.

4. W przypadku, gdy wybory zostaną wstrzymane na mocy ust. 3 niniejszego artykułu, Przewodniczący Komisji Wyborczej niezwłocznie przedstawia sprawę do rozstrzygnięcia Sądowi Konstytucyjnemu.

5. W przypadku, gdy istnieją przesłanki wstrzymywania wyborów na podstawie ust. 3 niniejszego artykułu, a wybory nie zostały wstrzymane, lub gdy można rozsądnie podejrzewać, że nielegalne lub korupcyjne praktyki lub obce oddziaływanie, o których mowa w niniejszym ustępie, wpłynęły na wynik wyborów we wszystkich okręgach wyborczych lub w jednym, lub więcej okręgów, każdy, kto był uprawniony do głosowania w tych wyborach, może, w ciągu trzech dni od opublikowania ich oficjalnych wyników, przedstawić sprawę do rozstrzygnięcia Sądowi Konstytucyjnemu.

6. Przedstawienie sprawy Sądowi Konstytucyjnemu na mocy ust. 4 albo 5 niniejszego artykułu powinno zostać dokonane i rozpatrzone przez ten sąd zgodnie z prawem obowiązującym w danej chwili na Malcie. W przypadku takiego przedstawienia sąd dysponuje, niezależnie od wszystkich innych kompetencji, uprawnieniem do unieważnienia wyborów we wszystkich okręgach wyborczych lub w jednym, lub więcej okręgów, na podstawach określonych w wy-

mienionych ustępach, do wydania zaleceń i postanowień oraz do przyznania ochrony i innych środków, jakie w danych okolicznościach uzna za właściwe, a w szczególności do zagwarantowania tego, by w miejsce unieważnionych wyborów odbyły się, przy najbliższej możliwej sposobności, wolne wybory.

7. Jeśli wybory zostały unieważnione na podstawie ust. 6 niniejszego artykułu, ich wynik nie może być uznany za ostateczny, zanim nie zostaną opublikowane oficjalne wyniki wyborów ważnych we wszystkich okręgach wyborczych.

8. Z wyjątkiem ustawy Parlamentu uchwalonej w sposób określony w art. 66 ust. 2 niniejszej Konstytucji, nie można wprowadzić do żadnego prawa zmian,

(a) zgodnie z którymi działanie lub zaniechanie przestałoby być uznawane za nielegalną lub korupcyjną praktykę lub inne naruszenie w związku z wyborami członków Izby Reprezentantów, lub za obce oddziaływanie, lub

(b) które zmieniają lub rozszerzają okoliczności lub warunki, w których, lub zgodnie z którymi, działanie lub zaniechanie stanowi taką praktykę lub inne naruszenie, lub obce oddziaływanie, lub

(c) zmniejszających kary grożące sprawcy takich praktyk lub innych naruszeń, lub oddziaływań dla celów niniejszego ustępu przepisy art. 66 ust. 7 niniejszej Konstytucji stosuje się w taki sposób, że odniesienia do zmiany jakiegokolwiek przepisu niniejszej Konstytucji są rozumiane jako odniesienia do zmiany każdego prawa.

9. Nikt nie może głosować w wyborach na członków Izby Reprezentantów w żadnym z okręgów wyborczych, nie będąc zarejestrowanym, zgodnie z prawem obowiązującym w danej chwili na Malcie, jako wyborca w tym okręgu.

10. W wyborach członków Izby Reprezentantów:

(a) głosowanie odbywa się z wykorzystaniem kart do głosowania i jest przeprowadzane w sposób, który nie pozwala na ujawnienie, jak głosowali poszczególni wyborcy oraz

(b) nikt nie może głosować w imieniu innej osoby.

Niezależnie od powyższych postanowień, prawo może ustanowić przepis, zgodnie z którym, jeśli osoba jest niezdolna, ze względu na ślepotę, inną przyczynę fizyczną lub niepiśmienność, do postawienia znaków na karcie do głosowania, znaki na jej karcie do głosowania mogą zostać postawione w jej imieniu i zgod-

³⁴ Zastąpiony przez LVIII. 1974.22. Znowelizowany przez IV. 1987.4, następnie zmieniony przez XXI 2007.6.

nie z jej poleceniami przez inną osobę, oficjalnie nadzorującą przebieg głosowania w lokalu wyborczym.

Niezależnie od powyższych postanowień, w przypadku gdy osoba jest niezdolna, ze względu na ślepotę, do postawienia znaku na karcie do głosowania, dopuszczalne jest uchwalenie przepisu, zgodnie z którym na wniosek takiej osoby zapewnia się jej odpowiednią i nadzwyczajną pomoc, która pozwoli jej na postawienie znaku na karcie do głosowania w sposób samodzielny i bez obecności osób trzecich.

11. Karty do głosowania sporządza się w taki sposób, by umożliwić osobom niepiśmiennym rozróżnienie partii politycznych, do których należą kandydaci.

12. Kandydatom i ich mężom zaufania zapewnia się możliwość obserwowania transportu urn wyborczych oraz ich pieczętowania i odpieczętowywania.

13. Wyrażenia „praktyki korupcyjne”, „naruszenia w związku z wyborami członków Izby Reprezentantów” oraz „obce oddziaływanie” mają znaczenie nadane im przez prawo obowiązujące w danym czasie, regulujące przebieg wyborów lub obce oddziaływanie w związku z wyborami: dla potrzeb niniejszego artykułu i art. 32 do art. 47 (włącznie) niniejszej Konstytucji, takie prawo uznaje się za rozsądnie niezbędne w interesie porządku publicznego i dające się rozsądnie uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym.

Artykuł 57³⁵

Z wyjątkiem przepisów art. 58 niniejszej Konstytucji, zarejestrowany jako wyborca w wyborach członków Izby Reprezentantów może być ten, kto:

- (a) jest obywatelem Malty;
- (b) ukończył lat osiemnaście oraz
- (c) zamieszkuje na Malcie i, w okresie osiemnastu miesięcy bezpośrednio poprzedzających rejestrację, zamieszkiwał na Malcie nieprzerwanie przez okres sześciu miesięcy lub w okresach równych w sumie sześciu miesiącom.

Niezależnie od powyższych postanowień, niniejszy punkt nie ma zastosowania do osoby stale zamieszkałej na Malcie, która jednak nie zamieszkiwała na Malcie przez okres wymagany w niniejszym punkcie z powodu publicznej służby za granicą, włączając w to służbę w urzędach określonych w art. 124 ust. 3 niniejszej Konstytucji, lub z powodu służby za granicą w służbie mundurowej w rozumieniu art. 47 niniejszej Konstytucji lub jako jej członek.

³⁵ Znowelizowany przez LVIII. 1974.23.

Artykuł 58

Nie może zostać zarejestrowany jako wyborca w wyborach członków Izby Reprezentantów, nikt kto:

- (a) jest objęty zakazem określonego działania lub został ubezwłasnowolniony przez sąd na Malcie wskutek niesprawności umysłowej, lub został na Malcie uznany za chorego umysłowo;
- (b) został skazany przez jakikolwiek sąd na Malcie na karę śmierci lub kto odbywa karę pozbawienia wolności (pod dowolną nazwą) przekraczającą dwanaście miesięcy, nałożoną przez taki sąd lub, w jego zastępstwie, przez uprawniony do tego organ władzy, lub kto został skazany na taką karę pozbawienia wolności, a jej wykonanie zostało zawieszone;
- (c) na mocy lub zgodnie z prawem obowiązującym w danej chwili na Malcie został, ze względu na skazanie za jakiekolwiek przestępstwo przeciwko wyborom na członków Izby Reprezentantów, pozbawiony możliwości bycia zarejestrowanym jako wyborca.

Artykuł 59

1. Izba Reprezentantów wybiera Spikera Izby podczas pierwszego posiedzenia po wyborach powszechnych, zanim przystąpi do rozpatrzenia innych kwestii; jeśli urząd Spikera stanie się nieobsadzony w okresie poprzedzającym kolejne rozwiązanie Parlamentu, Izba, tak szybko, jak to tylko możliwe, wybiera na ten urząd kolejną osobę.

2. Spikera wybiera się albo:

- (a) spośród osób, które są członkami Izby Reprezentantów, ale nie są ministrami ani sekretarzami parlamentarnymi, albo
- (b) spośród osób, które nie są członkami Izby Reprezentantów, a mogą zostać wybrane na jej członków.

3. Izba Reprezentantów wybiera członka Izby, który nie jest ministrem ani sekretarzem parlamentarnym, na Zastępcę Spikera Izby podczas pierwszego posiedzenia po wyborach powszechnych, zanim przystąpi do rozpatrzenia innych kwestii, z wyjątkiem wyboru Spikera; jeśli urząd Zastępcy Spikera staje się nieobsadzony w czasie poprzedzającym kolejne rozwiązanie Parlamentu, Izba, tak szybko, jak to tylko możliwe, wybiera na ten urząd kolejną osobę.

4. Urząd Spikera lub Zastępcy Spikera staje się nieobsadzony:

- (a) w przypadku Spikera wybranego spośród członków Izby Reprezentantów lub w przypadku Zastępcy Spikera:

(i) jeśli ustaje jego członkostwo w Izbie:

Niezależnie od powyższych postanowień, aż do chwili pierwszego posiedzenia Izby po jej rozwiązaniu, Spiker nie zwalnia swojego urzędu, jeśli jedynym powodem miałyby być ustanie jego członkostwa w Izbie wskutek rozwiązania Parlamentu;

(ii) jeśli został powołany na urząd ministra lub sekretarza parlamentarnego;

- (b) w przypadku Spikera wybranego spośród osób, które nie są członkami Izby Reprezentantów:

(i) gdy Izba zbiera się na pierwszym posiedzeniu po rozwiązaniu Parlamentu;

(ii) jeśli pojawiają się okoliczności, które spowodowałyby, że utraciłby prawo bycia wybranym na członka Izby Reprezentantów;

- (c) jeśli ogłosi przed Izbą Reprezentantów, że ustępuje ze stanowiska lub jeśli we własnoręcznie sporządzonym piśmie, skierowanym – w przypadku Spikera – do Dyrektora Kancelarii Izby, a w przypadku Zastępcy Spikera – do Spikera (lub jeśli urząd Spikera pozostaje nieobsadzony, albo jeśli Spiker jest nieobecny na Maltcie – do Dyrektora Kancelarii Izby), stwierdzi, że ustępuje z tego stanowiska, lub

- (d) w przypadku Zastępcy Spikera, jeśli zostanie wybrany na Spikera.

5. (a) Jeśli na mocy art. 55 ust. 2 niniejszej Konstytucji, Spiker lub Zastępca Spikera ma obowiązek zaprzestania wykonywania swoich funkcji jako członek Izby Reprezentantów, zaprzestaje on również wykonywania swoich funkcji jako odpowiednio Spiker lub Zastępca Spikera, a funkcje te są wykonywane – do czasu zwolnienia przez niego mandatu w Izbie lub ponownego podjęcia wykonywania funkcji urzędowych:

(i) w przypadku Spikera, przez Zastępcę Spikera lub jeśli urząd Zastępcy Spikera pozostaje nieobsadzony, lub jeśli na mocy art. 55 ust. 2 niniejszej Konstytucji na Zastępcę Spikera spoczywa obowiązek zaprzestania wykonywania funkcji członka Izby Reprezentantów, przez członka Izby (niebędącego ministrem lub sekretarzem parlamentarnym), którego Izba wyznaczy w tym celu;

(ii) w przypadku Zastępcy Spikera, przez członka Izby (niebędącego ministrem lub sekre-

tarzem parlamentarnym), którego Izba wyznaczy w tym celu.

- (b) Jeśli, zgodnie z przepisami art. 55 ust. 2 niniejszej Konstytucji, Spiker lub Zastępca Spikera podejmie wykonywanie swoich funkcji jako członek Izby, podejmie on także wykonywanie swoich funkcji jako odpowiednio Spiker lub Zastępca Spikera.

Artykuł 60³⁶

1. Tworzy się Komisję Wyborczą dla Malty.

2. Komisja Wyborcza składa się z Przewodniczącego, który sprawuje urząd Głównego Komisarza Wyborczego i jest powoływany na ten urząd spośród urzędników służby publicznej, oraz takiej liczby członków, nie mniejszej niż czterech, jaką określi prawo aktualnie obowiązujące na Maltcie.

3. Członkowie Komisji Wyborczej są powoływani przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniami Premiera, wydanymi po zasięgnięciu opinii Przywódcy Opozycji.

4. Urzędu członka Komisji Wyborczej nie może sprawować nikt, kto jest ministrem, sekretarzem parlamentarnym, członkiem lub kandydatem na członka Izby Reprezentantów, lub urzędnikiem publicznym.

5. Z wyjątkiem przypadków określonych w niniejszym artykule, członek Komisji Wyborczej składa urząd:

(a) po upływie trzech lat od daty jego powołania lub po upływie krótszego terminu, określonego w piśmie powołującym go na ten urząd, lub

(b) jeśli pojawiają się okoliczności, które, gdyby nie był on członkiem Komisji, spowodowałyby, że nie mógłby zostać mianowany na ten urząd.

6. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach ust. 7 niniejszego artykułu, członek Komisji Wyborczej może zostać odwołany z urzędu przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniami Premiera.

7. Członek Komisji Wyborczej nie może zostać odwołany z urzędu, chyba że z powodu niezdolności do wykonywania funkcji urzędowych (wynikającej z niesprawności ciała lub umysłu lub z jakiegokolwiek innej przyczyny) lub z powodu niewłaściwego postępowania.

8. Jeśli urząd członka Komisji Wyborczej pozostaje nieobsadzony lub jeśli członek jest z jakiegokolwiek powodu niezdolny do wykonywania funkcji urzędowych,

³⁶ Znowelizowany przez LVIII. 1974.24.

Prezydent, działając zgodnie z zaleceniami Premiera, wydanymi po zasięgnięciu opinii Przywódcy Opozycji, może powołać osobę, która może zostać mianowana członkiem, na stanowisko tymczasowego członka Komisji; z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach ust. 5, 6 i 7 niniejszego artykułu, osoba mianowana w ten sposób przestaje być członkiem, jeśli na nieobsadzony urząd mianowana została inna osoba lub, odpowiednio, jeśli członek, który był niezdolny do wykonywania swoich funkcji, podejmie te funkcje.

9. Wykonując swoje funkcje zgodnie z niniejszą Konstytucją, Komisja Wyborcza nie podlega kierownictwu ani kontroli żadnych innych osób lub organów władzy.

Artykuł 61³⁷

1. Nie częściej niż co dwa lata i nie rzadziej niż co pięć lat, Komisja Wyborcza bada granice okręgów wyborczych, o których mowa w art. 56 ust. 1 niniejszej Konstytucji, i może, zgodnie z przepisami niniejszego artykułu, zmieniać te granice w zakresie, jaki, w świetle badania, uzna za pożądany.

Niezależnie od powyższych postanowień, Komisja przeprowadza takie badanie i, zgodnie z przepisami niniejszego artykułu, zmienia takie granice, zawsze gdy Parlament uchwali przepis zmieniający liczbę okręgów wyborczych; dodatkowo Komisja może przeprowadzić takie badanie w każdym czasie i zmienić takie granice zgodnie z przepisami niniejszego artykułu, w zakresie, w jakim uzna za pożądany w rezultacie przeprowadzenia spisu ludności przewidzianego przez prawo.

2. Przepis uchwalony przez Parlament, zmieniający liczbę okręgów wyborczych, wchodzi w życie wraz ze zmianą granic okręgów wyborczych, wprowadzoną zgodnie z przepisami ust. 1 niniejszego artykułu i stanowiącą konsekwencję takiej zmiany liczby okręgów.

3. W przypadku zmiany granic okręgów dokonanej przez Komisję i wprowadzonej zgodnie z niniejszym artykułem, zastosowanie mają następujące przepisy:

- (a) Główny Komisarz Wyborczy, tak szybko, jak to tylko możliwe, informuje o zmianie Premiera i Przywódcę Opozycji;
- (b) Premier, w ciągu dwóch miesięcy od otrzymania takiej informacji, przedstawia zmianę Izbie Reprezentantów w celu rozważenia;

(c) Izba, w ciągu pięciu miesięcy od otrzymania powyższej informacji od Premiera, akceptuje zmianę w drodze uchwały lub przesyła ją Komisji do ponownego rozpatrzenia;

(d) po upływie sześciu miesięcy od dnia przedstawienia Premierowi informacji o zmianie lub jeśli zmiana została zaakceptowana przez Izbę, z dniem takiej akceptacji, lub jeśli zmiana została przesłana do Komisji, po upływie dwóch miesięcy od dnia jej przesłania, Główny Komisarz Wyborczy publikuje zmianę w Dzienniku Urzędowym w oryginalnej postaci lub jeśli została zmieniona przez Komisję, w postaci zmienionej oraz

(e) wszelkie zmiany wchodzą w życie po kolejnym rozwiązaniu Parlamentu, następującym po opublikowaniu zmiany w Dzienniku Urzędowym, na mocy pkt (d) niniejszego ustępu.

Niezależnie od powyższych postanowień, treść niniejszego punktu nie może być rozumiana jako zakazująca publikacji przed takim rozwiązaniem jakiegokolwiek rejestru wyborców lub innych wymogów związanych z rejestracją wyborców, jeśli jest ona przeprowadzana przy zachowaniu zgodności ze zmianą i zgodnie z prawem obowiązującym w danej chwili na Malcie.

4. Zmiany granic okręgów wyborczych zgodnie z niniejszym artykułem dokonuje się w sposób, który, w czasie przeprowadzenia badań przez Komisję gwarantuje, że liczba uzyskana w wyniku podzielenia ogólnej liczby wyborców w okręgu (określonej przez rejestr wyborczy obowiązujący w danej chwili) przez liczbę członków, którzy mają zostać wybrani do Izby Reprezentantów z danego okręgu jest, w takim przybliżeniu, jak jest to rozsądnie możliwe, równa kwocie wyborczej. Niezależnie od powyższych postanowień, jeśli wymagają tego specyfika geograficzna, różnice w gęstości zaludnienia i inne istotne czynniki, zmian można dokonać w taki sposób, by liczba wyborców w okręgu była, w czasie przeprowadzenia badań przez Komisję, większa lub mniejsza, jednak nie więcej niż o pięć procent, od kwoty wyborczej pomnożonej przez liczbę wybieranych członków.

4 A. Dla potrzeb wyborów odbywających się po rozwiązaniu Parlamentu po 1 września 2007, granicami okręgów wyborczych są te, które będą istniały w tej dacie, ze zmianami dokonanymi zgodnie z przepisami ust. 4B akapitu drugiego niniejszego artykułu, niezbędnymi dla zachowania zgodności okręgów wy-

³⁷ Znowelizowany przez LVIII. 1974.25, następnie zmieniony przez XXI. 2007. 2.

borczych w tych wyborach z przepisami ust. 4 akapitu trzeciego niniejszego artykułu oraz art. 61A niniejszej Konstytucji.

4B. Bez względu na postanowienia ust. 1 niniejszego artykułu Komisja Wyborcza nie przeprowadza badania granic okręgów wyborczych istniejących w dniu 1 września 2007 r., chyba że po wyborach powszechnych przeprowadzonych bezpośrednio po rozwiązaniu Parlamentu następującym bezpośrednio po tej dacie; badanie powtarza się po upływie takiego okresu od chwili dnia publikacji urzędowych wyników wyborów, jaki został wskazany w ust. 1 niniejszego artykułu lub w inny sposób określony w przepisach tego ustępu.

Niezależnie od powyższych postanowień, do dnia 30 września 2007 Komisja Wyborcza przeprowadza badanie granic okręgów wyborczych wyłącznie w zakresie niezbędnym dla dokonania takich zmian granic, aby okręgi wyborcze pozostawały, dla potrzeb wyborów o których była mowa, zgodne z przepisami ust. 4 niniejszego artykułu; zmiany te, bez względu na inne postanowienia niniejszego artykułu, wchodzi w życie z chwilą publikacji rejestru właściwego dla dnia 30 września 2007.

5. Dla potrzeb badania przeprowadzanego zgodnie z niniejszym artykułem „kwota wyborcza” oznacza liczbę uzyskaną w wyniku podzielenia ogólnej liczby wyborców na Malcie (określonej przez rejestr wyborczy obowiązujący w czasie przeprowadzenia badań przez Komisję) przez ogólną liczbę członków wybieranych do Izby Reprezentantów w wyborach powszechnych, następujących po kolejnym rozwiązaniu Parlamentu.

6. Komisja Wyborcza sprawuje kierownictwo i nadzór nad przeprowadzaniem wyborów w każdym okręgu wyborczym oraz nad przeprowadzaniem głosowania, o którym mowa w przepisach art. 66 ust. 3 niniejszej Konstytucji.

Artykuł 61A

1. Postanowienia niniejszego przepisu mają zastosowanie w przypadku, gdy Komisja Wyborcza, na podstawie przeglądu granic okręgów wyborczych przeprowadzonego zgodnie z postanowieniami art. 61 niniejszej Konstytucji jest zobowiązana, na mocy postanowień drugiego akapitu ust. 4 tegoż artykułu, do przeprowadzenia podziału wyspy Gozo i wysp Archipelagu Maltańskiego, z wyłączeniem wyspy Malta, lub ich części, na dwa lub więcej okręgi wyborcze.

2. Komisja Wyborcza:

- (a) tworzy okręg wyborczy składający się z wyspy Gozo i wysp Archipelagu Maltańskiego z wyłączeniem wyspy Malta;
- (b) stosuje postanowienia art. 61 ust. 4 i 5 niniejszej Konstytucji wyłącznie wobec osób uprawnionych do głosowania i okręgów wyborczych na wyspie Malta i nie uwzględnia w obliczeniach okręgów składających się z Gozo i pozostałych wysp Archipelagu Maltańskiego ani osób uprawnionych tam do głosowania.

3. Dla potrzeb ust. 2 pkt (b) niniejszego artykułu, przy obliczaniu liczby osób uprawnionych do głosowania w każdym okręgu wyborczym na wyspie Malta przyjmuje się, że całkowita liczba okręgów wyborczych jest równa liczbie okręgów wyborczych określonych w art. 17 ustawy o Wyborach Powszechnych pomniejszonej o jeden.

Artykuł 62

W przypadku, gdy mandat jakiegokolwiek członka Izby Reprezentantów zostaje złożony, mandat taki uzupełnia się w sposób określony na mocy lub w zgodzie z prawem obowiązującym w danej chwili na Malcie.

Artykuł 63³⁸

Każda wątpliwość, czy:

- (a) jakkolwiek osoba została w sposób ważny wybrana na członka Izby Reprezentantów;
- (b) jakkolwiek członek Izby złożył mandat lub, zgodnie z przepisami art. 55 ust. 2 niniejszej Konstytucji, ma obowiązek zaprzestania wykonywania swoich funkcji jako członek, lub
- (c) jakkolwiek osoba została w sposób ważny wybrana na Spikera spośród osób, które nie są członkami Izby, lub jeśli została wybrana, czy złożyła urząd Spikera

jest przedstawiana Sądowi Konstytucyjnemu i rozstrzygana przezeń zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w danym czasie na Malcie.

Artykuł 64

1. Tworzy się urząd Dyrektora Kancelarii Izby Reprezentantów.

2. Urząd Dyrektora Kancelarii Izby Reprezentantów i urzędy członków jego personelu są urządami publicznymi.

³⁸ Znowelizowany przez XLVII. 1972.2.

Artykuł 64A³⁹

1. Tworzy się urząd Komisarza do spraw Dochodzeń Administracyjnych, zwanego Ombudsmanem, którego funkcje obejmują badanie czynności podejmowanych przez Rząd lub w jego imieniu, lub przez jakikolwiek inny organ władzy, ciało lub osobę określone przez prawo (włączając organ władzy, ciało lub urząd utworzone na mocy niniejszej Konstytucji) podczas czynności podejmowanych w trakcie wykonywania przez nie funkcji administracyjnych.

2. Sposób powoływania, kadencję, sposób usunięcia Ombudsmana z urzędu lub zawieszenie jego sprawowania oraz inne kwestie pomocnicze lub mniejszej wagi, lub uważane za niezbędne do wykonywania funkcji, o których mowa w ust. 1, określa ustawa Parlamentu.

Część 2 Uprawnienia i procedury Parlamentu

Artykuł 65⁴⁰

1. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach niniejszej Konstytucji, Parlament może uchylać prawa służące pokojowi, porządkowi i dobrem rządów na Malcie, zachowując pełne poszanowanie praw człowieka, ogólnie akceptowanych zasad prawa międzynarodowego oraz międzynarodowych i regionalnych zobowiązań Malty, w szczególności przyjętych na mocy traktatu akcesyjnego do Unii Europejskiej, podpisanego w Atenach 16 kwietnia 2003 r.

2. Bez uszczerbku dla zakresu ust. 1 i z wyjątkiem przepisów ust. 3, 4 i 5 niniejszego artykułu, Parlament może, za pomocą prawa, określić przywileje, immunitety i uprawnienia Izby Reprezentantów i jej członków.

3. Nie można wszcząć postępowania cywilnego ani karnego przeciwko członkowi Izby Reprezentantów w związku z jego wypowiedziami przed Izbą lub pisemnymi sprawozdaniami dla niej lub jej komisji lub z powodu jakiegokolwiek kwestii lub sprawy przedstawionej tam przez niego za pomocą dezyderatu, projektu ustawy, uchwały, wniosku lub w inny sposób.

4. W czasie trwania posiedzeń członkom Izby Reprezentantów przysługuje ochrona przed aresztowaniem za jakiegokolwiek zobowiązanie cywilnoprawne,

z wyjątkiem zobowiązania, którego zaciągnięcie stanowi przestępstwo.

5. Żadne zarządzenie wydane przez jakikolwiek sąd, zgodnie z jego właściwością cywilną, nie może być doręczone ani wykonane w siedzibie Izby Reprezentantów w czasie posiedzenia Izby lub za pośrednictwem Spikera, Dyrektora Kancelarii lub jakiegokolwiek innego urzędnika Izby.

Artykuł 66⁴¹

1. Z wyjątkiem przepisów niniejszego artykułu, Parlament może zmieniać przepisy niniejszej Konstytucji oraz (w takim zakresie, w jakim stanowią one część prawa Malty) wszelkie przepisy Deklaracji niepodległości Malty z 1964 r.;

2. W zakresie, w jakim zmieniony zostaje:

(a) niniejszy artykuł lub

(b) art. 1, art. 2 ust. 2, art. 3 ust. 1, art. 5 ust. 1, art. 6, od art. 32 do art. 48 (włącznie), art. 51, art. 52, art. 56, art. 57, art. 60 i art. 61, art. 64A, art. 65 ust. 3, art. 75 ust. 2, art. 76 (z wyjątkiem ust. 2), art. 77 i art. 78, art. 80, art. 91, art. 95 do art. 100 (włącznie), art. 102 do art. 110 (włącznie), art. 113, art. 114, art. 115A, art. 118, art. 119 lub art. 120 niniejszej Konstytucji;

(c) art. 124 niniejszej Konstytucji w związku z każdym z przepisów określonych w pkt (a) lub (b) niniejszego ustępu,

projekt ustawy Parlamentu, wniesiony na podstawie niniejszego artykułu, nie może być uchwalony przez Izbę Reprezentantów, jeśli w ostatnim głosowaniu w Izbie nie uzyska on poparcia co najmniej dwóch trzecich głosów wszystkich członków Izby.

3. W zakresie, w jakim zmieniony zostaje:

(a) ustęp niniejszy lub ust. 4 niniejszego artykułu, lub

(b) art. 76 ust. 2 niniejszej Konstytucji, projektu ustawy Parlamentu, wniesionego na podstawie niniejszego artykułu, nie przedstawia się Prezydentowi do akceptacji, jeśli w terminie nie krótszym niż trzy miesiące i nie dłuższym niż sześć miesięcy po jego uchwaleniu przez Izbę w sposób określony w ust. 2 niniejszego artykułu, ustawa ta nie została przekazana wyborcom uprawnionym do głosowania w wyborach na członków Izby Reprezentantów i większość wyborców nie zaakceptowała ustawy w głosowaniu.

³⁹ Dodany przez XIV. 2007.2.

⁴⁰ Znowelizowany przez V. 2003.7.

⁴¹ Zastąpiony przez LVIII. 1974.26. Znowelizowany przez IV. 1987.5; XIII. 2001.3; XIV. 2007.3.

4. Przepisy art. 56 ust. 10 niniejszej Konstytucji stosuje się do głosowania nad ustawą przedstawioną wyborcom zgodnie z ust. 3 niniejszego artykułu, odpowiednio do ich zastosowania do głosowania w wyborach członków Izby Reprezentantów i, z wyjątkami określonymi wyżej, głosowanie nad taką ustawą odbywa się w sposób określony przez Parlament.

5. W zakresie, w jakim zmienia przepisy niniejszej Konstytucji inne niż określone w ust. 2 i 3 niniejszego artykułu, projekt ustawy Parlamentu, wniesiony na podstawie niniejszego artykułu, nie może zostać uchwalony w Izbie Reprezentantów, o ile w ostatecznym głosowaniu nie uzyska on poparcia większości wszystkich członków Izby.

6. Ustawa Parlamentu zmieniająca liczbę członków Izby Reprezentantów nie ma wpływu na członkostwo w Izbie przed rozwiązaniem Parlamentu, następującym po jej uchwaleniu.

7. Dla potrzeb niniejszego artykułu:

- (a) odniesienia do jakichkolwiek przepisów niniejszej Konstytucji lub Deklaracji niepodległości Malty z 1964 r. obejmują odniesienia do każdego prawa, które nowelizuje lub uchyla te przepisy, oraz
- (b) odniesienia do zmiany jakichkolwiek przepisów niniejszej Konstytucji lub Deklaracji niepodległości Malty z 1964 r. obejmują odniesienia do nowelizacji, zmiany lub ponownego uchwalenia, obejmującego lub nie nowelizację lub zmianę tego przepisu, zawieszenia jego obowiązywania lub jego uchylenia i do tworzenia innego przepisu zastępującego ten przepis.

Artykuł 67

1. Z wyjątkiem przypadków określonych w niniejszej Konstytucji, Izba Reprezentantów może uchylać regulamin własnego procedowania.

2. Izba Reprezentantów może działać bez względu na niepełną obsadę członkowską (w tym niepełną obsadę członkowską istniejącą w dniu pierwszego posiedzenia Izby lub po nim, lub po rozwiązaniu Parlamentu), a obecność lub udział osób nieuprawnionych do obecności lub udziału w pracach Izby nie ma wpływu na ich ważność.

3. Każdy przepis uchwalony w celu wykonania ust. 1 niniejszego artykułu, a tworzący Komisje Izby mające na celu zbadanie kwestii wagi publicznej, formułuje się, o ile Izba uzna to za możliwe, w taki sposób, by skład Komisji stanowił odzwierciedlenie składu Izby.

Artykuł 68

Żaden członek Izby Reprezentantów nie może być dopuszczony do udziału w pracach Izby (innych niż prace niezbędne dla realizacji celu niniejszego artykułu) zanim nie złoży przed Izbą przysięgi lojalności, potwierdzonej podpisem.

Niezależnie od powyższych postanowień, wybór Spikera i Zastępcy Spikera może mieć miejsce zanim członkowie Izby złożą taką przysięgę i potwierdzą ją podpisem.

Artykuł 69

1. W czasie każdego posiedzenia Izby Reprezentantów przewodniczy jej:

- (a) Spiker lub
- (b) w razie nieobecności Spikera, Zastępcą Spikera, lub
- (c) w razie nieobecności Spikera i Zastępcy Spikera, członek Izby (niebędący ministrem lub sekretarzem parlamentarnym) wybrany w tym celu przez Izbę.

2. Odniesienia do okoliczności, w których Spiker lub Zastępcą Spikera jest nieobecny, zawarte w niniejszym artykule, obejmują odniesienia do okoliczności, w których urząd Spikera lub Zastępcy Spikera pozostaje nieobsadzony.

Artykuł 70

1. Jeśli na posiedzeniu Izby Reprezentantów jakikolwiek obecny tam członek zwróci uwagę przewodniczącego posiedzeniu na brak kworum i jeśli po upływie czasu, jaki może zostać określony przez regulamin Izby, przewodniczący stwierdzi, że nadal brak kworum, posiedzenie Izby zostaje odroczone.

2. Dla potrzeb niniejszego artykułu:

- (a) kworum Izby Reprezentantów równa się piętnastu członkom oraz
- (b) przy obliczaniu, czy istnieje kworum, nie uwzględnia się przewodniczącego posiedzeniu Izby.

Artykuł 71

1. Bez uszczerbku dla innych postanowień Konstytucji, wszelkie kwestie przedstawione Izbie Reprezentantów do rozstrzygnięcia są rozstrzygane większością głosów członków Izby obecnych podczas głosowania.

2. Spiker nie bierze udziału w głosowaniu, chyba że w dowolnej sprawie głosy są równo podzielone; w takiej sytuacji korzysta on z przysługującego mu głosu decydującego.

3. Jeśli Izbie Reprezentantów przewodniczy inna osoba, zachowuje ona prawo udziału w głosowaniu przysługujące jej jako członkowi Izby, a w sytuacji, w której głosy są równo podzielone, także korzysta z przysługującego jej głosu decydującego.

Artykuł 72⁴²

1. Uprawnienie Parlamentu do stanowienia prawa jest wykonywane w drodze ustaw uchwalanych przez Izbę Reprezentantów i akceptowanych przez Prezydenta.

2. Prezydent zawiadamia o zaakceptowaniu ustawy niezwłocznie po jej przedstawieniu przez Izbę.

3. Ustawa nie staje się prawem, jeśli nie została we właściwy sposób uchwalona i zaakceptowana zgodnie z niniejszą Konstytucją.

4. Prawo zaakceptowane przez Prezydenta podlega niezwłocznej publikacji w Dzienniku Urzędowym i nie wchodzi w życie przed opublikowaniem.

Parlament może jednak odsunąć w czasie wejście w życie takiego prawa i może uchwalać prawo o działaniu wstecznym.

Artykuł 73⁴³

Bez rekomendacji Prezydenta opatrzonej kontrasygnatą ministra Izba Reprezentantów nie może:

- (a) pracować nad żadnym projektem ustawy (włączając w to nowelizację ustawy), która, zdaniem przewodniczącego posiedzeniu, ustanawia przepisy w którymkolwiek z następujących celów: nałożenia lub zwiększenia podatku, nałożenia lub zwiększenia ciężarów na dochodach lub innych funduszach Malty, lub zmiany takiego ciężaru innej niż jego zmniejszenie, lub redukcji albo umorzenia długu należnego na Malcie;
- (b) pracować nad jakimkolwiek wnioskiem (włączając w to nowelizację wniosku), którego skutkiem, w opinii przewodniczącego posiedzeniu, byłoby uchwalenie przepisu w którymkolwiek z wyżej określonych celów lub
- (c) przyjąć dezyderatu, który, w opinii przewodniczącego posiedzeniu, zaleca, by uchwalony został przepis w którymkolwiek z wyżej określonych celów.

Artykuł 74

Jeśli Parlament nie postanowi inaczej, każde prawo uchwała się zarówno w języku maltańskim, jak i an-

gielskim, a jeśli istnieje jakakolwiek niezgodność między tekstem maltańskim i angielskim, pierwszeństwo ma tekst maltański.

Część 3

Zwoływanie, odraczanie i rozwiązywanie Parlamentu

Artykuł 75⁴⁴

1. Każda sesja Parlamentu rozpoczyna się w terminie, jaki Prezydent może wyznaczyć w drodze dekretu i odbywa się w miejscu lub miejscach, jakie może określić Prezydent w drodze dekretu lub Izba Reprezentantów w sposób, jaki uzna za stosowny.

2. Sesja Parlamentu odbywa się co najmniej raz w roku tak, by między ostatnim posiedzeniem Parlamentu w sesji a jego pierwszym posiedzeniem w kolejnej sesji nie upłynął okres dwunastu miesięcy.

3. Izba Reprezentantów zbiera się w dniu wyznaczonym przez Prezydenta, w ciągu dwóch miesięcy od opublikowania przez Komisję Wyborczą oficjalnych wyników każdych powszechnych wyborów.

Artykuł 76⁴⁵

1. Prezydent może w każdej chwili rozwiązać Parlament lub odroczyć jego posiedzenie w drodze dekretu.

2. Z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 3 niniejszego artykułu i jeśli nie zostanie wcześniej rozwiązany, Parlament działa przez pięć lat od dnia pierwszego posiedzenia po każdym rozwiązaniu, a następnie ulega rozwiązaniu.

3. W okresie, w którym Malta znajduje się w stanie wojny, Prezydent może przedłużać okres pięciu lat, o którym mowa w ust. 2 niniejszego artykułu, jednak jednorazowo nie dłużej niż o dwanaście miesięcy. Niezależnie od powyższych postanowień, kadencja Parlamentu nie może zostać przedłużona na mocy niniejszego ustępu o dłużej niż pięć lat.

4. Jeśli między rozwiązaniem Parlamentu a kolejnymi powszechnymi wyborami członków Izby Reprezentantów pojawia się taka nagła sytuacja, że, w opinii Premiera, niezbędne jest zwołanie Parlamentu, Prezydent może w drodze dekretu wezwać rozwiązany Parlament na posiedzenie, a Parlament jest uznawany za

⁴² Znowelizowany przez LVIII. 1974.27.

⁴³ Znowelizowany przez LVIII. 1974.28.

⁴⁴ Znowelizowany przez LVIII. 1974.29.

⁴⁵ Znowelizowany przez LVIII. 1974.30.

(chyba że dla potrzeb art. 77 i, w związku z kolejnymi wyborami powszechnymi, dla potrzeb art. 61 ust. 3 i art. 66 ust. 6 niniejszej Konstytucji) nierozwiązany; jednak uznaje się go za rozwiązany (z wyjątkiem przypadków wyżej określonych) z dniem zakończenia głosowania w kolejnych wyborach powszechnych.

5. Wykonując swoje uprawnienia zgodnie z niniejszym artykułem, Prezydent działa zgodnie z zaleceniami Premiera.

Niezależnie od powyższych postanowień:

- (a) jeśli Izba Reprezentantów przyjmie uchwałę, za którą opowie się większość jej członków, stwierdzającą że utraciła zaufanie do Rządu, a Premier w ciągu trzech dni nie poda się do dymisji lub nie zaleci rozwiązania Parlamentu, Prezydent może rozwiązać Parlament;
- (b) jeśli urząd Premiera pozostaje nieobsadzony, a Prezydent uzna, że w rozsądnym czasie nie dojdzie do powołania na ten urząd osoby, która jest w stanie uzyskać poparcie większości członków Izby Reprezentantów, Prezydent może rozwiązać Parlament oraz
- (c) jeśli Premier rekomenduje rozwiązanie Izby, a Prezydent uzna, że Rząd Malty może działać bez rozwiązania i że rozwiązanie nie służyłoby interesom Malty, Prezydent może odmówić rozwiązania Parlamentu.

Artykuł 77⁴⁶

Wybory powszechne członków Izby Reprezentantów przeprowadza się w ciągu trzech miesięcy po każdym rozwiązaniu Parlamentu, w terminie wyznaczonym w drodze dekretu przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniami Premiera.

Rozdział VII Władza wykonawcza

Artykuł 78⁴⁷

1. Władza wykonawcza na Malcie spoczywa w rękach Prezydenta.

2. Władza wykonawcza na Malcie jest sprawowana przez Prezydenta bezpośrednio lub przez urzędników mu podporządkowanych, w zgodzie z przepisami niniejszej Konstytucji.

⁴⁶ Znowelizowany przez LVIII. 1974.31.

⁴⁷ Zastąpiony przez LVIII. 1974.32.

3. Treść niniejszego artykułu nie stanowi przeszkody dla przekazania przez Parlament funkcji osobom lub organom władzy innym niż Prezydent.

Artykuł 79

1. Tworzy się na Malcie Gabinet składający się z Premiera i takiej liczby ministrów, jaka zostanie powołana zgodnie z art. 80 niniejszej Konstytucji.

2. Gabinet sprawuje ogólne kierownictwo i kontrolę nad Rządem Malty i jest zań solidarnie odpowiedzialny przed Parlamentem.

Artykuł 80⁴⁸

Powołując Premiera, Prezydent powierza ten urząd członkowi Izby Reprezentantów, który, w jego osądzie, jest najbardziej zdolny do uzyskania poparcia większości członków tej Izby i, działając zgodnie z zaleceniami Premiera, powołuje ministrów spośród członków Izby Reprezentantów. Niezależnie od powyższych postanowień, jeśli potrzeba powołania Premiera lub ministra pojawi się w czasie, gdy Parlament jest rozwiązany, na urząd Premiera lub ministra może być powołana osoba, która była członkiem Izby Reprezentantów bezpośrednio przed jej rozwiązaniem tak, jakby osoba ta była nadal członkiem Izby Reprezentantów; osoba powołana w ten sposób składa urząd wraz z rozpoczęciem kolejnej sesji Parlamentu, jeśli w tym czasie nie jest jego członkiem.

Artykuł 81⁴⁹

1. Jeśli Izba Reprezentantów przyjmie uchwałę, za którą opowie się większość jej członków, stwierdzającą, że utraciła zaufanie do Rządu, Prezydent może odwołać Premiera z urzędu.

Niezależnie od powyższych postanowień, Prezydent nie podejmuje działań przed upływem trzech dni, chyba że zdecydował rozwiązać Parlament na mocy art. 76 niniejszej Konstytucji.

2. Urząd Premiera staje się nieobsadzony również:

- (a) jeśli po rozwiązaniu Parlamentu Premier zostanie powiadomiony przez Prezydenta, że Prezydent zamierza ponownie powołać go na ten urząd lub że zamierza powołać na ten urząd inną osobę;
- (b) jeśli Premier przestanie być członkiem Izby Reprezentantów z innego powodu niż rozwiązanie Parlamentu, lub

⁴⁸ Znowelizowany przez LVIII. 1974.33.

⁴⁹ Znowelizowany przez LVIII. 1974.34.

- (c) jeśli, zgodnie z przepisami art. 55 ust. 2 niniejszej Konstytucji, Premier ma obowiązek zaprzestania wykonywania obowiązków członka Izby Reprezentantów.
- 3. Urząd ministra staje się nieobsadzony:
 - (a) z chwilą powołania lub ponownego powołania dowolnej osoby na urząd Premiera;
 - (b) jeśli powołanie na ten urząd zostanie cofnięte przez Prezydenta działającego zgodnie z zaleceniami Premiera;
 - (c) jeśli minister przestanie być członkiem Izby Reprezentantów z innego powodu niż rozwiązanie Parlamentu lub
 - (d) jeśli, zgodnie z przepisami art. 55 ust. 2 niniejszej Konstytucji, minister ma obowiązek zaprzestania wykonywania obowiązków członka Izby Reprezentantów.

Artykuł 82⁵⁰

1. Z wyjątkiem przypadków określonych w niniejszej Konstytucji Prezydent, działając zgodnie z zaleceniem Premiera, może, w formie pisemnej, nałożyć na Premiera lub ministra odpowiedzialność za jakiegokolwiek działania Rządu Malty, włączając w to kierowanie dowolnym działem administracji.

2. Treść niniejszego artykułu nie przyznaje Prezydentowi uprawnienia do przekazywania ministrowi kompetencji do sprawowania żadnej władzy ani do zwalniania z żadnych obowiązków, które, zgodnie z niniejszą Konstytucją lub innym prawem, są przekazane jakiegokolwiek osobie lub organowi władzy innemu niż ten minister lub na nie nałożone.

Artykuł 83⁵¹

1. Jeśli Premier jest nieobecny na Maltzie lub korzysta z urlopu, lub z powodu choroby jest niezdolny do wykonywania swoich funkcji urzędowych, Prezydent może upoważnić innego członka Gabinetu do wykonywania tych funkcji (innych niż funkcje przekazane na mocy niniejszego artykułu), a członek ten może wykonywać te funkcje, dopóki kompetencja taka nie zostanie mu odebrana przez Prezydenta.

2. Uprawnienia Prezydenta, określone w niniejszym artykule, są przez niego wykonywane zgodnie z zaleceniami Premiera.

⁵⁰ Znowelizowany przez LVIII. 1974.35.

⁵¹ Znowelizowany przez LVIII. 1974.36.

Niezależnie od powyższych postanowień, jeśli Prezydent uzna, że uzyskanie zaleceń Premiera nie jest możliwe ze względu na jego nieobecność lub chorobę, może wykonywać te uprawnienia bez takich zaleceń.

Artykuł 84⁵²

1. Jeśli minister jest niezdolny, ze względu na chorobę lub nieobecność na Maltzie, do wykonywania funkcji urzędowych, Prezydent może powołać innego członka Izby Reprezentantów na urząd tymczasowego ministra. Niezależnie od powyższych postanowień, jeśli potrzeba powołania zaistnieje w sytuacji, gdy Parlament jest rozwiązany, na urząd tymczasowego ministra może zostać powołana osoba, która bezpośrednio przed rozwiązaniem była członkiem Izby Reprezentantów tak, jakby nadal była członkiem Izby; osoba powołana w ten sposób składa urząd wraz z rozpoczęciem kolejnej sesji Parlamentu, jeśli w tym czasie nie jest jego członkiem.

2. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach art. 81 niniejszej Konstytucji, tymczasowy minister sprawuje urząd do chwili zawiadomienia go przez Prezydenta, że minister, ze względu na którego niezdolność do wykonywania funkcji urzędowych został powołany, jest ponownie zdolny do wykonywania tych funkcji, lub do chwili złożenia urzędu przez tego ministra.

3. Prezydent wykonuje uprawnienia określone w niniejszym artykule zgodnie z zaleceniami Premiera.

Artykuł 85⁵³

1. Prezydent wykonując swoje funkcje, działa zgodnie z zaleceniami Gabinetu lub ministra działającego w imieniu Gabinetu, chyba że niniejsza Konstytucja lub inne prawo wymaga, by działał zgodnie z zaleceniami osoby lub organu władzy innymi niż Gabinet.

Niezależnie od powyższych postanowień Prezydent wykonując następujące funkcje, działa zgodnie z własnym rozważnym osądem:

- (a) wykonując uprawnienia do rozwiązania Parlamentu, przyznane mu na mocy klauzuli zawartej w art. 76 ust. 5 niniejszej Konstytucji;
- (b) wykonując uprawnienie, przyznane mu na mocy art. 80 i art. 81 ust. 1 niniejszej Konstytucji, do powoływania lub odwoływania Premiera;
- (c) wykonując uprawnienie, przyznane mu na mocy art. 83 niniejszej Konstytucji (odnoszącego

⁵² Znowelizowany przez LVIII. 1974.37.

⁵³ Znowelizowany przez LVIII. 1974.38.

się do wykonywania funkcji Premiera podczas jego nieobecności, urlopu lub choroby) w okolicznościach określonych przez postanowienie ust. 2 tego artykułu;

- (d) wykonując uprawnienie, przyznane mu na mocy art. 90 niniejszej Konstytucji, do powoływania Przywódcy Opozycji i do cofnięcia takiego powołania oraz
- (e) wyrażając akceptację, w znaczeniu określonym w art. 110 ust. 4 niniejszej Konstytucji, dla powołania na urząd członków swojego personelu osobistego.

2. Jeśli na mocy niniejszej Konstytucji Prezydent ma obowiązek działania zgodnie z zaleceniem jakiegokolwiek osoby lub organu władzy, kwestia, czy w jakimkolwiek przypadku otrzymał takie zalecenie lub działał zgodnie z nim, lub podjął konsultacje z taką osobą lub organem władzy nie może być przedmiotem badania przez żaden sąd.

3. Odniesienie w ust. 1 niniejszego artykułu do funkcji Prezydenta powinno być rozumiane jako odniesienie do jego uprawnień i obowiązków związanych ze sprawowaniem władzy wykonawczej na Malcie i innych uprawnień i obowiązków przekazanych mu lub nałożonych na niego jako na Prezydenta na mocy niniejszej Konstytucji lub innego prawa.

Artykuł 86

1. Jeśli na mocy niniejszej Konstytucji Premier ma obowiązek wykonywania jakiegokolwiek funkcji zgodnie z rekomendacją jakiegokolwiek osoby lub organu władzy, wykonuje on tę funkcję zgodnie z taką rekomendacją; jednakże niezależnie od powyższych postanowień:

- (a) zanim podejmie działania zgodnie z rekomendacją, może jednorazowo przekazać rekomendację tej osobie lub organowi władzy do ponownego rozważenia oraz
- (b) jeśli taka osoba lub organ władzy, rozważywszy rekomendację zgodnie z poprzedzającym punktem, sformułuje inną rekomendację, przepisy niniejszego ustępu stosuje się do takiej odmiennej rekomendacji w taki sam sposób, jak do początkowej rekomendacji.

2. Jeśli na mocy niniejszej Konstytucji Premier ma obowiązek wykonywania jakiegokolwiek funkcji po zasięgnięciu opinii jakiegokolwiek osoby lub organu władzy, nie jest zobowiązany do wykonywania tej funkcji w sposób zgodny z zaleceniami tej osoby lub organu władzy.

3. Jeśli na mocy niniejszej Konstytucji Premier ma obowiązek wykonywania jakiegokolwiek funkcji w sposób zgodny z rekomendacją lub po zasięgnięciu opinii jakiegokolwiek osoby lub organu władzy, kwestia, czy w jakimkolwiek przypadku otrzymał taką rekomendację lub działał zgodnie z nią, lub czy zasięgnął opinii takiej osoby lub organu władzy nie może być przedstawiona żadnemu sądowi.

Artykuł 87⁵⁴

Premier przekazuje Prezydentowi wyczerpujące informacje o ogólnych przedsięwzięciach Rządu Malty, a na jego żądanie dostarcza mu informacji dotyczących wszelkich konkretnych kwestii dotyczących Rządu Malty.

Artykuł 88⁵⁵

1. Prezydent, działając zgodnie z zaleceniem Premiera, może powołać, spośród członków Izby Reprezentantów, sekretarzy parlamentarnych, wspomagających ministrów w wykonywaniu ich obowiązków. Niezależnie od powyższych postanowień, jeśli potrzeba powołania zaistnieje w sytuacji, gdy Parlament jest rozwiązany, na sekretarza parlamentarnego może zostać powołana osoba, która bezpośrednio przed rozwiązaniem była członkiem Izby Reprezentantów tak, jakby nadal była członkiem Izby; osoba powołana w ten sposób składa urząd z chwilą rozpoczęcia kolejnej sesji Parlamentu, jeśli w tym czasie nie jest jego członkiem.

2. Przepisy art. 81 ust. 3 niniejszej Konstytucji stosuje się do sekretarzy parlamentarnych w taki sam sposób, jak do ministrów.

Artykuł 89⁵⁶

Minister lub sekretarz parlamentarny nie obejmuje obowiązków urzędowych zanim nie złoży potwierdzonych podpisami przysięgi lojalności i przysięgi urzędowej, określonych w Trzecim i Drugim Aneksie do niniejszej Konstytucji.

Artykuł 90⁵⁷

1. Tworzy się stanowisko Przywódcy Opozycji, powoływanego przez Prezydenta.

⁵⁴ Zastąpiony przez LVIII. 1974.39.

⁵⁵ Znowelizowany przez LVIII. 1974.40.

⁵⁶ Zastąpiony przez LVIII. 1974.41.

⁵⁷ Znowelizowany przez LVIII. 1974.42.

2. Jeśli zaistnieje potrzeba powołania Przywódcy Opozycji, Prezydent:

- (a) jeśli siła liczbowa jednej z partii opozycyjnych w Izbie Reprezentantów jest większa od siły każdej innej partii opozycyjnej, powołuje członka Izby Reprezentantów, który jest przywódcą tej partii, lub
- (b) jeśli, ze względu na równość siły liczbowej partii opozycyjnych w Izbie lub ze względu na brak partii opozycyjnej, nikt nie może zostać powołany zgodnie z pkt (a) niniejszego ustępu, powołuje takiego członka Izby, który, w osądzie Prezydenta, zgromadzi poparcie największej jednolitej grupy członków Izby pozostających w opozycji do Rządu i gotowych wspierać wspólnego przywódcę.

3. Stanowisko Przywódcy Opozycji staje się nieobsadzone:

- (a) jeśli po rozwiązaniu Parlamentu zostanie zawiadomiony przez Prezydenta, że Prezydent zamierza powołać na Przywódcę Opozycji inną osobę;
- (b) jeśli przestanie być członkiem Izby Reprezentantów z innego powodu niż rozwiązanie Parlamentu;
- (c) jeśli, zgodnie z przepisami art. 55 ust. 2 niniejszej Konstytucji, ma on obowiązek zaprzestania wykonywania obowiązków członka Izby Reprezentantów lub
- (d) jeśli jego powołanie zostało cofnięte, zgodnie z przepisami ust. 4 niniejszego artykułu.

4. Jeśli, zgodnie z osądem Prezydenta, przywódca partii opozycyjnej o największej sile liczbowej w Izbie stał się członkiem Izby Reprezentantów inny niż Przywódca Opozycji lub, odpowiednio, jeśli Przywódca Opozycji utracił poparcie największej jednolitej grupy członków Izby pozostających w opozycji do Rządu, Prezydent cofa powołanie na Przywódcę Opozycji.

5. Ustęp 4 niniejszego artykułu nie ma zastosowania, w czasie gdy Parlament jest rozwiązany.

Artykuł 91⁵⁸

1. Tworzy się urząd Prokuratora Generalnego⁵⁹, który jest urzędem publicznym i który jest powoływany przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniem Premiera.

2. Nikt nie może zostać powołany do sprawowania urzędu Prokuratora Generalnego, jeśli nie może

zostać powołany na urząd sędziego Sądów Wyższego Rzędu.

3. W wykonywaniu uprawnień do wszczynania, podejmowania i zamykania postępowań karnych oraz w wykonywaniu tych uprawnień, które z mocy prawa ma on wykonywać zgodnie z własnym osądem, Prokurator Generalny nie podlega kierownictwu ani kontroli ze strony żadnej innej osoby lub organu władzy.

4. Z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 5 niniejszego artykułu, Prokurator Generalny składa swój urząd z chwilą ukończenia sześćdziesiątego piątego roku życia.

5. Do Prokuratora Generalnego ma zastosowanie art. 97 ust. 2 i 3 niniejszej Konstytucji.

Artykuł 92⁶⁰

1. Jeśli na ministra została złożona odpowiedzialność za jakikolwiek dział administracji rządowej, sprawuje on ogólne kierownictwo i kontrolę nad tym działem; bez uszczerbku dla takiego nadzoru i kontroli dział ten może być nadzorowany przez stałego sekretarza. Niezależnie od powyższych postanowień, nadzorem stałego sekretarza mogą być objęte dwa lub więcej działy administracji rządowej.

2. Premier jest odpowiedzialny za przypisywanie Stałym Sekretarzom działów administracji rządowej.

3. Uprawnienie do powoływania urzędników publicznych do sprawowania urzędu stałego sekretarza lub działania w takim charakterze oraz do odwoływania osób sprawujących taki urząd lub wykonujących obowiązki tego urzędu spoczywa w rękach Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniami Premiera, wydanymi po konsultacji Premiera z Komisją Służby Publicznej.

4. Zwierzchnicy działów administracji rządowej inni niż ci, których metoda powoływania jest określona w niniejszej Konstytucji, są powoływani spośród wyższych urzędników publicznych przez Premiera, działającego po zasięgnięciu opinii Komisji Służby Publicznej.

Artykuł 93⁶¹

1. Prezydentowi przysługuje uprawnienie do:

- (a) stosowania prawa łaski zarówno bezwarunkowo, jak i pod warunkami zgodnymi z prawem, wobec każdego, kogo to dotyczy lub kto został skazany za jakiegokolwiek naruszenie prawa;

⁵⁸ Znowelizowany przez LVIII. 1974.43; XIV 2007.4.

⁵⁹ Ang. *Attorney General* (przyp. tłum.).

⁶⁰ Znowelizowany przez LVIII. 1974.44.

⁶¹ Znowelizowany przez LVIII. 1974.45.

- (b) przyznawania każdemu odroczenia, na czas nie-
określony lub określony, wykonania każdej ka-
ry, która została mu wymierzona za jakiegol-
wiek naruszenie prawa;
- (c) zamieniania każdej kary nałożonej na jakąkol-
wiek osobę za jakiegolwiek naruszenie prawa na
mniej dotkliwą;
- (d) darowania, w całości lub w części, wyroku wy-
danego na jakąkolwiek osobę za naruszenie pra-
wa lub jakiegolwiek kary lub grzywny należnej
państwu w związku z jakimkolwiek narusze-
niem prawa.

2. (a) W przypadku skazania kogokolwiek przez sąd na Maltcie na karę śmierci sędziego, który wydał wyrok lub, w przypadku sądu wojennego, osoba mu przewodnicząca, na żądanie Prezydenta sporządza i przekazuje ministrowi odpowiedzialnemu za wy-
miar sprawiedliwości pisemny raport w sprawie oraz
takie informacje uzyskane z akt sprawy lub innych
źródeł, jakich Prezydent może zażądać,

- (b) Minister, o którym mowa w pkt (a), przesyła
taki pisemny raport i pozostałe informacje (je-
śli takie są) Gabinetowi, a Gabinet radzi Prezy-
denta, czy powinien skorzystać z uprawnień
przyznanych mu na mocy niniejszego artykułu
i zastosować wobec osoby skazanej prawo łaski,
czy odroczyć wykonanie kary.

Artykuł 94

1. Tworzy się urząd Sekretarza Gabinetu, który obe-
jmuje urzędnik publiczny mianowany przez Premiera.

2. Sekretarz Gabinetu odpowiada za organizację
i terminowość posiedzeń Gabinetu w sposób zgodny
z instrukcjami Premiera oraz za przekazywanie de-
cyzji Gabinetu odpowiednim osobom lub organom
władzy, a także wykonuje inne funkcje wyznaczone
przez Premiera.

Rozdział VIII Sądownictwo

Artykuł 95⁶²

1. Tworzy się na Maltcie i dla Malty Sądy Wyższego
Rzędu dysponujące uprawnieniami i właściwością,
jakie mogą zostać określone na mocy prawa obowią-
zującego w danej chwili na Maltcie.

⁶² Zastąpiony przez LVIII. 1974.46.

2. Jeden z Sądów Wyższego Rzędu składający się
z trzech sędziów, którzy, zgodnie z prawem obowiąz-
ującym w danej chwili na Maltcie, mogliby wejść w skład
Sądu Apelacyjnego, stanowi Sąd Konstytucyjny i dys-
ponuje właściwością do przyjęcia i rozpatrzenia:

- (a) wątpliwości, o których mowa w art. 63 Konsty-
tucji;
- (b) jakichkolwiek spraw przekazanych mu do roz-
strzygnięcia zgodnie z art. 56 niniejszej Konsty-
tucji oraz wszelkich kwestii mu przekazanych
zgodnie z jakimkolwiek prawem dotyczącym
wyborów na członków Izby Reprezentantów;
- (c) apelacji od orzeczeń Pierwszej Izby Sądu Cywil-
nego, zgodnie z art. 46 niniejszej Konstytucji;
- (d) apelacji od orzeczeń jakiegokolwiek sądu pierw-
szej instancji na Maltcie, w sprawach związanych
z wykładnią niniejszej Konstytucji innych niż
określone w art. 46 niniejszej Konstytucji;
- (e) apelacji od orzeczeń jakiegokolwiek sądu pierw-
szej instancji na Maltcie, w sprawach związanych
z obowiązywaniem praw innych niż określone
w art. 46 niniejszej Konstytucji oraz
- (f) wszelkich kwestii rozstrzygniętych przez sąd
pierwszej instancji na Maltcie, łącznie z wszel-
kimi kwestiami, o których mowa w powyższych
punktach niniejszego ustępu, a które stały się
przedmiotem apelacji do Sądu Konstytucyjnego.

Niezależnie od powyższych postanowień, treść ni-
niejszego punktu nie wyklucza możliwości wniesie-
nia osobnej apelacji do Sądu Apelacyjnego, zgodnie
z jakimkolwiek prawem obowiązującym w danym
czasie na Maltcie.

3. Niezależnie od postanowień zawartych w przepi-
sach ust. 2 niniejszego artykułu, jeśli wątpliwość, o któ-
rej mowa w pkt (d) lub (e) niniejszego ustępu, pojawi
się po raz pierwszy w postępowaniu przed sądem ape-
lacyjnym, sąd ten, chyba że jego zdaniem podniesienie
tej wątpliwości było jedynie lekkomyślne lub złośliwe,
wydaje orzeczenie w takiej kwestii i przekazuje sprawę
sądowi, który wydał pierwsze orzeczenie w sprawie,
a sąd, w którym wątpliwość się pojawiła, rozstrzyga
sprawę zgodnie z takim orzeczeniem, od którego może
przysługiwać apelacja zgodnie z przepisem ust. 2.

4. Przepisy art. 46 ust. 6 i 7 niniejszej Konstytucji
mają zastosowanie do Sądu Konstytucyjnego, a odnie-
sienia do tego artykułu, zawarte w tych ustępach, nale-
ży rozumieć jako odniesienia do niniejszego artykułu.

5. Jeśli Sąd Konstytucyjny nie zostanie ukonstitu-
owany w sposób określony przez przepisy niniejszego

artykułu w czasie wyborów na członków Izby Reprezentantów lub w okresie trzydziestu dni następującym po takim wyborze, sąd ten, z tą chwilą i do czasu ukonstituowania w inny sposób określony prawem, uznaje się za ukonstituowany na mocy niniejszego ustępu i złożony z trzech najstarszych sędziów sprawujących w tej chwili urząd, włączając w to, jeśli sprawuje urząd, Naczelnego Sędziego lub innego sędziego wykonującego funkcje Naczelnego Sędziego; jeśli zaś sąd ten nie zostanie ukonstituowany zgodnie z przepisami niniejszego artykułu w innym czasie, przez okres przekraczający piętnaście dni, sąd taki, po upływie takiego piętnastodniowego okresu i do czasu ukonstituowania w inny sposób określony prawem, uznaje się za ukonstituowany na mocy niniejszego ustępu i złożony z trzech najstarszych sędziów tak jak przypadku, o którym mowa wyżej.

6. Sędziami Sądów Wyższego Rzędu są Naczelnny Sędzia oraz inni sędziowie w liczbie, jaką określa prawo obowiązujące w danym czasie na Malcie. Niezależnie od powyższych postanowień, urząd sędziego Sądów Wyższego Rzędu nie może zostać zlikwidowany bez zgody sędziów, w czasie jego sprawowania.

Artykuł 96⁶³

1. Sędziowie Sądów Wyższego Rzędu są powoływani przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniami Premiera.

2. Nikt nie może zostać powołany na urząd sędziego Sądów Wyższego Rzędu, jeśli przez okres co najmniej dwunastu lat lub okresy równe w sumie co najmniej dwunastu latom nie prowadził na Malcie praktyki jako adwokat lub nie służył na Malcie jako sędzia niższego rzędu⁶⁴, lub przez część tego okresu nie prowadził praktyki, a przez część nie służył w takim charakterze.

Artykuł 97⁶⁵

1. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach niniejszego artykułu, sędzia Sądów Wyższego Rzędu składa swój urząd z chwilą ukończenia sześćdziesięciu pięciu lat.

⁶³ Znowelizowany przez LVIII. 1974.47.

⁶⁴ Tekst oryginalny rozróżnia *justice* i *magistrate*, które nie mają odpowiedników w polskim języku prawnym. W tej sytuacji przekładam *justice* jako sędzia zaś *magistrate* jako sędzia niższego rzędu.

⁶⁵ Znowelizowany przez LVIII. 1974.48.

2. Sędzia Sądów Wyższego Rzędu nie może zostać odwołany z urzędu, chyba że przez Prezydenta na wniosek Izby Reprezentantów, przyjęty większością dwóch trzecich głosów wszystkich członków Izby, wzywający do takiego odwołania ze względu na dowiedzioną niezdolność wykonywania funkcji urzędowych (wynikającą z niesprawności ciała lub umysłu lub z jakiegokolwiek innej przyczyny) lub dowiedzione niewłaściwe postępowanie.

3. Parlament może za pomocą prawa określać procedurę składania wniosku oraz badania i dowodzenia niezdolności lub niewłaściwego postępowania sędziego Sądów Wyższego Rzędu, o których mowa w przepisach poprzedzających ustępu.

Artykuł 98⁶⁶

1. Jeśli urząd Naczelnego Sędziego pozostaje nieobsadzony lub jeśli Naczelnny Sędzia jest z jakiegokolwiek powodu niezdolny do wykonywania funkcji urzędowych, to, do chwili powołania i podjęcia funkcji tego urzędu przez jakąkolwiek osobę lub do chwili ponownego podjęcia tych funkcji przez Naczelnego Sędziego, funkcje te (chyba że jakiegokolwiek inne przepisy prawa stanowią inaczej) są wykonywane przez innych sędziów Sądów Wyższego Rzędu, powołanych do tego przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniami Premiera.

2. Jeśli urząd jakiegokolwiek sędziego Sądów Wyższego Rzędu (innego niż Naczelnny Sędzia) pozostaje nieobsadzony lub jeśli jakiegokolwiek taki sędzia został powołany do pełnienia obowiązków Naczelnego Sędziego, lub jeśli z jakiegokolwiek powodu nie jest on zdolny do wykonywania swoich funkcji urzędowych, Prezydent, działając zgodnie z zaleceniami Premiera, powołuje na pełniącą obowiązki sędziego Sądów Wyższego Rzędu osobę, która może zostać powołana na urząd sędziego takich sądów. Niezależnie od powyższych postanowień, na ten urząd może zostać powołana także osoba, która ukończyła lat sześćdziesiąt pięć.

3. Każda osoba powołana do pełnienia obowiązków sędziego Sądów Wyższego Rzędu na podstawie ust. 2 niniejszego artykułu pozostaje na urzędzie do zakończenia okresu powołania, a jeśli takiego okresu nie określono, do chwili cofnięcia powołania przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniem Premiera.

⁶⁶ Znowelizowany przez LVIII. 1974.49.

Artykuł 99

Tworzy się na Malcie i dla Malty Sądy Niższego Rządu dysponujące uprawnieniami i właściwością, jakie mogą zostać określone na mocy prawa obowiązującego w danej chwili na Malcie.

Artykuł 100⁶⁷

1. Sędziowie Sądów Niższego Rządu są powoływani przez Prezydenta działającego zgodnie z zaleceniami Premiera.

2. Nikt nie może zostać powołany na urząd ani pełnić obowiązków sędziego Sądu Niższego Rządu, jeśli nie prowadził na Malcie praktyki jako adwokat przez okres co najmniej siedmiu lat lub przez okresy równe w sumie co najmniej siedmiu latom.

3. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisie ust. 4 niniejszego artykułu, sędzia Sądu Niższego Rządu składa swój urząd z chwilą ukończenia sześćdziesięciu pięciu lat.

4. Do sędziów Sądów Niższego Rządu zastosowanie mają przepisy art. 97 ust. 2 i 3 niniejszej Konstytucji.

Artykuł 101

Sędzia Sądów Wyższego Rządu lub sędzia Sądów Niższego Rządu nie mogą objąć obowiązków swojego urzędu przed złożeniem przysięgi lojalności, potwierdzonej podpisem, oraz przysięgi rzetelnego sprawowania urzędu, określonej na mocy prawa obowiązującego w danym czasie na Malcie.

Artykuł 101A⁶⁸

1. Tworzy się Komisję do spraw Wymiaru Sprawiedliwości składającą się z Prezydenta jako Przewodniczącego oraz dziewięciu następujących członków:

- (a) Naczelnego Sędziego jako Zastępcy Przewodniczącego, który przewodniczy Komisji w przypadku nieobecności Przewodniczącego;
- (b) Prokuratora Generalnego, *ex officio*;
- (c) dwóch członków wybranych na czteroletnią kadencję przez sędziów Sądu Najwyższego ze swojego grona;
- (d) dwóch członków wybranych na czteroletnią kadencję przez sędziów sądów niższego rzędu ze swojego grona;
- (e) dwóch członków powołanych na czteroletnią kadencję, po jednym odpowiednio przez Pre-

miera i Przywódcę Opozycji, spośród osób, które ukończyły co najmniej czterdzieści pięć lat i które cieszą się powszechnym poważaniem oraz mają reputację osób prawych i uczciwych;

(f) Prezesa Izby Adwokackiej, *ex officio*.

2. Prezydentowi przysługuje jedynie głos decydujący; jeśli posiedzeniu Komisji przewodniczy Zastępca Przewodniczącego, zachowuje on prawo głosu wraz z głosem decydującym.

Członków Komisji do spraw Wymiaru Sprawiedliwości wybiera się zgodnie z regułami, jakie może określić osoba lub organ władzy, o których mowa w art. 46 ust. 7 niniejszej Konstytucji.

3. (a) Nie może zostać powołany ani sprawować urzędu członka Komisji do spraw Wymiaru Sprawiedliwości nikt, kto:

- (i) jest ministrem, sekretarzem parlamentarnym, członkiem Izby Reprezentantów lub członkiem lokalnego organu administracji, lub
- (ii) został skazany za przestępstwo zagrożone jakąkolwiek karą więzienia, lub
- (iii) nie może zostać wybrany na członka Izby Reprezentantów z powodów określonych w art. 54 ust. 1 pkt (a), (c), (d), (e), (f), (g) lub (h) niniejszej Konstytucji.

(b) Urząd członka Komisji do spraw Wymiaru Sprawiedliwości staje się nieobsadzony, jeśli pojawiają się okoliczności, w których członek taki, gdyby nie był członkiem Komisji, nie mógłby zostać wybrany na ten urząd; członek Komisji może ustąpić z urzędu lub zostać odwołany w takich samych okolicznościach jak sędzia Sądów Wyższego Rządu.

5. (a) Jeśli urząd członka Komisji do spraw Wymiaru Sprawiedliwości, który pozostawał nieobsadzony ze względu na to, że członek Komisji przestał być członkiem z przyczyn innych niż koniec kadencji, zostaje objęty przez jakąkolwiek osobę, osoba taka sprawuje urząd do końca kadencji członka, którego zastąpiła.

(b) Jeśli członek Komisji został odwołany lub ustąpił z urzędu, Prezydent, działając zgodnie z własnym rozsądnym osądem, powołuje w jego miejsce osobę, która jego zdaniem ma cechy i kwalifikacje tak zbliżone do cech i kwalifikacji zastąpionego członka, jak to tylko możliwe.

(c) Jeśli członkowie, którzy mieli zostać wybrani zgodnie z ust. 1 pkt (c) i (d) niniejszego artykułu lub którzy mieli zostać powołani zgodnie z pkt (e) tego samego ustępu, nie zostaną wy-

⁶⁷ Znowelizowany przez LVIII. 1974.50; XIV. 2007.5.

⁶⁸ Dodany przez IX. 1994.2.

brani lub powołani w ciągu dwóch tygodni od wezwania przez Prezydenta do podjęcia takich działań, Prezydent, samodzielnie i na podstawie własnego rozsądnego osądu, powołuje na ich miejsce członków, którzy, jego zdaniem, mają cechy i kwalifikacje tak zbliżone do cech i kwalifikacji takich członków, jak to tylko możliwe.

6. (a) Tworzy się przy Komisji do spraw Wymiaru Sprawiedliwości stały Komitet do spraw Adwokatów i Prokuratorów, którego skład, funkcje, uprawnienia i obowiązki określa prawo. Komisja wykonuje wszelkie swoje funkcje związane z zawodami Adwokata i Prokuratora za pośrednictwem Komitetu oraz w sposób i pod kontrolą sądową, które określa prawo.

(b) Bez uszczerbku dla przepisów pkt (a) niniejszego ustępu, Komisja przekazuje Komitetowi do spraw Adwokatów i Prokuratorów (dalej w niniejszym artykule zwanego „Komitetem”) wszelkie sprawy dotyczące niewłaściwego wykonywania zawodu przez adwokata lub prokuratora i, z wyjątkiem rozpatrywania apelacji, Komisja działa wyłącznie po otrzymaniu ustaleń Komitetu w każdej takiej kwestii i zgodnie z nimi.

Jednakże, jeśli raport zawierający ustalenia Komitetu nie zostanie przekazany Komisji w terminie dwóch miesięcy od dnia, w którym kwestia została przedstawiona Komitetowi, lub w kolejnym terminie lub kolejnych terminach, jakie Komisja może wyznaczyć, które jednak w żadnym wypadku, z wyjątkiem bardzo szczególnych powodów, nie mogą przekroczyć kolejnych czterech miesięcy, Komisja sama bada i rozstrzyga sprawę.

(c) Bez uszczerbku dla przepisów poprzedzającego punktu, Komisja może, jeśli uzna to za potrzebne, powołać inne Komitety dla wspierania jej w każdej kwestii wchodzącej w zakres jej funkcji.

7. Wykonując swoje funkcje, członkowie Komisji i jej Komitetów działają w sposób zgodny ze swoim własnym osądem i nie podlegają kierownictwu ani kontroli żadnej osoby lub organu władzy.

8. Do wszelkich komitetów Komisji zastosowanie ma art. 121 ust. 2 i 3 niniejszej Konstytucji.

9. Tworzy się urząd sekretarza Komisji do spraw Wymiaru Sprawiedliwości, który działa jednocześnie jako sekretarz wszelkich komitetów Komisji. Sekretarza Komisji powołuje Komisja spośród urzędników publicznych przypisanych do sądów lub spośród członków zawodów prawniczych. Sekretarz sprawuje urząd do czasu, gdy jego mandat zostanie zakończony przez Komisję.

10. Osoba powołana na członka Komisji do spraw Wymiaru Sprawiedliwości lub jakiegokolwiek z jej komitetów może zostać odwołana z urzędu przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniem ciała lub osoby sprawującej urząd, powołujących takiego członka; osoba taka może zostać odwołana wyłącznie ze względu na niezdolność do wykonywania funkcji swojego urzędu (wynikającej z niesprawności ciała lub umysłu lub z jakiegokolwiek innej przyczyny) lub ze względu na niewłaściwe postępowanie.

11. Komisja do spraw Wymiaru Sprawiedliwości wykonuje następujące funkcje:

(a) nadzorowanie prac wszystkich Sądów Wyższego i Niższego Rzędu oraz kierowanie rekomendacji do ministra odpowiedzialnego za wymiar sprawiedliwości dotyczących środków, które, zdaniem Komisji, pozwolą na bardziej efektywne funkcjonowanie tych sądów;

(b) doradzanie ministrowi odpowiedzialnemu za wymiar sprawiedliwości we wszystkich kwestiach związanych z organizacją wymiaru sprawiedliwości;

(c) przygotowywanie, na wniosek Premiera, zaleceń w sprawie powołań dokonywanych na podstawie art. 96, art. 98 lub art. 100 niniejszej Konstytucji;

(d) stworzenie kodeksu lub kodeksów etyki określających postępowanie członków władzy sądowniczej;

(e) stworzenie, zgodnie z zaleceniami Komitetu Adwokatów i Prokuratorów, kodeksu lub kodeksów etyki określających wykonywanie zawodu przez członków tych zawodów.

Niezależnie od powyższych postanowień, jeśli takie zalecenia nie zostaną przedstawione w terminie określonym przez Komisję, Komisja może stworzyć taki kodeks lub kodeksy bez konieczności uzyskania takich zaleceń:

(f) zwracanie uwagi jakiegokolwiek sędziego lub sędziego Sądu Niższego Rzędu na wszelkie kwestie w sądzie, w którym on zasiada, a które mogą nie być korzystne dla efektywnego i właściwego funkcjonowania takiego sądu, i zwracanie uwagi jakiegokolwiek sędziego lub sędziego Sądu Niższego Rzędu na wszelkie działania, które mogą mieć wpływ na zaufanie, którym został obdarzony w związku z powołaniem na ten urząd, lub na wszelkie braki z jego strony w przestrzeganiu kodeksu lub kodeksów etyki jego dotyczących;

- (g) stosowanie, zgodnie z prawem, środków dyscyplinarnych w stosunku do adwokatów i prokuratorów wykonujących swój zawód, oraz
- (h) wykonywania wszelkich innych funkcji przyznanych jej na mocy prawa.

12. Komisja do spraw Wymiaru Sprawiedliwości przedstawia ministrowi odpowiedzialnemu za wymiar sprawiedliwości coroczne raporty z działalności w poprzednim roku kalendarzowym; w dowolnym czasie, kiedy uzna to za potrzebne, lub na wniosek tego Ministra przedstawia mu raport z konkretnej sprawy.

13. Uprawnienia Prezydenta dotyczące odwoływania sędziów i sędziów Sądów Niższego Rzędu oraz określania obowiązków sędziów i sędziów Sądów Niższego Rzędu, określone przez jakiegokolwiek prawo, są wykonywane zgodnie z zaleceniami ministra odpowiedzialnego za wymiar sprawiedliwości; jednakże minister, wydając zalecenia dla Prezydenta, działa zgodnie z rekomendacjami przedstawionymi w danej sprawie przez Naczelnego Sędziego.

Niezależnie od powyższych postanowień, jeśli Naczelnny Sędzia nie przedstawi ministrowi rekomendacji i jeśli minister uzna to za właściwe, minister może przedstawić Prezydentowi takie zalecenia w danej sprawie, jakie w istniejących okolicznościach uzna za właściwe.

Niezależnie od tych i powyższych postanowień, Minister niezwłocznie publikuje w Dzienniku Urzędowym zawiadomienie o tym fakcie wraz z uzasadnieniem i powiadamia o nim Izbę Reprezentantów, nie później niż w czasie drugiego posiedzenia po przedstawieniu Prezydentowi takich zaleceń.

14. Wątpliwość dotycząca tego, czy Komisja do spraw Wymiaru Sprawiedliwości w sposób właściwy wykonywała funkcje jej przekazane na mocy niniejszej Konstytucji lub na jej podstawie nie może być przedmiotem rozpoznania przez żaden sąd.

Rozdział IX Finanse

Artykuł 102

1. Wszelkie dochody i inne środki finansowe zebrane lub uzyskane przez Maltę (inne niż dochody i inne środki finansowe przekazywane na inny fundusz utworzony w określonym celu na mocy lub na podstawie jakiegokolwiek prawa obowiązującego w danej chwili na Malcie) są przekazywane na wspólny

Fundusz Ogólny, który tworzą, chyba że Parlament postanowi inaczej.

2. Z Funduszu Ogólnego nie podejmuje się żadnych środków finansowych, chyba że w celu pokrycia wydatków, które obciążają Fundusz na mocy niniejszej Konstytucji lub jakiegokolwiek innego prawa obowiązującego w danej chwili na Malcie, lub w przypadku, gdy wydatkowanie tych środków dozwolone jest na mocy Ustawy Budżetowej lub na mocy art. 104 niniejszej Konstytucji.

3. Z żadnego funduszu publicznego innego niż Fundusz Ogólny, nie podejmuje się żadnych środków finansowych, chyba że wydatkowanie tych środków dozwolone jest na mocy lub na podstawie jakiegokolwiek prawa obowiązującego w danej chwili na Malcie.

4. Z Funduszu Ogólnego ani żadnego innego funduszu publicznego nie podejmuje się żadnych środków finansowych, chyba że w sposób określony na mocy prawa lub na jego podstawie.

5. Koszty, ciężary i wydatki związane ze zbieraniem środków na Fundusz Ogólny i zarządzaniem nim obciążają ten Fundusz.

Artykuł 103

1. Minister odpowiedzialny za finanse przygotowuje i przedstawia Izbie Reprezentantów, w ciągu trzydziestu dni od rozpoczęcia każdego roku finansowego, oszacowanie dochodów i wydatków Malty w danym roku.

2. Kategorie wydatków (innych niż wydatki obciążające Fundusz Ogólny na mocy niniejszej Konstytucji lub innego prawa obowiązującego na Malcie w danej chwili) zawarte w szacunkach przedstawia się w ustawie, zwanej Ustawą Budżetową, określającej sumy, których wydatkowanie z Funduszu Ogólnego jest niezbędne dla pokrycia wydatków, oraz podział tych sum dla realizacji określonych tam celów.

3. Jeśli w jakimś roku finansowym okaże się, że:

- (a) ilość środków przyznana w Ustawie Budżetowej na jakiś cel jest niewystarczająca lub że pojawiła się potrzeba dokonania wydatku na jakiś cel, dla którego ta ustawa nie przewidziała żadnych środków, lub
- (b) jakiegokolwiek środki zostały wydatkowane na jakikolwiek cel w ilości przekraczającej kwotę (jeśli taka została przyznana) przyznaną nań w tej Ustawie.

Izbie Reprezentantów przedkłada się oszacowanie uzupełniające, określające niezbędne lub spożytkowa-

ne sumy, a kategorie takich wydatków uwzględnia się w uzupełniającej ustawie budżetowej.

Artykuł 104

Parlament może uchwalić przepis, zgodnie z którym, jeśli Ustawa Budżetowa dotycząca jakiegokolwiek roku finansowego nie weszła w życie wraz z rozpoczęciem tego roku finansowego, minister odpowiedzialny za finanse może zezwolić na podjęcie środków finansowych z Funduszu Ogólnego w celu pokrycia wydatków, jakie może uznać za niezbędne dla utrzymania rządu Malty do czasu upływu terminu czterech miesięcy od rozpoczęcia tego roku finansowego lub wejścia w życie Ustawy, w zależności co nastąpi szybciej.

Artykuł 105

1. Parlament może powołać Fundusz Nadzwyczajny i jeśli uzna, że pojawiła się pilna i nieprzewidziana potrzeba wydatkowania, której nie uwzględnia żaden inny przepis, może upoważnić ministra odpowiedzialnego za finanse do zaciągania pożyczek z tego Funduszu na pokrycie takiej potrzeby.

2. W przypadku, gdy zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu zaciągnięta zostaje pożyczka, tak szybko, jak to tylko możliwe przedstawia się oszacowanie uzupełniające oraz uchwała uzupełniająca ustawę budżetową, w celu zwrotu pożyczonej kwoty.

Artykuł 106

1. Dług publiczny Malty obciąża Fundusz Ogólny i inne fundusze publiczne Malty.

2. Dla potrzeb niniejszego artykułu odniesienia do długu publicznego Malty obejmują odniesienia do oprocentowania tego długu, wpłaty na fundusz umorzeniowy, środki przeznaczone na wykup długu oraz koszty, ciężary i wydatki związane z zarządzaniem tym długiem.

Artykuł 107⁶⁹

1. Osobom sprawującym urzędy, do których niniejszy artykuł ma zastosowanie, wypłać się wynagrodzenie określone na mocy lub na podstawie jakiegokolwiek prawa.

2. Wynagrodzenia i dodatki do wynagrodzeń wypłacane osobom sprawującym urzędy, do których zastosowanie ma niniejszy artykuł, obciążają Fundusz Ogólny.

3. Wynagrodzenie wypłacane osobie sprawującej jakikolwiek urząd, do którego zastosowanie ma niniejszy artykuł, oraz warunki jej zatrudnienia inne niż dodatki do wynagrodzenia, nie podlegają zmianie na jej niekorzyść po jej powołaniu; dla potrzeb niniejszego ustępu, w zakresie, w jakim osoba taka ma możliwość wyboru wynagrodzenia lub warunków służby, wynagrodzenie lub warunki, które ona wybierze uznaje się za bardziej dla niej korzystne niż wszelkie inne, które mogła wybrać.

4. Niniejszy artykuł ma zastosowanie do urzędów, o których mowa w art. 48, art. 91, art. 95 ust. 6, art. 100, art. 109, art. 118 i art. 120 niniejszej Konstytucji.

Artykuł 108⁷⁰

1. Tworzy się urząd Audytora Generalnego, który jest urzędem publicznym i którego funkcje określają kolejne przepisy niniejszego artykułu.

2. Audytor Generalny jest urzędnikiem Izby Reprezentantów powoływanym przez Prezydenta, działającego zgodnie z uchwałą Izby, przyjętą większością co najmniej dwóch trzecich głosów ogólnej liczby członków Izby.

Niezależnie od powyższych postanowień, jeśli na urząd Spikera Izby została wybrana osoba, która nie jest członkiem Izby Reprezentantów, nie uznaje się jej za członka Izby dla celów obliczania większości wymaganej w niniejszym ustępie.

3. (a) Z wyjątkiem przypadków określonych przez przepisy ust. 4 niniejszego artykułu, Audytor Generalny sprawuje urząd przez okres pięciu lat od dnia powołania i może zostać ponownie wybrany na jedną pięcioletnią kadencję.

(b) Jeśli osoba powołana na urząd Audytora Generalnego została powołana spośród urzędników publicznych i jeśli w chwili zakończenia kadencji nie osiągnęła wieku emerytalnego urzędników publicznych, powraca ona do służby publicznej i nadal otrzymuje wynagrodzenia i dodatki do wynagrodzenia, o których mowa w ust. 6.

(c) Sprawowanie przez Audytora Generalnego jakiegokolwiek urzędu, za wynagrodzeniem lub bez, w Rządzie Malty lub w jakimkolwiek przedsiębiorstwie komercyjnym lub zawodowym jest nielegalne.

⁶⁹ Znowelizowany przez LVIII. 1974.52; XVI. 1997.2.

⁷⁰ Znowelizowany przez LVIII. 1974.53. Zastąpiony przez XVI. 1997.3.

4. (a) Audytor Generalny może w dowolnej chwili zostać odwołany z urzędu lub zawieszony w pełnieniu obowiązków przez Prezydenta, na wniosek Izby Reprezentantów, uchwalony większością co najmniej dwóch trzecich głosów ogólnej liczby członków Izby, żądający takiego odwołania ze względu na dowiedzioną niezdolność do wykonywania swoich funkcji (wynikającą z niesprawności ciała lub umysłu lub z jakiegokolwiek innej przyczyny) lub dowiedzonego niewłaściwego postępowania, a przepisy ust. 2 pkt (a) niniejszego artykułu mają również zastosowanie do obliczania większości wymaganej zgodnie z niniejszym ustępem;

(b) W czasie, kiedy Parlament nie obraduje, Audytor Generalny może zostać zawieszony w pełnieniu obowiązków urzędowych przez Prezydenta, działającego zgodnie z własnym rozsądnym osądem, ze względu na niezdolność do wykonywania funkcji urzędowych lub niewłaściwe postępowanie dowiedzione w sposób satysfakcjonujący Prezydenta; zawieszenie takie nie obowiązuje jednak dłużej niż dwa miesiące po rozpoczęciu kolejnej sesji Parlamentu.

5. Rachunki:

(a) wszystkich działów i urzędów Rządu Malty, włączając w to urząd Komisji do spraw Służby Publicznej, urząd Dyrektora Kancelarii Izby Reprezentantów i rachunki wszystkich Sądów Wyższego i Niższego Rządu na Malcie, oraz

(b) pozostałych organów władzy publicznej lub innych ciał administrujących, dysponujących funduszami lub wykorzystujących fundusze należące bezpośrednio lub pośrednio do Rządu Malty, w sposób określony na mocy prawa lub zgodnie z jakimkolwiek prawem obowiązującym w danej chwili na Malcie są poddawane audytowi corocznie, a raporty z ich audytu przedstawiane są przez Audytora Generalnego Izbie Reprezentantów; w tym celu Audytorowi Generalnemu lub osobie przez niego do tego upoważnionej udostępnia się wszelkie księgi, akta, raporty i inne dokumenty dotyczące tych rachunków.

6. (a) Audytorowi Generalnemu wypłaca się wynagrodzenie i dodatki do wynagrodzenia, przysługujące lub przewidziane dla sędziów Sądów Wyższej Instancji.

(b) Wynagrodzenie to i dodatki do niego obciążają Fundusz Ogólny, a do wynagrodzenia stosuje się przepisy art. 107 ust. 3 niniejszej Konstytucji.

7. Audytor Generalny nie obejmuje obowiązków urzędowych, dopóki niełoży przed Prezydentem

przysięgi lojalności, potwierdzonej podpisem, oraz przysięgi rzetelnego sprawowania urzędu, określonych przez prawo obowiązujące w danej chwili na Malcie.

8. Parlament może określić, za pomocą prawa, sposób sporządzania raportów przez Audytora Generalnego.

9. (a) Tworzy się również urząd Zastępcy Audytora Generalnego, który jest urzędem publicznym, a którego funkcje określa Audytor Generalny i który wykonuje funkcje Audytora Generalnego w sytuacji, gdy urząd Audytora Generalnego pozostaje tymczasowo nieobsadzony, do czasu, gdy powołany zostanie nowy Audytor Generalny, a także wtedy, gdy osoba sprawująca urząd jest nieobecna na Malcie lub korzysta z urlopu lub jeśli z jakiegokolwiek powodu jest niezdolna do wykonywania funkcji urzędowych.

(b) Do Zastępcy Audytora Generalnego mają zastosowanie przepisy ust. 2, ust. 3 pkt (a) i (c), ust. 4, ust. 6 pkt (b) i ust. 7 niniejszego artykułu.

(c) Zastępcy Audytora Generalnego wypłaca się wynagrodzenie i dodatki do wynagrodzenia, przysługujące lub przewidziane dla sędziów Sądów Niższej Instancji.

(d) Jeśli osoba powołana na urząd Zastępcy Audytora Generalnego została powołana spośród urzędników publicznych i jeśli w chwili zakończenia kadencji nie osiągnęła wieku emerytalnego urzędników publicznych, powraca ona do służby publicznej i nadal otrzymuje wynagrodzenie i dodatki do wynagrodzenia, o których mowa w niniejszym ustępie.

10. (a) Powołuje się Narodowy Urząd Audytu, w którego skład wchodzi: Audytor Generalny, jako zwierzchnik tego urzędu, Zastępca Audytora Generalnego i inni urzędnicy powoływani przez Audytora Generalnego, którzy w jego opinii są niezbędni dla wspierania go we właściwym sprawowaniu jego urzędu; do urzędników powołanych przez Narodowy Urząd Audytu nie mają zastosowania przepisy art. 110 niniejszej Konstytucji,

(b) Parlament może, za pomocą prawa, określać sposób przyznawania Narodowemu Urzędowi Audytu środków pieniężnych oraz sposób przeprowadzania audytu rachunków Narodowego Urzędu Audytu i sporządzania raportów z tego audytu.

11. Treść niniejszego artykułu nie może być rozumiana w sposób wykluczający przekazanie Audytorowi Generalnemu lub Narodowemu Urzędowi Audytu innych funkcji lub uprawnień na mocy jakiegokol-

wiek prawa obowiązującego w danej chwili na Malcie lub zgodnie z nim.

12. Wykonując swoje funkcje zgodnie z niniejszą Konstytucją, Auditor Generalny i Zastępca Audytora Generalnego nie podlegają kierownictwu ani kontroli żadnej osoby.

Rozdział X

Służba publiczna

Artykuł 109⁷¹

1. Tworzy się Komisję Służby Publicznej dla Malty, składającą się z przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego oraz od jednego do trzech innych członków.

2. Członków Komisji Służby Publicznej powołuje Prezydent, działając zgodnie z zaleceniem Premiera, wydanym po konsultacjach z Przywódcą Opozycji.

3. Nie może sprawować urzędu członka Komisji Służby Publicznej nikt, kto jest ministrem, sekretarzem parlamentarnym, członkiem Izby Reprezentantów lub kandydatem w wyborach do tej Izby, członkiem organu władz lokalnych lub jeśli jest urzędnikiem publicznym.

4. Członek Komisji Służby Publicznej nie może zostać powołany na jakikolwiek urząd publiczny ani pełnić jego obowiązków w okresie trzech lat rozpoczynającym się w ostatnim dniu jego urzędowania jako członka.

5. Z wyjątkiem przepisów niniejszego artykułu, urząd członka Komisji Służby Publicznej staje się nieobsadzony:

- (a) po upływie pięciu lat od dnia powołania lub po upływie krótszego czasu, określonego w piśmie powołującym go na ten urząd, lub
- (b) jeśli pojawią się okoliczności, które, gdyby nie był on członkiem Komisji, powodowałyby, że nie mógłby zostać powołany na ten urząd.

6. Członek Komisji Służby Publicznej może zostać odwołany z urzędu przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniem Premiera; jednakże może on zostać odwołany wyłącznie z powodu niezdolności do wykonywania funkcji urzędowych (wynikającej z niesprawności ciała lub umysłu lub z jakiegokolwiek innej przyczyny) lub z powodu niewłaściwego postępowania.

⁷¹ Znowelizowany przez LVIII. 1974.54.

7. Jeśli urząd członka Komisji Służby Publicznej pozostaje nieobsadzony lub jeśli członek Komisji jest z jakiegokolwiek powodu niezdolny do wykonywania funkcji urzędowych, Prezydent, działając zgodnie z zaleceniami Premiera, wydanymi po zasięgnięciu opinii Przywódcy Opozycji, może na urząd tymczasowego członka Komisji powołać osobę, która może zostać powołana na członka Komisji; z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach ust. 5 i 6 niniejszego artykułu osoba powołana w ten sposób przestaje być członkiem, jeśli na nieobsadzony urząd powołana została inna osoba lub, odpowiednio, jeśli członek, który był niezdolny do wykonywania swoich funkcji, podejmie te funkcje.

Artykuł 110⁷²

1. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach niniejszej Konstytucji, prawo powoływania na urzędy publiczne i odwoływania z nich oraz wykonywania uprawnień dyscyplinarnych w stosunku do osób sprawujących jakikolwiek urząd lub pełniących jego obowiązki przysługuje Premierowi, działającemu na podstawie rekomendacji Komisji Służby Publicznej. Niezależnie od powyższych postanowień Premier może, działając na podstawie rekomendacji Komisji Służby Publicznej, przekazać na piśmie, zgodnie z takimi warunkami, jakie mogą zostać określone w piśmie przekazującym, wszelkie uprawnienia, o których mowa w niniejszym ustępie, urzędnikowi publicznemu lub innemu organowi władzy, określone w tym piśmie.

2. Przekazanie uprawnienia na podstawie niniejszego artykułu:

- (a) nie ma wpływu na wykonywanie tego uprawnienia przez Premiera, działającego na podstawie rekomendacji Komisji Służby Publicznej;
- (b) może polegać na upoważnieniu urzędnika publicznego lub innego organu władzy do wykonywania tego uprawnienia na podstawie rekomendacji Komisji Służby Publicznej lub bez niej, oraz
- (c) w odniesieniu do naboru, spoza służby publicznej, pracowników do urzędów publicznych, z wyjątkiem naboru odbywającego się po publicznym przesłuchaniu ogłoszonym w Dzienniku Urzędowym, może być wykonywane wyłącznie przez służbę zatrudnienia, finansowa-

⁷² Znowelizowany przez LVIII. 1974.55.

ną z funduszy publicznych, która gwarantuje, że wobec żadnej osoby nie będzie zastosowane żadne rozróżnienie, wykluczenie lub preferencja z powodu jej poglądów politycznych i która zapewnia możliwość zatrudnienia wyłącznie w najlepszym interesie służby publicznej i narodu w ogóle.

3. (a) Od decyzji urzędnika publicznego lub organu władzy wydanej w związku z wykonywaniem uprawnienia przekazanego im zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu, a dotyczącej odwołania jakiegokolwiek osoby z urzędu publicznego, przysługuje prawo apelacji do Premiera, działającego zgodnie z rekomendacją Komisji Służby Publicznej. Niezależnie od powyższych postanowień takie prawo apelacji przysługuje bez uszczerbku dla innego prawa apelacji, jakie, zgodnie z art. 121 ust. 1 niniejszej Konstytucji, może zostać przyznane w związku z wykonywaniem wszelkich innych uprawnień, przyznanych zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu.

(b) Prawo apelacji, o którym mowa w niniejszym artykule, wykonuje się w sposób zgodny z przepisami regulującymi procedurę, ustanowionymi przez Komisję Służby Publicznej zgodnie z art. 121 ust. 1 niniejszej Konstytucji.

Niezależnie od powyższych postanowień, procedura ustanowiona w taki sposób, powinna być identyczna dla wszystkich kategorii urzędników publicznych.

(c) W przypadku, gdy zgodnie z pkt (b) niniejszego ustępu, jakiegokolwiek urzędnik publiczny wnieśli apelację, przysługuje mu prawo, po rozważeniu apelacji przez Komisję Służby Publicznej, do osobistego wysłuchania przez Komisję oraz do pomocy przedstawiciela związku zawodowego, do którego należy.

4. Nikt nie może być powołany, na podstawie niniejszego artykułu, na urzędnika osobistego personelu Prezydenta lub pełnić obowiązków takiego urzędnika, jeśli Prezydent nie wyrazi na to zgody.

5. Przepisy niniejszego artykułu nie mają zastosowania do:

- (a) urzędów, o których mowa w art. 91, art. 92 (z wyjątkiem ust. 4), art. 94, art. 95 ust. 6, art. 100, art. 108 i art. 111 niniejszej Konstytucji, lub
- (b) powołania w charakterze pełniącego obowiązki w urzędach publicznych, na okres dwóch miesięcy lub krótszy, jeśli takie powołanie wymaga rekomendacji Komisji Służby Publicznej, lub

- (c) powołania na urzędy, o których mowa w art. 92 ust. 4, i przeniesienia z urzędów lub na urzędy, o których mowa w art. 112 niniejszej Konstytucji.

6. Nabór pracowników do jakiegokolwiek ciała, powołanego przez Konstytucję lub na mocy jakiegokolwiek prawa lub zgodnie z nim, lub do spółki, lub innego ciała, w którym Rząd Malty lub którekolwiek z wymienionych ciał dysponuje pakietem kontrolnym lub nad którym sprawuje efektywną kontrolę, odbywa się za pośrednictwem urzędu zatrudnienia, o którym mowa w ust. 2 niniejszego artykułu, chyba że taki nabór odbywa się po publicznym, odpowiednio ogłoszonym przesłuchaniu.

Artykuł 111⁷³

1. Uprawnienie do powoływania osób na urzędy, do których zastosowanie ma niniejszy artykuł, lub do pełnienia w nich obowiązków oraz do odwoływania tak powołanych osób z każdego takiego urzędu przysługuje Prezydentowi, działającemu zgodnie z zaleceniami Premiera. Niezależnie od powyższych postanowień, w przypadku każdej osoby, która ma zostać powołana spośród pracowników służby publicznej, Premier, przed wydaniem zaleceń na zasadach określonych w niniejszym artykule, konsultuje się z Komisją Służby Publicznej; osoba, która została powołana na zasadach określonych w niniejszym artykule, po odwołaniu z urzędu powraca na stanowisko, które zajmowała bezpośrednio przed tym powołaniem.

2. Niniejszy artykuł ma zastosowanie do urzędów Ambasadora, Wysokiego Komisarza lub innego głównego przedstawiciela Malty w kraju obcym.

Artykuł 112

1. Uprawnienie do przenoszenia z i do urzędów, do których ma zastosowanie niniejszy artykuł, przysługuje Premierowi, działającemu po konsultacjach z Komisją Służby Publicznej.

Niezależnie od powyższych postanowień każdy, kto został powołany na taki urząd zgodnie z przepisami niniejszego artykułu, będąc przeniesionym z tego urzędu, powraca na stanowisko, które zajmował w służbie publicznej bezpośrednio przed powołaniem na ten urząd.

2. Niniejszy artykuł ma zastosowanie do:

- (a) urzędów, których funkcje wymagają od osób je sprawujących stałego pobytu poza Maltą, oraz

⁷³ Znowelizowany przez LVIII. 1974.56.

- (b) urzędów w Ministerstwie odpowiedzialnym za stosunki zewnętrzne Malty, które mogą zostać wskazane przez Premiera.

Artykuł 113⁷⁴

1. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach art. 114 niniejszej Konstytucji prawem, które ma zastosowanie do jakichkolwiek świadczeń, do których stosuje się niniejszy artykuł, dotyczących jakiejkolwiek osoby, której przyznano takie świadczenia lub która spełnia warunki ich przyznania, jest prawo, które obowiązuje w odpowiednim dniu lub później i które nie jest mniej korzystne dla tej osoby.

2. Dla potrzeb niniejszego artykułu „odpowiedni dzień” oznacza:

- (a) w przypadku wszelkich świadczeń przyznanych przed dniem określonym w niniejszej Konstytucji dzień, w którym te świadczenia zostały przyznane;
- (b) w przypadku wszelkich świadczeń przyznanych lub mających zostać przyznane po dniu określonym w niniejszej Konstytucji lub w przypadku jakiejkolwiek osoby, która była urzędnikiem publicznym przed tym dniem, dzień poprzedzający dzień określony w niniejszej Konstytucji oraz
- (c) w przypadku wszelkich świadczeń przyznanych lub mających zostać przyznane, lub w przypadku jakiejkolwiek osoby, która staje się urzędnikiem publicznym w dniu określonym w niniejszej Konstytucji lub po nim dzień, w którym staje się ona urzędnikiem publicznym.

3. W przypadku, gdy jakieś osobie przysługuje prawo wyboru jednego z dwóch lub więcej praw, które mogą mieć zastosowanie w jej sprawie, prawo, które wybierze, uznaje się, dla potrzeb niniejszego artykułu, za bardziej korzystne dla tej osoby niż pozostałe prawo lub prawa.

4. Każde świadczenie, do którego ma zastosowanie niniejszy artykuł (z wyjątkiem świadczenia obciążającego inny fundusz publiczny na Malcie) obciąża Fundusz Ogólny.

5. Niniejszy artykuł ma zastosowanie do wszelkich świadczeń wypłacanych zgodnie z jakimkolwiek prawem, określającym przyznawanie, w związku ze służbą w służbie publicznej, emerytur, odpraw lub odszkodowań osobom, które są lub były urzędnikami publicznymi, lub wdowom, dzieciom, osobom pozostającym na utrzymaniu, lub przedstawicielom takich osób.

⁷⁴ Znowelizowany przez LVIII. 1974.57.

6. Odniesienia do prawa mającego zastosowanie do jakichkolwiek świadczeń, do których stosuje się niniejszy artykuł, obejmują (bez uszczerbku dla ich ogólności) odniesienia do jakiegokolwiek prawa odnoszącego się do terminu i sposobu przejścia na emeryturę przez jakąkolwiek osobę uzyskującą w ten sposób uprawnienia do tych świadczeń.

7. Treść żadnego prawa ani żaden czyn dokonany zgodnie z prawem nie mogą być uznane za niezgodne lub sprzeczne z niniejszym artykułem w zakresie, w jakim prawo, o które chodzi, zawiera przepisy, zgodnie z którymi jakiekolwiek świadczenia, do których niniejszy artykuł ma zastosowanie, mogą być zmniejszone lub odebrane:

- (a) do czasu, gdy osoba uprawniona osiągnie wiek lat sześćdziesięciu lub niższy, określony na mocy prawa lub zgodnie z nim, jeśli taka osoba ma dochód, do którego zastosowanie ma niniejszy ustęp i jeśli uchwalony zostanie przepis, zgodnie z którym taki dochód, wraz z jakimikolwiek stałymi świadczeniami, o których mowa wyżej, nie przekraczał w sumie kwoty określonej na mocy jakiegokolwiek prawa lub zgodnie z nim, nie mniejszej jednak niż wynagrodzenie przysługujące takiej osobie ze względu na zajmowane stanowisko w chwili przejścia na emeryturę, a jeśli takie wynagrodzenie wzrasta, z uwzględnieniem odpowiednich wzrostów nabytych przed przejściem na emeryturę, lub
- (b) w celu zagwarantowania zgodności z jakimikolwiek wymogami prawnymi, służącymi jakimukolwiek z celów określonych w pkt (a) niniejszego ustępu, lub
- (c) jeśli osoba do niego uprawniona przestanie być obywatelem Malty.

8. Dochód, do którego ma zastosowanie ust. 7 niniejszego artykułu, stanowi każde wynagrodzenie lub inny dochód wynikający z jakiegokolwiek zatrudnienia, pracy, służby, urzędu, handlu, przedsiębiorstwa, profesji lub zawodu, lub z emerytury, dodatków do wynagrodzenia, odprawy, lub podobnej płatności związanej z jakimkolwiek takim zatrudnieniem lub z innym źródłem dochodu.

Artykuł 114⁷⁵

1. W przypadku, gdy wszelkie świadczenia, do których ma zastosowanie niniejszy artykuł, mogą zostać odebrane, zmniejszone lub zawieszone przez jakąkol-

⁷⁵ Znowelizowany przez LVIII. 1974.58.

wiek osobę lub organ władzy, świadczeń takich nie odbiera się, nie zmniejsza się ich wysokości ani nie zawiesza bez zgody Komisji Służby Publicznej, chyba że takie zmniejszenie lub odebranie następuje zgodnie z jakimkolwiek prawem, o którym mowa w art. 113 ust. 7 niniejszej Konstytucji.

2. Zgoda Komisji Służby Publicznej, o której mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, nie jest wymagana w przypadku działań podjętych wobec osoby sprawującej którykolwiek z urzędów, o których mowa w art. 91, art. 95 ust. 6, art. 100 i art. 108 niniejszej Konstytucji, która jest winna niewłaściwego postępowania, chyba że osoba ta została odwołana z urzędu ze względu na takie niewłaściwe postępowanie.

3. Niniejszy artykuł ma zastosowanie do wszelkich świadczeń przysługujących, zgodnie z jakimkolwiek prawem, określającym przyznawanie w związku z ich służbą emerytur, odpraw lub odszkodowań osobom, które są lub były urzędnikami publicznymi, lub wdowom, dzieciom, osobom pozostającym na utrzymaniu, lub przedstawicielom takich osób w związku z taką służbą.

Artykuł 115

Wątpliwości dotyczące tego, czy:

- (a) Komisja Służby Publicznej w sposób ważny wykonywała jakąkolwiek funkcję spoczywającą na niej na mocy lub zgodnie z niniejszą Konstytucją;
 - (b) jakikolwiek członek Komisji Służby Publicznej lub urzędnik publiczny lub inny organ władzy w sposób ważny wykonywał jakąkolwiek funkcję przekazaną mu w celu wykonania przepisów art. 110 ust. 1 niniejszej Konstytucji, lub
 - (c) jakikolwiek członek Komisji Służby Publicznej, urzędnik publiczny lub inny organ władzy w sposób ważny wykonywał jakąkolwiek inną funkcję związaną z pracą Komisji lub jakąkolwiek funkcją, o której mowa w poprzedzającym punkcie
- nie mogą stanowić przedmiotu rozpoznania przez żaden sąd.

Rozdział XA⁷⁶ Rady lokalne

Artykuł 115A

Państwo wdraża system samorządu lokalnego, zgodnie z którym terytorium Malty dzieli się na taką liczbę

bę obszarów lokalnych, jaką może określić prawo; każdy obszar lokalny jest administrowany przez Radę Lokalną, wybieraną przez jego mieszkańców oraz powołaną i działającą na podstawie prawa obowiązującego w danej chwili.

Rozdział XI Postanowienia różne

Artykuł 116

Prawo wszczęcia postępowania stwierdzającego, że jakiegokolwiek prawo nie obowiązuje z jakiegokolwiek powodu innego niż niezgodność z przepisami art. 33 do art. 45 niniejszej Konstytucji, przysługuje wszystkim bez różnicy, a od osoby wszczynającej takie postępowanie nie wymaga się wykazania żadnego osobistego interesu, który przemawiałby za podejmowaniem takiego działania.

Artykuł 117

1. Nielegalne jest tworzenie, utrzymywanie lub należenie do związku osób organizowanych i ćwiczonych lub organizowanych i wyposażanych po to, by mogły być wykorzystane do użycia lub demonstracji siły fizycznej w celu promowania jakichkolwiek celów politycznych.
2. Przepisy niniejszego artykułu stosuje się w sposób, jaki może określić Parlament.

Artykuł 118⁷⁷

1. Tworzy się Urząd do spraw Przekazu Audio-wizualnego dla Malty, w którego skład wchodzi przewodniczący i taka liczba innych członków, nie mniejsza niż czterech, jaką może określić prawo obowiązujące w danej chwili na Malcie.
2. Członkowie Urzędu do spraw Przekazu Audio-wizualnego są powoływani przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniami Premiera, wydanymi po zasięgnięciu opinii Przywódcy Opozycji.
3. Nie może sprawować urzędu członka Urzędu do spraw Przekazu Audio-wizualnego nikt, kto jest ministrem, sekretarzem parlamentarnym, członkiem Izby Reprezentantów lub kandydatem w wyborach na członka Izby, członkiem organu władz lokalnych lub urzędnikiem publicznym.
4. W okresie trzech lat, rozpoczynającym się w ostatnim dniu sprawowania urzędu lub pełnie-

⁷⁶ Dodany przez XIII. 2001.4.

⁷⁷ Znowelizowany przez LVIII. 1974.59.

nia obowiązków członka, członek Urzędu do spraw Przekazu Audiowizualnego nie może zostać powołany na jakikolwiek urząd publiczny lub pełnić jego obowiązków.

5. Z wyjątkiem przepisów niniejszego artykułu, urząd członka Urzędu do spraw Przekazu Audiowizualnego staje się nieobsadzony:

- (a) z chwilą zakończenia okresu pięciu lat od dnia jego powołania lub z chwilą wcześniejszą, określona w piśmie powołującym go na ten urząd, lub
- (b) jeśli pojawią się okoliczności, powodujące, że gdyby nie był on członkiem urzędu, nie mógłby zostać powołany na taki urząd.

6. Członek Urzędu do spraw Przekazu Audiowizualnego może zostać odwołany z urzędu przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniami Premiera, ale odwołanie może nastąpić jedynie w przypadku niezdolności do wykonywania funkcji urzędowych (wynikającej z niesprawności umysłu lub ciała lub z jakiegokolwiek innej przyczyny) lub z powodu niewłaściwego postępowania.

7. Jeśli urząd członka Urzędu do spraw Przekazu Audiowizualnego pozostaje nieobsadzony lub jeśli członek jest z jakiegokolwiek powodu niezdolny do wykonywania funkcji, Prezydent, działając zgodnie z zaleceniem Premiera, wydanym po zasięgnięciu opinii Przywódcy Opozycji, może powołać na tymczasowego członka urzędu osobę, która może zostać powołana na członka; z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach ust. 5 i 6 niniejszego artykułu, każda osoba powołana w taki sposób przestaje być członkiem, jeśli na nieobsadzony urząd zostanie powołana nowa osoba lub jeśli członek, który był niezdolny do wykonywania funkcji swojego urzędu podejmie te funkcje.

8. Wykonując swoje funkcje zgodnie z art. 119 ust. 1 niniejszej Konstytucji, Urząd do spraw Przekazu Audiowizualnego nie podlega kierownictwu ani kontroli żadnej innej osoby lub organu władzy.

Artykuł 119

1. Funkcją Urzędu do Przekazu Audiowizualnego jest zapewnianie, tak dalece, jak to tylko możliwe, by w przekazach dźwiękowych i telewizyjnych dostępnych na Malcie, odnoszących się do spornych kwestii politycznych i przemysłowych lub aktualnej polityki społecznej, zachowywana była należąca bezstronność i by dostęp do urządzeń nadawczych i czasu anteno-

wego był w sposób rzetelny rozdzielony między osoby należące do różnych partii politycznych.

2. Funkcja Urzędu do spraw Przekazu Audiowizualnego, o której mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, nie wyklucza nałożenia na urząd innych funkcji i obowiązków przez prawo obowiązujące w danej chwili na Malcie.

Artykuł 120⁷⁸

1. Tworzy się Komisję Zatrudnienia dla Malty, w której skład wchodzi przewodniczący i czterech innych członków.

2. Członków Komisji Zatrudnienia powołuje Prezydent, który, powołując przewodniczącego, działa zgodnie z zaleceniami Premiera, wydanymi po zasięgnięciu opinii Przywódcy Opozycji, powołując dwóch z pozostałych czterech członków, działa zgodnie z zaleceniem Premiera, a powołując dwóch pozostałych członków, działa zgodnie z zaleceniem Przywódcy Opozycji.

3. Nie może sprawować urzędu członka Komisji Zatrudnienia nikt, kto jest ministrem, sekretarzem parlamentarnym, członkiem lub kandydatem w wyborach na członka Izby Reprezentantów, członkiem lokalnego organu władzy lub urzędnikiem publicznym.

4. W okresie trzech lat rozpoczynającym się w ostatnim dniu, w którym sprawował urząd lub działał jako członek Komisji, członek Komisji Zatrudnienia nie może zostać powołany na żaden urząd publiczny ani pełnić jego obowiązków.

5. Z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach niniejszego artykułu, urząd członka Komisji Zatrudnienia staje się nieobsadzony:

- (a) po upływie okresu trzech lat od dnia powołania lub
- (b) jeśli pojawią się okoliczności powodujące, że gdyby nie był on członkiem Komisji, nie mógłby zostać mianowany na to stanowisko.

6. Członek Komisji Zatrudnienia może zostać odwołany z urzędu przez Prezydenta, działającego zgodnie z zaleceniem osoby sprawującej urząd, która, zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu i w przypadku, który ma tu zastosowanie, zaleciła powołanie takiego członka; członek taki może zostać odwołany jedynie w przypadku niezdolności do wykonywania funkcji urzędowych (wynikającej z niesprawności umysłu lub ciała lub z jakiegokolwiek innej przyczyny) lub z powodu niewłaściwego postępowania.

⁷⁸ Dodany przez LVIII. 1974.60.

7. Jeśli urząd członka Komisji Zatrudnienia pozostaje nieobsadzony lub jeśli członek jest z jakiegokolwiek powodu niezdolny do wykonywania funkcji swojego urzędu, Prezydent, działając zgodnie z zaleceniem osoby sprawującej urząd, która, zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu i w przypadku, który ma tu zastosowanie, zaleciła powołanie takiego członka, może powołać na tymczasowego członka Komisji osobę, która może zostać powołana na członka; z wyjątkiem przepisów określonych w przepisach ust. 5 i 6 niniejszego artykułu, każda osoba powołana w taki sposób przestaje być członkiem, jeśli na nieobsadzony urząd zostanie powołana nowa osoba lub jeśli członek, który był niezdolny do wykonywania funkcji swojego urzędu, podejmie te funkcje.

8. Funkcją Komisji Zatrudnienia jest gwarantowanie, by w odniesieniu do zatrudnienia nie stosowano lub nie przyznawano żadnego rozróżnienia, wykluczenia lub preferencji na korzyść lub niekorzyść żadnej osoby z powodu jej poglądów politycznych, których nie da się uzasadnić w społeczeństwie demokratycznym.

9. Każdy, kto twierdzi, że w sposób niekorzystny dla niego zastosowano jakiekolwiek rozróżnienie, wykluczenie lub przyznano preferencję, o których mowa wyżej, może w sposób i w terminie, jaki może zostać określony, zwrócić się do Komisji Zatrudnienia z wnioskiem o ochronę.

10. Parlament uchwała przepisy przyznające Komisji Zatrudnienia uprawnienia niezbędne lub potrzebne, by mogła ona efektywnie zapewniać odpowiednią ochronę i ogólnie, realizować swoją funkcję, określoną na mocy niniejszej Konstytucji.

Artykuł 121

1. Każda komisja utworzona na mocy niniejszej Konstytucji może, za zgodą Premiera lub ministra upoważnionego w tej kwestii przez Premiera, określać, w drodze zarządzenia lub innej, swój własny regulamin i, w celu wykonywania jej funkcji, powierzać uprawnienia i nakładać obowiązki na jakiegokolwiek urzędnika publicznego lub organ władzy Rządu Malty.

2. Każda komisja utworzona na mocy niniejszej Konstytucji może działać bez względu na brak obsady lub nieobecność któregokolwiek z członków, bez uszczerbku dla ważności postępowań przed nią prowadzonych, chyba że udział w nich wzięła osoba, która nie była do tego uprawniona.

3. Wszelkie kwestie przedstawione do rozstrzygnięcia na jakimkolwiek posiedzeniu jakiegokolwiek

komisji, utworzonej na mocy niniejszej Konstytucji, rozstrzyga się większością głosów jej członków, a jeśli w jakiegokolwiek takiej kwestii głosy rozłożą się w sposób równy, członek przewodniczący posiedzeniu korzysta z przysługującego mu głosu decydującego.

4. Dla potrzeb ust. 3 niniejszego artykułu odniesienia do członka Komisji Wyborczej należy rozumieć jako obejmujące odniesienie do Przewodniczącego Komisji.

5. Przepisy niniejszego artykułu mają zastosowanie do Urzędu do spraw Przekazu Audiowizualnego utworzonego na mocy niniejszej Konstytucji.

Artykuł 122

1. Każdy, kto został powołany, wybrany lub w inny sposób wyznaczony na jakikolwiek urząd utworzony na mocy niniejszej Konstytucji (włączając w to urząd Premiera, ministra i sekretarza parlamentarnego) może ustąpić z tego urzędu, kierując do osoby lub organu władzy, przez który został powołany, wybrany lub w inny sposób wyznaczony, własnoręcznie sporządzone pismo.

2. Rezygnacja jakiegokolwiek osoby z urzędu, o którym mowa wyżej, następuje z chwilą, gdy osoba lub organ, do których skierowane jest pismo stwierdzające rezygnację, otrzymają je lub gdy otrzyma je jakakolwiek osoba upoważniona do tego przez tę osobę lub organ.

Artykuł 123⁷⁹

1. Jeśli niniejsza Konstytucja nie stanowi inaczej, jeśli jakakolwiek osoba opuściła jakikolwiek urząd utworzony na mocy niniejszej Konstytucji, włączając w to urząd Premiera lub ministra, lub sekretarza parlamentarnego, może ona, jeśli ma odpowiednie kwalifikacje, zostać ponownie powołana, wybrana lub w inny sposób wyznaczona do sprawowania tego urzędu w sposób zgodny z przepisami niniejszej Konstytucji.

2. Ustęp 1 niniejszego artykułu nie ma zastosowania do urzędu Prezydenta, ale ma zastosowanie do osoby powołanej do sprawowania urzędu Prezydenta zgodnie z art. 49 Konstytucji.

3. W przypadku, gdy na mocy niniejszej Konstytucji, osobie lub organowi władzy przekazuje się uprawnienie do powoływania na jakikolwiek urząd publiczny, na urząd ten można powołać nową osobę bez względu na to, że urząd ten może być już sprawo-

⁷⁹ Dodany przez LVIII. 1974.61; XXIII. 1989.8; XVI. 1997.4.

wany przez inną osobę, jeśli osoba ta jest nieobecna w okresie, gdy toczy się przeciwko niej postępowanie o odwołanie z urzędu; w przypadku, gdy dwie lub więcej osoby sprawują ten sam urząd wskutek powołania dokonanego w celu wykonania postanowień niniejszego ustępu, za osobę wyłącznie sprawującą ten urząd uznaje się, dla celów wykonywania funkcji spoczywających na osobie sprawującej ten urząd, osobę powołaną jako ostatnią.

Artykuł 124⁸⁰

1. Dla potrzeb niniejszej Konstytucji, chyba że kontekst wymaga czego innego:

„Ustawa parlamentu” oznacza wszelkie prawo ustanowione przez Parlament;

„dzień określony w niniejszej Konstytucji” oznacza 21 września 1964 r.;

„Gabinet” oznacza Gabinet utworzony na mocy art. 79 niniejszej Konstytucji;

„Wspólnota” oznacza Maltę, każdy inny kraj, do którego zastosowanie ma art. 23 niniejszej Konstytucji, oraz terytoria zależne każdego takiego kraju;

„Fundusz Ogólny” oznacza Fundusz Ogólny utworzony na mocy art. 102 niniejszej Konstytucji;

„Sąd Konstytucyjny” oznacza Sąd Konstytucyjny utworzony na mocy art. 95 niniejszej Konstytucji;

„rok finansowy” oznacza okres dwunastu miesięcy, kończący się trzydziestego pierwszego dnia grudnia każdego roku lub innego dnia, który może określić Parlament;

„Dziennik Urzędowy” oznacza Dziennik Urzędowy Rządu Malty lub inny dziennik urzędowy utworzony na jego miejsce, publikowany na mocy zarządzenia Rządu Malty;

„Izba” oznacza Izbę Reprezentantów utworzoną na mocy art. 51 niniejszej Konstytucji;

„prawo” obejmuje każdy akt mający moc prawa oraz każde prawo niespisane; „legalny” i „zgodnie z prawem” należy rozumieć odpowiednio;

„Malta” oznacza wyspę Maltę, wyspę Gozo i inne wyspy Archipelagu Maltańskiego wraz z wodami terytorialnymi;

„przysięga lojalności” oznacza przysięgę lojalności ustanowioną w Trzecim Aneksie do niniejszej Konstytucji lub inną przysięgę, którą może określić Parlament;

„Parlament” oznacza Parlament Malty;

„Urząd publiczny” oznacza płatny urząd w służbie publicznej;

„Urzędnik publiczny” oznacza osobę sprawującą jakikolwiek urząd publiczny lub osobę pełniącą obowiązki takiego urzędnika;

„Służba publiczna” oznacza, z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach ust. 2 i 3 niniejszego artykułu, cywilną służbę na rzecz Rządu Malty;

„Sesja” oznacza posiedzenie Izby Reprezentantów rozpoczynające się wraz z pierwszym zebraniem się Izby po wejściu w życie niniejszej Konstytucji lub po odroczeniu posiedzenia, lub rozwiązaniu Parlamentu w dowolnym czasie i kończące się w chwili odroczenia lub rozwiązania Parlamentu bez odroczenia;

„posiedzenie” oznacza okres, w czasie którego Izba Reprezentantów obraduje bez przerwy i obejmuje każdy okres, w którym Izba obraduje w charakterze komisji;

„Spiker” i „Zastępca Spikera” oznaczają odpowiednio Spikera i Zastępcę Spikera, wybieranych zgodnie z art. 59 niniejszej Konstytucji.

2. Dla potrzeb niniejszej Konstytucji, chyba że kontekst wymaga inaczej, „służba publiczna” obejmuje służbę na urzędzie sędziego Sądów Wyższej Instancji, służbę na urzędzie Audytora Generalnego i Zastępcy Audytora Generalnego, służbę na urzędzie Sędziego Sądów Niższej Instancji oraz służbę na urzędzie członka Sił Policyjnych Malty.

3. Dla potrzeb niniejszej Konstytucji „służba publiczna” nie obejmuje służby na urzędzie:

(i) Premiera lub ministra, sekretarza parlamentarnego, Spikera, Zastępcy Spikera, członka Izby Reprezentantów, członka Komisji utworzonej na mocy niniejszej Konstytucji;

(ii) z wyjątkiem osób sprawujących urzędy, wyznaczonych spośród służby publicznej, Ambasadora, Wysokiego Komisarza lub innego głównego przedstawiciela Malty w jakimkolwiek innym kraju, lub

(iii) z wyjątkiem sytuacji, w których Parlament postanowi inaczej, członka jakiegokolwiek rady, komisji, grupy, komitetu lub podobnego ciała utworzonego na mocy prawa lub zgodnie z nim.

4. Dla potrzeb niniejszej Konstytucji nikogo nie uznaje się za osobę sprawującą urząd publiczny wyłącznie z powodu tego, że otrzymuje emeryturę lub rentę w związku ze służbą publiczną.

⁸⁰ Zmieniony przez LVIII. 1974.62; XXIX. 1979.2; XVI. 1997.5.

5. Dla potrzeb niniejszej Konstytucji, chyba że kontekst wymaga inaczej:

- (a) odniesienie do powołania na jakikolwiek urząd należy rozumieć jako obejmujące odniesienie do powołania w drodze awansu lub przeniesienia na ten urząd oraz do powołania osoby do wykonywania funkcji tego urzędu w okresie, w którym pozostaje on nieobsadzony lub w którym sprawująca go osoba korzysta z urlopu, lub jest niezdolna (ze względu na nieobecność lub niesprawność ciała lub umysłu lub z jakiegokolwiek innej przyczyny) do wykonywania tych funkcji, oraz
- (b) odniesienie do osoby sprawującej urząd za pomocą terminu określającego ten urząd lub za pomocą odesłania do przepisu niniejszej Konstytucji tworzącego ten urząd, należy rozumieć jako obejmujące odniesienie do jakiegokolwiek osoby legalnie wykonującej w danej chwili funkcje tego urzędu.

6. Jeśli niniejsza Konstytucja przekazuje jakiegokolwiek osobie lub organowi władzy uprawnienia do powoływania jakiegokolwiek osoby do pełnienia obowiązków lub wykonywania funkcji jakiegokolwiek urzędu, w sytuacji, gdy osoba sprawująca ten urząd jest niezdolna do wykonywania tych funkcji, powołanie takie nie może być kwestionowane na podstawie tego, że osoba sprawująca urząd nie była niezdolna do wykonywania tych funkcji.

7. Odniesienia zawarte w niniejszej Konstytucji do uprawnienia do odwoływania urzędnika publicznego z jego urzędu należy rozumieć jako obejmujące odniesienia do jakiegokolwiek uprawnienia, przekazanego na mocy jakiegokolwiek prawa, do nakładania na urzędnika służby publicznej obowiązku przejścia w stan spoczynku lub do wyrażania na to zgody. Niezależnie od powyższych postanowień:

- (a) treść niniejszego ustępu nie może być rozumiana jako przekazująca jakiegokolwiek osobie lub organowi władzy uprawnienie do nakładania na jakąkolwiek osobę w służbie publicznej, sprawującą jakikolwiek urząd, o którym mowa w art. 91, art. 95 ust. 6, art. 108 ust. 1 lub 9 niniejszej Konstytucji, obowiązku przejścia w stan spoczynku oraz
- (b) przepisy niniejszego ustępu nie mają zastosowania do żadnych uprawnień do zezwalania osobie w służbie publicznej na przejście w stan spoczynku, przekazanych na mocy żadnego prawa w przypadku, gdy osoba ta zwróciła się z prośbą

o wyrażenie zgody na przejście w stan spoczynku z udowodnionych przyczyn zdrowotnych.

8. Żaden przepis niniejszej Konstytucji, który przekazuje jakiegokolwiek osobie lub organowi władzy uprawnienie do odwoływania jakiegokolwiek urzędnika publicznego z jego urzędu, nie ogranicza uprawnień żadnej osoby lub organu władzy publicznej do likwidacji jakiegokolwiek urzędu lub uchylania jakiegokolwiek prawa, przewidującego przymusowe przechodzenie w stan spoczynku urzędników publicznych w ogólności, lub jakiegokolwiek kategorii urzędników publicznych, w chwili osiągnięcia określonego w nim wieku.

9. Jeśli na mocy niniejszej Konstytucji przekazuje się jakiegokolwiek uprawnienie do wydawania jakichkolwiek dekretoów, zarządzeń, reguł lub regulacji lub do wydawania jakichkolwiek wskazówek, lub dokonywania jakichkolwiek mianowań, uprawnienie to należy rozumieć jako obejmujące uprawnienie, wykonywane w podobny sposób, do nowelizowania lub uchylania jakichkolwiek takich dekretoów, zarządzeń, reguł, regulacji, wskazówek lub mianowań.

10. Żaden przepis niniejszej Konstytucji, zgodnie z którym żadna osoba lub organ władzy nie podlegają, w wykonywaniu jakichkolwiek funkcji zgodnie z niniejszą Konstytucją kierownictwu lub kontroli żadnej innej osoby lub organu władzy, nie może być rozumiany jako wykluczający możliwość sprawowania władzy orzeczniczej przez sąd w odniesieniu do jakichkolwiek wątpliwości, co do tego, czy taka osoba lub organ władzy wykonywały te funkcje zgodnie z Konstytucją lub jakimkolwiek innym prawem.

11. W przypadku, gdy niniejsza Konstytucja nakłada na jakąś osobę obowiązek złożenia przysięgi, dopuszcza się, by osoba ta, jeśli uzna to za pożądane, dopełniła tego wymogu przez potwierdzenie.

12. Każde odniesienie do prawa zawarte w niniejszej Konstytucji, a odnoszące się do prawa uchwalonego przed jej wejściem w życie, należy rozumieć, chyba że kontekst wymaga czego innego, jako odniesienie do tego prawa w postaci obowiązującej bezpośrednio przed dniem określonym w niniejszej Konstytucji.

13. Każde zawarte w niniejszej Konstytucji odniesienie do prawa nowelizującego lub zastępującego jakiegokolwiek inne prawo należy rozumieć jako obejmujące odniesienie do prawa, które zmienia, ponownie wprowadza prawo w życie wraz z jego nowelizacją lub modyfikacją lub bez nich, lub wprowadza przepisy odmienne od zawartych w tamtym prawie.

14. Jeśli Parlament ustalił, za pomocą prawa, interpretację Ustaw Parlamentu, przepisy takiego prawa, nawet jeśli stwierdzają jednoznacznie, że mają mieć zastosowanie do praw uchwalonych po jego wejściu w życie, mają zastosowanie także do interpretacji niniejszej Konstytucji oraz w odniesieniu do niej, tak samo, jak do interpretacji i w odniesieniu do Ustaw Parlamentu tak, jakby niniejsza Konstytucja sta-

nowiła Ustawę Parlamentu, uchwaloną po wejściu w życie prawa, o którym mowa wyżej. Niezależnie od powyższych postanowień, do czasu uchwalenia przez Parlament przepisów, o których mowa wyżej, prawem mającym zastosowanie do interpretacji niniejszej Konstytucji i w odniesieniu do niej jest prawo, które miało zastosowanie do tego celu w dniu określonym w niniejszej Konstytucji.